

รายงานการศึกษา

เรื่อง

กระบวนการพัฒนาระบบการจัดการประมงโดยชุมชน:
กรณีศึกษา ชุมชนประมงเกาะยาว จังหวัดพังงา

เสนอ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ศึกษาโดย

กังวาลย์ จันทโรทัย

แสงเทียน อัจจิมากร

ศันสนีย์ หวังวรลักษณ

อดิสร พร้อมเทพ

ภาควิชาการจัดการประมง

คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2544

บทคัดย่อ

ชุมชนประมงในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงาเป็นพื้นที่สำหรับการศึกษา โดยทำการศึกษาประวัติ ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยาวและการพัฒนาที่ผ่านมา ศึกษาการรวมกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมต่างๆในชุมชน รูปแบบการประกอบอาชีพประมง การพัฒนาระบบการจัดการประมงโดยชุมชน ปัจจัยเกื้อหนุนต่อการพัฒนาระบบ ปัญหาอุปสรรคและวิธีการแก้ปัญหาของชุมชน ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ได้รวบรวมจากหน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ และจากองค์กรในชุมชนและบุคคล สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่ม การประเมินสถานะชนบทแบบมีส่วนร่วม และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้เลือกองค์การบริหารส่วนตำบลพรุในตำบลเกาะยวน้อย ตำบลเกาะยาวใหญ่ คณะกรรมการหมู่บ้าน หมู่ 1 บ้านคลองเหี้ย ตำบลเกาะยาวใหญ่ หมู่ 4 บ้านท่าเขา และหมู่ 7 บ้านอันเป้า ตำบลเกาะยวน้อย เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอและระดับจังหวัด เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

อำเภอเกาะยาวมีพื้นที่ทั้งหมด 141.07 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 44 เกาะ มีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นในเกาะยวน้อยและเกาะยาวใหญ่ การปกครองท้องถิ่นประกอบด้วยเทศบาลตำบลเกาะยวน้อย องค์การบริหารส่วนตำบล 3 ตำบล มีประชากรรวม 12,207 คน เป็นชาย 6,241 คน และหญิง 5,966 คน มีความหนาแน่นของประชากร 87 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 2,873 ครัวเรือน มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คนต่อครัวเรือน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามและยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี ในด้านทรัพยากร มีพื้นที่ป่าดงดิบ 55,270 ไร่ ป่าชายเลน 7,961 ไร่ สัตว์ป่า รังนก และทรัพยากรประมง ความหลากหลายของสัตว์ทะเลพบมากบริเวณด้านตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะยาว ทรัพยากรประมงที่ได้มีการนำขึ้นมาใช้ประโยชน์ ได้แก่ กุ้ง หมีกกล้วย ปูม้า และปลาชนิดต่าง ๆ ทั้งปลาผิวน้ำและปลาหน้าดิน สำหรับหญ้าทะเลพบในบริเวณเกาะยาวใหญ่ และปะการังพบในบริเวณหมู่เกาะต่างๆของเกาะยาว

การคมนาคมเดินทางโดยไปจังหวัดพังงา ภูเก็ตและกระบี่ใช้ทางเรือ การคมนาคมภายในเกาะส่วนใหญ่ใช้รถจักรยานยนต์ สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานมีครบทั้งด้าน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขมีในทุกตำบล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีโรงเรียนระดับประถม 13 แห่ง ระดับมัธยม 1 แห่ง ห้องสมุดประชาชน 1 แห่ง ศาสนสถาน 19 แห่ง โรงพยาบาล 1 แห่ง และสถานีอนามัย 3 แห่ง และสถานที่พักผ่อน 10 แห่ง อาชีพหลักได้แก่ การทำนา สวนมะพร้าว สวนปาล์ม สวนยางพารา สวนผลไม้ และทำการประมงขนาดเล็กซึ่งใช้เครื่องมืออวนลอย อวนจม ลอบ(ไซ) และโป๊ะน้ำตื้น สำหรับอวนรุนและลากเคระ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ห้ามทำการประมงในเขต 3,000 เมตรมีอยู่ในบางชุมชน มีการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ เลี้ยงปลาในกระชังและบ่อดิน

ชุมชนมีการรวมกลุ่มตามสาขาอาชีพ และกลุ่มออมทรัพย์ งบประมาณในการพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่ได้มาจากภาษีโรงเรือน ภาษีรั้งนก งานพัฒนาที่ผ่านมาได้เน้นการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก การสนับสนุนเพื่อพัฒนาอาชีพ และการอนุรักษ์ทรัพยากร ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า จำเป็นที่ต้องมีการจัดการทรัพยากรประมง รวมทั้งการประมงและวิเคราะห์ความต้องการใช้ทรัพยากร โดยการรวบรวมข้อมูลด้านทรัพยากร แหล่งทำการประมง จำนวนชาวประมง ในการแก้ปัญหาจำเป็นที่ชุมชนต้องมีผู้นำที่เชื่อถือได้ และต้องมีการจัดประชุมเพื่อหารือและปฏิบัติงานร่วมกัน ทั้งภายในชุมชน ระหว่างชุมชน แต่โอกาสเป็นไปได้น้อยที่จะจัดประชุมระหว่างชุมชนในอำเภอเกาะยาว รวมทั้งการสร้างร่วมมือกันของชุมชนประมงทั้งอำเภอพังงา ส่วนใหญ่เห็นว่าจำเป็นต้องประสานงานกับภาครัฐ ความเห็นส่วนใหญ่ของกลุ่มที่ศึกษาเห็นว่าไม่จำเป็นต้องมีการประสานงานกับองค์กรพัฒนาเอกชนภาคภาคเอกชน เนื่องจากเคยได้รับประสบการณ์ที่ไม่ดีมาก่อน ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นความขัดแย้งด้านความคิด ด้านข้อปฏิบัติทางศาสนา ด้านที่ดิน และด้านความแตกต่างในการทำการประมง

กระบวนการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชนได้เริ่มขึ้นใน พ.ศ. 2535 มีการจัดตั้งองค์กรเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาด้านการทำประมง การบุกรุกป่าชายเลน การสร้างจิตสำนึกของชุมชน ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน ปัจจุบันหลายกลุ่มขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรม รูปแบบการปฏิบัติไม่ชัดเจน แต่บางชุมชนยังทำกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น การตรวจจับผู้กระทำผิดกฎหมาย การกำหนดข้อบังคับกลุ่มในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน การมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ปัญหาที่เกิดขึ้น ได้แก่ กลุ่มขาดความไว้วางใจที่จะขอความช่วยเหลือจากภาครัฐและองค์กรท้องถิ่น การกระจายผลประโยชน์ให้สมาชิกไม่ทั่วถึง ขาดการประชาสัมพันธ์ ผู้นำส่วนใหญ่มาจากระบบอุปถัมภ์

ผลการศึกษา สรุปได้ว่า ในการพัฒนาระบบการจัดการประมงโดยชุมชน จะต้องดำเนินการใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดฐานข้อมูลทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม องค์กรที่จะมีบทบาทหลักคือ องค์กรบริหารส่วนตำบล ภายใต้การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง 2) ด้านการผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยยึดหลักการจัดการร่วม คือ ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ต้องร่วมมือกันในการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น โดยยึดหลักที่เป็นวิทยาศาสตร์ของระบบทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคมและการเมือง โดยบูรณาการองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ เพื่อการวิเคราะห์ปัญหา การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และการกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา 3) ด้านกฎระเบียบข้อบังคับและข้อกำหนด จะต้องมีชัดเจนและง่ายในการนำไปปฏิบัติ มีการบังคับใช้อย่างจริงจัง และสามารถปรับปรุงแก้ไขตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อสร้างการยอมรับของชุมชน

ปัจจัยเกื้อหนุนต่อการพัฒนาระบบ คือ ความพร้อมของชุมชนและผู้นำ และความพร้อมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ปัญหาและข้อจำกัด คือ คุณสมบัติของทรัพยากรมีความหลากหลายทางชนิดและเป็นสาธารณสมบัติ มีการทำประมงแบบเสรี ชุมชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ยาก สถาบันที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรภาครัฐ องค์กรบริหารส่วนตำบล ได้รับความเชื่อถือและศรัทธาจากคนในชุมชนค่อนข้างน้อย การพัฒนาระบบการจัดการประมงโดยชุมชนเป็นสิ่งที่ต้องนำไปสู่การปฏิบัติงานร่วมกันของทุกกลุ่ม โดยเฉพาะการผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐมีการปฏิรูประบบราชการ เน้นหลักการกระจายอำนาจสู่ชุมชน ผ่านระบบองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาคม

ABSTRACT

Fishing communities in Ko (island) Yao District, Phangnga Province were the study areas. The project aims at studying history, tradition, culture and their development of fishing communities. The study included community activities, characteristic of fishing profession, development of fisheries co-management, factors supporting the development, and problems and solutions in the fishing communities. Primary and secondary data were gathered from government authorities, both from provincial and district levels, and from community organizations and resource persons. The study chose Prunai Sub-district Administration Organization, Ko Yao Noi and Ko Yao Yai Sub-districts, Village Committee of Mu 1 Ban Klonghia, Ko Yao Yai Sub-district, Mu 4 Ban Takao and Mu 7 Ban Anpao of Yao Noi Sub-district, government officers from district and provincial levels as case studies in evaluating community participation.

Ko Yao District covers an area of 141.07 km², having 44 islands. Ko Yao Noi and Ko Yao Yai are the populated areas. Local government authorities include Ko Yao Noi Municipal and 3 Sub-districts Administration Organization. Total numbers of population were 12,207 of which 6,241 were males and 5966 were females. Population density was 87 per km². There were 2,873 households, each of which, on the average, had four members. Most of the residents in Ko Yao district are Islam who have had a hard culture. For its natural resources, Ko Yao District had 55,270 rais of rain forest, 7,961 rais of mangrove, wild animals, bird nest (edible), and fishery resources. Diversity of fishery resources can be found in the southeast of the district. These resources are shrimp, squid, crab and variety of fish, including pelagic and demersal species. Seagrasses are found in Ko Yao Yai, while corals are commonly found in all islands.

Transportation to big cities, such as to Phangnga, Phuket, and Krabi, is typically by boat. Local transportation within the district is mortercycle. The Ko Yao District has all basic public utilities, such as electricity, tap water, telephone, post offices, and child care. There are 13 elementary schools, a high school, a public library, 19 religion places, a hospital, 3 public health centers, and 10 hotels. Main occupations in the Ko Yao District were rice farmer, coconut farmer, palm farmers, rubber tree farmer, fruit farmer, and small-scale fisheries. Fishing gears used in the fisheries are gillnets, traps, small bamboo stake trap, push net and baby trawl. The push net and

baby trawl that are prohibited in the area of 3,000 meters off shore, are used in some areas. Ko Yao District had shrimp farms and fish farms (in cage culture and earth pond culture).

The Ko Yao residents form groups regarding to their occupation and saving activity. Budget for community development are mainly from tax and concession fee from bird nest business. Most of the past development aimed at providing facilities, occupation promotion, and resource conservation. The majority of study group agreed that it is necessary to have fisheries management, including resource assessment. The resource assessment could be done by collecting information and data on resources, fishing area, and numbers of fishers. Problems in the community were conflict on idea and on religious perception, and the differences in fishing. To resolve the problems, it is important for the community to have a reliable leader, to have meetings among members within and among communities. The study group also agreed that it is necessary to cooperate with government authorities rather than with NGOs due to the experiences in the past.

Fisheries management process by community was initiated in 1992. Many organizations have been established to solve fisheries problems and mangrove intrusion, and to encourage the awareness of community. These activities have been initially supported by NGOs. These activities were discontinuously practiced. The form in practicing these activities is not clearly specified. However, some communities still continue these activities in many forms, such as monitoring and enforcing, establish rules in utilization of the resources, ecotourism, etc. Problems that have occurred are lack of trust in central and local government authorities from the study group; lack of equity, lack of public relations, leaders have chosen by patron-cline system.

This study concluded that three tasks need to be done in order to develop fisheries management (1) inititaiting database on fisheries resources and environment. The organization who has major role is Sub-district Administration Organization, in which should be supported by the central government; (2) promoting co-management which is participated by government, private sectors and NGOs. This task should take into account scientific, economic, social, and political rationales. All fields need to be integrated to analyze and solve the problems; (3) establishing comprehensive rules and laws so that they can be practically implemented and enforced. The rules and laws should also be flexible so as to be adapted and adjusted to any changing situations. Community should involve in establishing the rules and laws.

Factors that support and promote the development are preparedness of communities and their leaders, including preparedness of government officers and NGOs. Problems and limitations are diversity of resources; problem of common pool resource; problem of open access fisheries; difficulty on information assessment, lack of trust of involving authorities. Fisheries management by community is a process that needs cooperation from all parties. Especially, it is needed support from the central government, which need to be reformed by decentralizing its power and authorities through local government, Sub-district Administration Organization and communities.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ สำนักงานประมงจังหวัดพังงา หน่วยงานต่างๆ ของอำเภอเกาะยาว รวมทั้งองค์กรระดับท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยวน้อย องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยาวใหญ่ และองค์การบริหารส่วนตำบลพรุไฉ และที่ได้ให้ความร่วมมือตลอดการศึกษาวิจัยในพื้นที่ คือ ประมงอำเภอเกาะยาว (คุณชาติ ศรีคณา) ประชาชนในพื้นที่ของอำเภอเกาะยาว โดยเฉพาะชุมชน หมู่ 4 หมู่ 7 ตำบลเกาะยวน้อย หมู่ 1 และหมู่ 3 ตำบลเกาะยาวใหญ่ หมู่ 2 ตำบลพรุไฉ ที่ได้ช่วยเหลือคณะผู้วิจัยเป็นอย่างดี แม้จะมีปัญหาอุปสรรคหลายครั้งเกิดขึ้นก็ตาม แต่ความไว้วางใจ ความเอื้อเฟื้อ และไมตรีจิตที่ชุมชนมอบให้แก่คณะผู้วิจัยเป็นสิ่งที่มิคุณค่าอย่างมากในการทำให้คณะผู้วิจัยมีกำลังใจในการทำการศึกษาตลอดช่วงเวลา 2 ปี รวมทั้งผู้ที่ไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้ การดำเนินงานวิจัยประสบความสำเร็จ โดยการสนับสนุนจากกองทุนสนับสนุนการวิจัย อนึ่งคณะผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย

28 มิถุนายน 2543

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญแผนภาพ	(13)
สารบัญภาพ	(14)
บทที่ 1 : บทนำ	1-1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ	1-1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	1-2
1.3 ขอบเขตการวิจัย	1-3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	1-3
1.5 แนวความคิดการจัดการประมงโดยชุมชน	1-3
1.6 สาระสำคัญของการศึกษา	1-7
1.7 วิธีการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล	1-8
บทที่ 2 : สถานภาพและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน	2-1
2.1 ประวัติความเป็นมาชุมชน	2-1
2.2 สภาพทั่วไป	2-5
2.3 โครงสร้างชุมชน	2-9
2.4 โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ	2-15
2.5 โครงสร้างพื้นฐานทางอาชีพ	2-29
2.6 โครงสร้างชุมชนประมง	2-34

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 : สภาวะทรัพยากรธรรมชาติ	3-1
3.1 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.2 ทรัพยากรป่าไม้	3-2
3.3 ทรัพยากรสัตว์	3-5
3.4 ทรัพยากรทางทะเลอื่นๆ	3-9
บทที่ 4 : องค์การและการจัดการ	4-1
4.1 โครงสร้างและกลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้อง	4-1
4.2 รูปแบบของกลุ่มองค์กรท้องถิ่น	4-2
4.3 กิจกรรมกลุ่มและการดำเนินงาน	4-7
4.4 การวิเคราะห์ศักยภาพของ อบต. และหน่วยงานภาครัฐ	4-13
4.5 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มองค์กรต่างๆ	4-19
บทที่ 5 : แนวทางการพัฒนาระบบจัดการทรัพยากรประมง	5-1
5.1 ความคิดเห็นของชุมชนต่อแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการ ทรัพยากรประมง	5-1
5.2 กระบวนการแก้ไขปัญหาของชุมชนในช่วงอดีตและปัจจุบัน	5-29
5.3 การพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน	5-40
บทที่ 6 สรุปผลและเสนอแนะ	6-1
6.1 สรุปผลการศึกษา	6-1
6.2 ข้อเสนอแนะ	6-7
บรรณานุกรม	7-1
ภาคผนวก	8-1

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 พื้นที่การปกครองของอำเภอเกาะยาว	2-2
ตารางที่ 2 พื้นที่การปกครองของแต่ละหมู่บ้าน	2-3
ตารางที่ 3 จำนวนประชากรในเขตอำเภอเกาะยาว ปี พ.ศ.2541 จำแนกตามหมู่บ้าน	2-10
ตารางที่ 4 โครงสร้างอายุประชากรอำเภอเกาะยาว	2-11
ตารางที่ 5 งานระบาดวิทยา แยกรายสถานบริการอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ปี พ.ศ. 2541	2-12
ตารางที่ 6 ร้อยละของประชากรในอำเภอเกาะยาวที่นับถือศาสนา	2-12
ตารางที่ 7 จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้จำแนกตามรายตำบล	2-18
ตารางที่ 8 การใช้น้ำของครัวเรือนในอำเภอเกาะยาว	2-19
ตารางที่ 9 ทำเรือที่สำคัญของอำเภอเกาะยาว	2-21
ตารางที่ 10 รายชื่อโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ อำเภอเกาะยาว	2-22
ตารางที่ 11 กลุ่มโรงเรียนในเขตอำเภอเกาะยาวจำแนกตามขนาดโรงเรียน	2-22
ตารางที่ 12 ศาสนสถานในอำเภอเกาะยาว	2-24
ตารางที่ 13 พื้นที่ทางการเกษตรของอำเภอเกาะยาว ปี พ.ศ. 2541	2-29
ตารางที่ 14 รายละเอียดของพืชเศรษฐกิจในอำเภอเกาะยาว ปี พ.ศ. 2541	2-30
ตารางที่ 15 สถานที่พักผ่อนในอำเภอเกาะยาว	2-32
ตารางที่ 16 สภาพด้านการพาณิชย์ในอำเภอเกาะยาว ปี พ.ศ. 2538	2-34
ตารางที่ 17 จำนวนครัวเรือนประมง จำแนกตามประเภทการทำประมง ปี พ.ศ. 2538	2-35
ตารางที่ 18 จำนวนเรือประมงจำแนกตามลักษณะของเรือ	2-36
ตารางที่ 19 จำนวนผู้มาเสียอาชญาบัตรจำแนกตามชนิดเครื่องมือประมง ปี พ.ศ. 2541	2-37
ตารางที่ 20 จำนวนครัวเรือนประมงจำแนกตามประเภทเครื่องมือประมง	2-39
ตารางที่ 21 แหล่งน้ำของครัวเรือนในอำเภอเกาะยาว	3-1
ตารางที่ 22 แหล่งเก็บกักน้ำที่สำคัญในอำเภอเกาะยาว	3-2
ตารางที่ 23 รายชื่อพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ(ป่าบก) ในเขตอำเภอเกาะยาว	3-3

สารบัญตาราง(ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 24 พื้นที่ป่าชายเลนในเขตอำเภอเกาะยาว	3-5
ตารางที่ 25 ชนิดของสัตว์น้ำที่มีการแพร่กระจาย	3-6
ตารางที่ 26 บริเวณที่พบครอบครัวยักษ์น้ำแต่ละชนิดที่สำคัญทางเศรษฐกิจ	3-7
ตารางที่ 27 กลุ่มต่างๆที่เกิดขึ้นของประชาชนในอำเภอเกาะยาว	4-6
ตารางที่ 28 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน และเพศของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา	5-2
ตารางที่ 29 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง	5-2
ตารางที่ 30 สถานภาพทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง	5-3
ตารางที่ 31 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง	5-3
ตารางที่ 32 อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง	5-4
ตารางที่ 33 เครื่องมือทำการประมง	5-4
ตารางที่ 34 ความยาวเรือของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำการประมง	5-5
ตารางที่ 35 ระยะเวลาในการทำการประมงของกลุ่มตัวอย่าง	5-5
ตารางที่ 36 รายได้จากการทำการประมง	5-5
ตารางที่ 37 ลักษณะของกลุ่มและการมีตำแหน่งในกลุ่ม	5-6
ตารางที่ 38 การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน	5-8
ตารางที่ 39 การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน	5-9
ตารางที่ 40 การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์	5-10
ตารางที่ 41 การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล	5-10
ตารางที่ 42 ความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อกลุ่ม	5-11
ตารางที่ 43 ความคิดเห็นต่อการจัดการประมงโดยชุมชน	5-13
ตารางที่ 44 ความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง	5-13
ตารางที่ 45 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้นำชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง	5-15
ตารางที่ 46 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นของปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ	5-16
ตารางที่ 47 ความคิดเห็นในการประสานงานกับองค์กรต่างๆ	5-18

สารบัญตาราง(ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 48 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโอกาสความเป็นไปได้ของปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ	5-19
ตารางที่ 49 การใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อทำการประมง	5-21
ตารางที่ 50 ประเด็นปัญหาต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง	5-23
ตารางที่ 51 ชนิดของเครื่องมือต่างๆ ที่ทำลายสัตว์น้ำวัยอ่อน	5-23
ตารางที่ 52 ประเภทของเครื่องมือที่ทำลายสัตว์น้ำวัยอ่อนและการจัดลำดับความสำคัญ	5-25
ตารางที่ 53 เครื่องมือประมงที่ส่งผลกระทบต่อการทำการประมงของกลุ่มตัวอย่าง	5-26
ตารางที่ 54 ลำดับความสำคัญของเครื่องมือประมงที่มีผลกระทบต่อการทำประมง	5-28
ตารางที่ 55 การมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการแก้ไขปัญหา	5-29

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 ที่ตั้งของอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา (ภาพถ่ายดาวเทียมปี พ.ศ. 2541)	1-4
แผนภาพที่ 2 พื้นที่การปกครองของอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	2-4
แผนภาพที่ 3 พื้นที่อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	2-6
แผนภาพที่ 4 เส้นทางคมนาคมในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	2-16
แผนภาพที่ 5 ตำแหน่งที่ตั้งท่าเรือในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	2-20
แผนภาพที่ 6 ตำแหน่งที่ตั้งโรงเรียนในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	2-23
แผนภาพที่ 7 ตำแหน่งที่ตั้งศาสนสถานในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	2-25
แผนภาพที่ 8 แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	2-28
แผนภาพที่ 9 ตำแหน่งที่ตั้งสถานที่พักในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	2-33
แผนภาพที่ 10 แหล่งทำประมงของชาวประมงในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	2-46
แผนภาพที่ 11 การกระจายของสัตว์น้ำและแหล่งทำการประมงในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	2-47
แผนภาพที่ 12 ตำแหน่งที่ตั้งแพปลาในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	2-53
แผนภาพที่ 13 พื้นที่ป่าบกและป่าชายเลนในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	3-4
แผนภาพที่ 14 การกระจายของสัตว์น้ำบริเวณโดยรอบอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	3-8
แผนภาพที่ 15 ตำแหน่งของทรัพยากรทางทะเลบริเวณอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	3-17
แผนภาพที่ 16 ตำแหน่งที่ตั้งของโป๊ะในพื้นที่อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	5-36

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 คันรูนที่ชาวประมงทิ้งลอยกลางทะเลเพื่อเตรียมทำการประมงในช่วงกลางคืน	5-30
ภาพที่ 2 เครื่องมืออวนล้อมปลาเกะตักกลางวัน	5-30
ภาพที่ 3 การเลี้ยงปลาเกะรังในกระชัง	5-31
ภาพที่ 4 การขุดบ่อเลี้ยงกุ้งกุลาดำและเลี้ยงปลาเกะรังในพื้นที่ป่าชายเลน	5-31
ภาพที่ 5 เครื่องมือประมงลอบยักษ์	5-32
ภาพที่ 6 พื้นที่ทำการเกษตรบางส่วนเกิดการพังทลาย	5-32
ภาพที่ 7 น้ำทิ้งจากบ่อปลา ชยะ บริเวณชายฝั่งและน้ำทิ้งจากชุมชน	5-32
ภาพที่ 8 ลักษณะโป๊ะบริเวณตำบลเกาะยาวน้อย	5-35
ภาพที่ 9 พื้นที่คลองท่าเขา หมู่ 4 บ้านท่าเขา	5-37
ภาพที่ 10 พื้นที่บริเวณเกาะเหลาปีละ (เกาะห้อง)	5-39

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามแนวคิดใหม่เริ่มมุ่งเน้นความสำคัญต่อบทบาทของชุมชนในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดสิทธิให้ประชาชนหรือชุมชนและองค์กรท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบายเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้ตามมาตรา 46 มาตรา 56 มาตรา 79 และมาตรา 290 โดยมุ่งหวังให้ทรัพยากรธรรมชาติได้รับการดูแล มีการใช้อย่างเหมาะสมและได้รับผลที่ยั่งยืน นอกจากนี้ยังมีกระแสเรียกร้องของกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านหลายแห่งโดยเฉพาะในเขตภาคใต้ของประเทศไทยที่จะขอเข้าไปมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรประมง การรวมตัวของชุมชนเริ่มก่อตัวและมีการดำเนินการร่วมกันอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2536 มีการกำหนดแนวคิดเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการปกป้อง พื้นฟูพื้นที่ในการทำประมง สาเหตุหลักที่ทำให้ชุมชนประมงพื้นบ้านภาคใต้มีการรวมตัว เนื่องจากปัญหาที่ได้รับรุนแรงมากกว่าในเขตพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก รายได้หลักของชาวประมงเกิดจากอาชีพการทำประมง การมีรายได้จากอาชีพเสริมอื่น ๆ น้อยมาก ชุมชนประมงขาดความรู้และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอื่น อยู่ห่างไกลจากแหล่งที่มีการจ้างแรงงาน การทำการประมงจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติก่อให้เกิดปัญหาสภาวะทรัพยากรเสื่อมโทรมจากการทำประมงมากเกินไป

ความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรร่วมกันของกลุ่มประมงพื้นบ้านและกลุ่มประมงพาณิชย์ที่ใช้เครื่องมือ อวนลาก อวนรุน อวนล้อม ที่มีขีดความสามารถในการใช้ทรัพยากรมากเกิดกำลังผลิต มีการใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมายทำการประมงในเขตพื้นที่ห้าม เช่น บริเวณชายฝั่งในเขต 3,000 เมตร ส่งผลให้ความขัดแย้งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น จนบางครั้งเกิดความรุนแรงจนถึงขั้นปะทะกันหลายครั้ง และในบางครั้งก่อให้เกิดการต่อสู้จนเสียชีวิต การรวมตัวของกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านมีสภาพทั้งที่เป็นกลุ่มทางการและกลุ่มไม่เป็นทางการ ภายใต้ความช่วยเหลือทั้งของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และประชาชนทั่วไป ความเคลื่อนไหวของชาวประมงพื้นบ้านจึงเป็นการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดในสังคมของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านเป็นสำคัญ

ทิศทางการเปลี่ยนแปลงนโยบายการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของรัฐยังเป็นความหวังของชุมชนที่จะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรประมงเพื่อให้เกิดความยั่งยืน การพัฒนาระบบการจัดการประมงโดยชุมชนนั้น Ostrom (1990) และ Pinkerton (1989) ได้ชี้ว่า เงื่อนไขที่สำคัญในการไปสู่ความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรโดยชุมชนนั้นมีอยู่ด้วยกันหลายประการ อาทิ การมีประสบการณ์ในการจัดการทรัพยากรประมงในชุมชนมาก่อน มีการรวมตัวในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง มีผู้นำที่เข้มแข็ง กฎระเบียบที่ชุมชนกำหนดได้มีการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เป็นต้น สำหรับฝ่ายรัฐนั้น จะต้องยินยอมกระจายอำนาจในการจัดการประมงให้แก่ชุมชน และเป็นที่

ปรึกษาด้านวิชาการในแง่มุมต่างๆให้แก่ชุมชน เพื่อชุมชนจะได้นำไปพิจารณาในการกำหนดแนวทางในการจัดการประมงของชุมชนต่อไป อย่างไรก็ตามเนื่องจากแนวคิดในการจัดการประมงยังเป็นสิ่งใหม่สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐและชาวประมงพื้นบ้าน ในแนวความคิดนั้นสามารถทำความเข้าใจกันได้โดยไม่ยาก แต่ในทางปฏิบัติมีข้อปลีกย่อยเป็นจำนวนมากที่จะต้องสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและชาวประมง ปัจจุบันยังไม่มีข้อมูลยืนยันได้ว่าชาวประมงพื้นบ้านโดยทั่วไปมีความเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของชุมชนอย่างชัดเจนหรือไม่ ซึ่งในระบบของการจัดการประมงโดยชุมชนนั้น จำเป็นต้องกำหนดสิทธิและหน้าที่ของชาวประมงหรือชุมชนหรือองค์กรท้องถิ่นในการดูแลจัดการทรัพยากรไว้อย่างแน่ชัด

ชุมชนชาวประมงเกาะยาว ประกอบด้วยพื้นที่ ตำบลเกาะยวน้อย ตำบลเกาะยาวใหญ่ และตำบลพรุไฉ เป็นที่ยอมรับในการเข้าไปมีบทบาทของชาวประมงพื้นบ้านเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชนที่ค่อนข้างจะเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังมีกลุ่มต่างๆในชุมชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการดำเนินงานพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ ปัจจัยที่ช่วยเกื้อหนุนให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ได้แก่ การมีผู้นำชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถ และเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน และรัฐ เป็นต้น ดังนั้นการจัดการประมงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเกิดขึ้นได้ไม่ยาก และคาดว่าจะเป็ชุมชนตัวอย่างที่จะให้ชุมชนอื่นได้เข้ามาศึกษาและนำไปประยุกต์ในพื้นที่ชุมชนประมงอื่นๆ สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาระบบการจัดการประมงโดยชุมชน เนื่องจากไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน หากได้มีการศึกษาการพัฒนาระบบการจัดการประมงโดยชุมชนของชาวประมงเกาะยาวอย่างเป็นระบบแล้ว จะช่วยให้ชุมชนอื่นๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาระบบในชุมชนของตน ในส่วนของเจ้าหน้าที่รัฐจะสามารถนำไปเป็นบทเรียนสำหรับการกำหนดการทำงานในอนาคต และที่สำคัญคือ การได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ในกระบวนการพัฒนาระบบการจัดการประมงโดยชุมชน จะนำไปสู่การกำหนดทิศทางการดำเนินงานในเรื่องนี้ในอนาคตให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการจัดการทรัพยากรประมง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาประวัติ ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนประมงเกาะยาวและการพัฒนาที่ผ่านมา
2. ศึกษาวิวัฒนาการของชุมชนในด้านการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรม
3. ศึกษาการประกอบอาชีพประมง และการพัฒนาระบบการจัดการประมงโดยชุมชน รวมทั้งปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาระบบนี้
4. ศึกษาปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ปัญหาของชุมชน

1.3 ขอบเขตการวิจัย

(1) ขอบเขตด้านพื้นที่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ประกอบด้วย 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลเกาะยวน้อย ตำบลเกาะยาวใหญ่ และตำบลพรุโน เนื้อที่ ประมาณ 141 ตารางกิโลเมตร (แผนภาพที่ 1)

(2) ขอบเขตด้านสาระ กำหนดแนวทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- 1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2) ด้านกายภาพ
- 3) ด้านเศรษฐกิจและสังคม
- 4) ด้านองค์กรและการจัดการ

(3) การศึกษาชุมชนประมงกับการจัดการ เพื่อกำหนดแนวคิดและรูปแบบการพัฒนา ระบบการจัดการทรัพยากรประมง

(4) ระยะเวลาในการศึกษา 15 เดือน (กุมภาพันธ์ 2542- พฤษภาคม 2543)

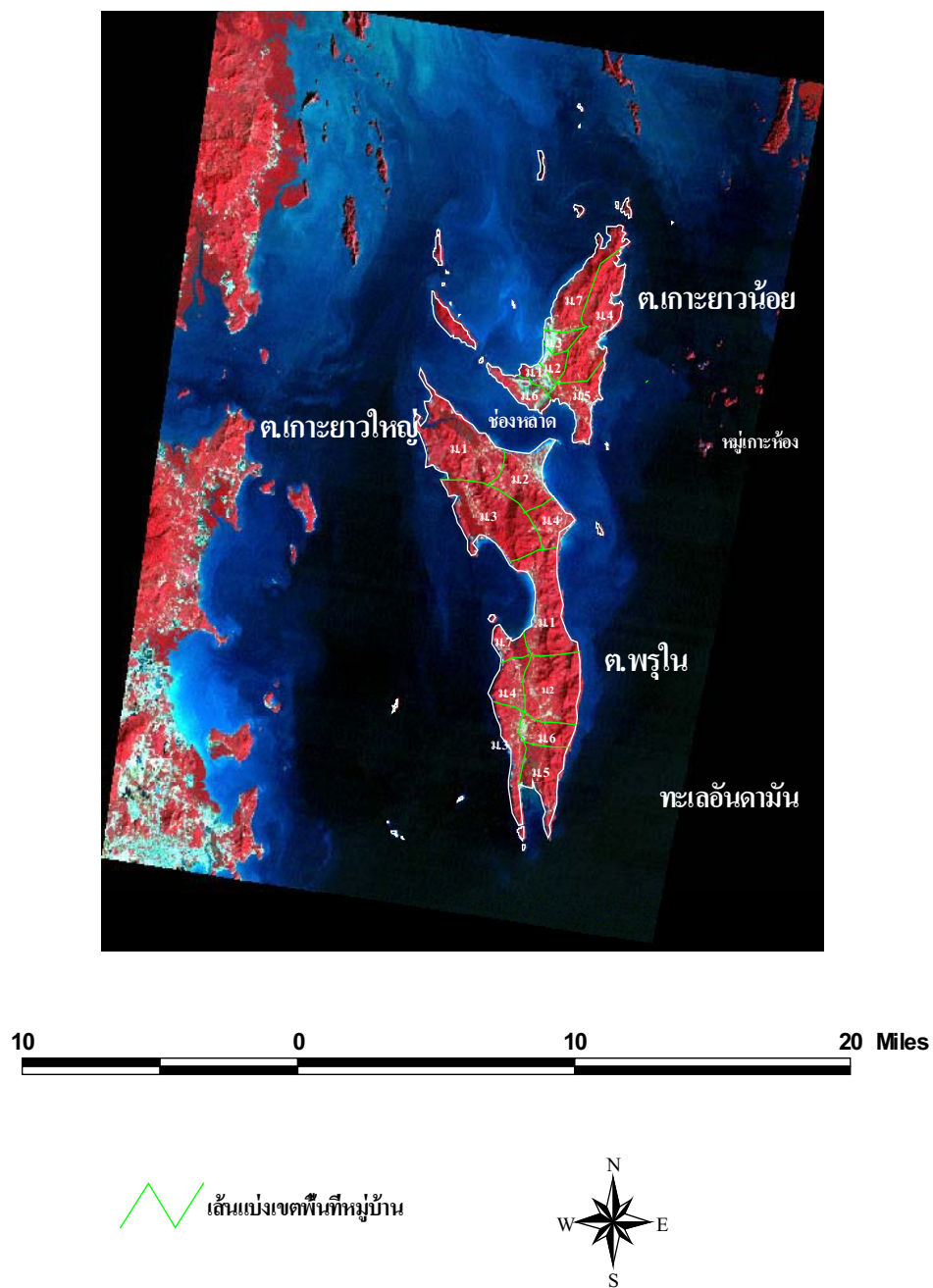
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการประมงโดยชุมชน วิเคราะห์โครงสร้างของชุมชน และกำหนดทิศทางการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชนชาวประมง อันจะนำไปสู่การพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.5 แนวความคิดการจัดการประมงโดยชุมชน

ทรัพยากรประมง (Fishery Resources) เป็นทรัพยากรธรรมชาติชนิดที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนส่วนที่ถูกใช้ไปได้ (Renewable Resources) และเป็นทรัพยากรที่มีการใช้ร่วมกัน (Common Property Resources) หมายถึง ทรัพยากรที่ไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของ ทุกคนมีสิทธิใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ ดังนั้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรจำเป็นต้องมีการวางแผนและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ จะทำให้ทรัพยากรประมงถูกนำมาใช้อย่างได้รับประโยชน์สูงสุด และยังคงเหลือให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

การจัดการประมงโดยชุมชน เป็นการจัดการแนวใหม่ที่มุ่งหวังให้ชาวประมงมีส่วนร่วม (Public Participation) เป็นการจัดการที่ให้ความสำคัญต่อการรวมตัวของชาวประมง จากแนวคิดของ Yahaya(1992:265-266) ระบบการจัดการโดยชุมชนจะสัมฤทธิ์ผลต้องประกอบด้วยปัจจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 ที่ตั้งของอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา(ภาพถ่ายดาวเทียมปี พ.ศ.2541)

- 1) สถานะของท้องถิ่นต้องมีความเข้าใจและสามารถหาแนวทางการจัดการที่เหมาะสมได้
- 2) ชาวประมงต้องมีแนวความคิดในการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่
- 3) กลุ่มของชาวประมงต้องยอมรับกฎกติกาในการจัดการ
- 4) กฎข้อบังคับต้องง่ายต่อการปฏิบัติด้วยตนเองโดยเสียค่าใช้จ่ายในการบริหารและการบังคับใช้น้อยที่สุด
- 5) กฎข้อบังคับต้องง่ายต่อการปฏิบัติและมีความเป็นไปได้ต่อพื้นที่นั้นๆ
- 6) ระบบอนุญาตต้องมีความยืดหยุ่นและง่ายต่อการแก้ไขปรับปรุงตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป
- 7) ต้องมีการศึกษาและสำรวจในบริเวณที่ทำการประมงของชาวประมงเหล่านั้น และสำรวจเครื่องมือประมงที่ใช้ในบริเวณนั้น

นอกจากนั้น กังวาลย์ จันทรโชติ (2541) ได้กล่าวว่าการพัฒนาระบบการจัดการประมงโดยชุมชน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จ คำตอบที่ได้มีความหลากหลาย เพราะความแตกต่างกันในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองของแต่ละประเทศ แม้แต่ในประเทศเดียวกันในแต่ละภูมิภาคก็มีความแตกต่างกันในเรื่องเหล่านี้เช่นกัน คำตอบที่ได้จึงเป็นคำตอบสำหรับพื้นที่ที่ทำการศึกษาเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามเงื่อนไขสำคัญของการไปสู่ความสำเร็จของระบบการจัดการประมงโดยชุมชน จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญ 11 ประการ ดังนี้

1) มีการกำหนดขอบเขตแหล่งทำการประมงของแต่ละชุมชนให้ชัดเจนแน่นอน แหล่งทำการประมงที่จะอยู่ภายใต้การจัดการของชุมชนใด จะต้องมีการแสดงขอบเขตไว้อย่างเด่นชัด โดยทั่วไปจะอาศัยสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นสิ่งที่แสดงขอบเขตเพราะดูได้ง่าย การกำหนดว่าชุมชนใดจะมีแหล่งทำการประมงจำนวนเท่าใดขึ้นกับ ความชุกชุมของทรัพยากรประมง จำนวนชาวประมง พื้นที่ทำการประมง และความสามารถในการจัดการของชุมชน

2) มีการกำหนดคุณสมบัติสมาชิกให้ชัดเจน เนื่องจากผู้ที่มีสิทธิ์ในการทำการประมงในแหล่งทำการประมงของชุมชนได้นั้น จะต้องเป็นสมาชิกขององค์กรชาวประมงของชุมชน และเนื่องจากทรัพยากรประมงจะมีให้ใช้ประโยชน์ได้จำนวนหนึ่งเท่านั้น ซึ่งจะมีความเหมาะสมกับจำนวนชาวประมงจำนวนหนึ่งเช่นกัน ดังนั้นจึงต้องมีการกำหนดคุณสมบัติของชาวประมงหรือสมาชิกให้ชัดเจนเพื่อเป็นการควบคุมจำนวนชาวประมงไม่ให้มีจำนวนมากเกินไป เพราะนอกจากจะมีทรัพยากรประมงไม่เพียงพอแล้ว ยังมีปัญหาในเรื่องของการติดต่อสื่อสารระหว่างกันและการบริหารจัดการประมงของชุมชนอีกด้วย

3) ชาวประมงมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ชาวประมงที่มีประสบการณ์ในการรวมกลุ่มกัน เพื่อทำกิจกรรมใด ๆ มาก่อน โดยอาจจะเป็นการรวมกลุ่มกันทางศาสนา การทำการประมง หรือแม้ แต่การรวมกลุ่มกันในวงศ์เครือญาติจะรู้ถึงวิธีการหาข้อสรุปของปัญหาและหาวิธีการแก้ปัญหาด้วย กัน ประสบการณ์เหล่านี้จะเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการรวมตัวกัน เพื่อการจัดการประมงโดยชุมชน การจัดการประมงโดยชุมชนจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าชาวประมงไม่มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม

4) ชุมชนเคยมีประสบการณ์ในการจัดการทรัพยากรที่ใช้ร่วมกัน เช่น การจัดการการใช้ แหล่งน้ำ ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และป่าไม้ของชุมชน หลักการในการจัดการจะคล้ายคลึงกับการจัดการ ประมงโดยชุมชน ดังนั้นเมื่อนำระบบการจัดการประมงโดยชุมชนเข้าไป ชุมชนก็จะรับได้ง่าย

5) ผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการจัดการประมงโดยชุมชน จะต้องมากกว่าค่าใช้จ่ายที่ เสียไป จุดนี้จะต้องสามารถชี้แจงให้ชาวประมงเห็นได้อย่างชัดเจน

6) ชาวประมงที่จะเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงทุกคน ต้องเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการประมง โดยจะต้องเข้ามาเป็นสมาชิกขององค์กรชาวประมงที่ตั้งขึ้น เข้าร่วมประชุม ออกความคิดเห็น และลงคะแนนเสียงในการกำหนดทิศทางการจัดการประมง รวมทั้งจะต้องให้ ข้อมูลเกี่ยวกับการทำการประมงของตนที่ถูกต้องและทันสมัยแก่องค์กรที่ชุมชนตั้งขึ้นมาทำหน้าที่ใน การจัดการประมง และปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ของชุมชนโดยเคร่งครัด

7) มาตรการในการจัดการประมงที่ชุมชนกำหนดขึ้นนั้น สามารถดำเนินการได้ในทาง ปฏิบัติ มาตรการที่กำหนดใช้จึงควรเป็นมาตรการที่ง่ายในทางปฏิบัติ และการติดตามหรือตรวจตรา สามารถทำได้ง่ายโดยชาวประมงทุกคน

8) มีกฎหมายที่เหมาะสมสนับสนุน รัฐจะต้องตรากฎหมายออกมารับรองการรวม ตัวเป็นองค์กรของชาวประมง สิทธิในการทำการประมง อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัด การประมงของชุมชน ซึ่งกฎหมายเหล่านี้จะต้องมีให้พร้อมแต่เบื้องต้น

9) สมาชิกของชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และมีกลุ่มผู้นำในชุมชน สมาชิกของ ชุมชนจะต้องมีความเต็มใจในการเสียสละเวลา กำลัง และทุนทรัพย์ในการจัดการประมง และชุมชน มีกลุ่มผู้นำที่จะเป็นหลักในการจัดการประมง

10) รัฐมีการกระจายอำนาจและมอบอำนาจในการจัดการประมงให้แก่ชุมชน รัฐจะ ต้องมีนโยบายที่แนชัดในเรื่องนี้ และมีการตรากฎหมายที่จำเป็นออกมาเพื่อแสดงเจตจำนงที่แน่วแน่ ของรัฐที่จะกระจายอำนาจจากส่วนกลางมาสู่ท้องถิ่น

11) มีการประสานงานที่ต่อเนื่องระหว่างรัฐกับชุมชน โดยรัฐอาจตั้งองค์กรขึ้นมาเพื่อ ทำการประสานงานกับชุมชนเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยเฉพาะ องค์กรนี้ควรจะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จากรัฐ และตัวแทนขององค์กรชาวประมง องค์กรนี้จะทำหน้าที่ติดตามการประเมินการจัดการประมงโดยชุม ชนในแต่ละพื้นที่ แก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างชุมชน รวมทั้งเป็นองค์กรที่กำหนด กฎระเบียบที่ทุก ชุมชนต้องปฏิบัติร่วมกัน

การกำหนดมาตรการเพื่อการจัดการประมงโดยชุมชน หากได้รับการยอมรับจากกลุ่มชาวประมง การดำเนินการมักจะเป็นไปอย่างได้ผล เนื่องจากชาวประมงยินดีจะร่วมมือปฏิบัติตามข้อกำหนด อาจเป็นเพราะเห็นว่าเกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมโดยรวม จากการวิเคราะห์และอธิบายพฤติกรรม ตลอดจนปรากฏการณ์ทางสังคมในระดับบุคคล โดยใช้ทฤษฎีปรัวรรตนิยม (Exchange Theory) ของ George C. Homans (บัญชี แก้วส่อง 2531:53-57) อธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ในการเลือกกระทำสิ่งต่างๆว่า บุคคลจะเลือกกระทำสิ่งที่เขารับรู้ว่ามีคุณค่าของการกระทำนั้นคูณด้วยโอกาสที่เขาจะได้รับสิ่งนั้น ($\text{Action} = \text{Value} \times \text{Probability}$)

1.6 สารสำคัญของการศึกษา

1.6.1 สถานภาพและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน

- ประวัติความเป็นมา : การตั้งถิ่นฐาน การพัฒนาด้านการปกครอง
- สถานภาพทั่วไป : ที่ตั้ง เนื้อที่ ลักษณะภูมิประเทศพื้นแผ่นดินและพื้นที่ท้องทะเล ลักษณะภูมิอากาศ กระแสน้ำในอ่าวพังงา
- โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ : การคมนาคม ท่าเรือ การสื่อสารโทรคมนาคม ไฟฟ้า ประปา ขยะ และการบริการทางสังคม ได้แก่ สถานศึกษา สาธารณสุข สถาบันและองค์กรทางศาสนา ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- โครงสร้างชุมชน : ลักษณะของชุมชน ได้แก่ จำนวนประชากร ความหนาแน่น โครงสร้างอายุ สุขภาพอนามัย กลุ่มอาชีพต่างๆ พื้นฐานทางวัฒนธรรมและค่านิยม
- โครงสร้างชุมชนประมง : จำนวนครัวเรือนประมง เครื่องมือทำการประมง แหล่งทำการประมง

1.6.2 สภาวะทรัพยากรธรรมชาติ

- ทรัพยากรสัตว์น้ำ : ปลา หอยทะเล ปะการัง
- ทรัพยากรป่าชายเลน
- ทรัพยากรป่าไม้
- ทรัพยากรสัตว์ป่า
- ทรัพยากรรังนก

1.6.3 องค์กรและการจัดการ

- โครงสร้างและกลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้อง

- กิจกรรมกลุ่มและการดำเนินงาน
- การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มองค์กรต่างๆ

1.6.4 แนวทางการจัดการทรัพยากรประมง

- กระบวนการแก้ไขปัญหาของชุมชนต่อการจัดการทรัพยากรประมง : ช่วงอดีตและปัจจุบัน
- ความคิดเห็นของชุมชนต่อแนวทางการจัดการทรัพยากรประมง
- แนวทางการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน

1.7 วิธีการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.7.1 แหล่งข้อมูล

(1) ข้อมูลเอกสาร

เป็นข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับเกาะยาว จังหวัดพังงา ได้แก่ เอกสารงานวิจัย ด้านทรัพยากรประมง ทรัพยากรป่าชายเลน ทรัพยากรดินและน้ำ รายงานประจำปีของกรมประมง ของส่วนราชการต่างๆในจังหวัดและของอำเภอเกาะยาว เอกสารประกอบการสัมมนา รายงานการประชุม เอกสารราชการที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชน

(2) ข้อมูลสนาม

เป็นข้อมูลระดับทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการเก็บรวบรวมในภาคสนามในช่วงของการศึกษา (15 เดือน) การเก็บรวบรวมข้อมูลจะดำเนินการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ภาครัฐของจังหวัดพังงาและอำเภอเกาะยาว ในระดับจังหวัด เช่น หัวหน้าสำนักงานจังหวัด เจ้าหน้าที่อุทยานกรมป่าไม้ ป่าไม้จังหวัด เจ้าหน้าที่กรมประมง เป็นต้น ในระดับอำเภอ นายอำเภอ ปลัดอำเภอฝ่ายต่างๆ หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ เช่น ประมงอำเภอ ป่าไม้อำเภอ หัวหน้าอุทยานเกาะยาว ศึกษาธิการอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ เกษตรอำเภอ ปลัดป้องกัน และเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง องค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มองค์กรและชมรมต่างๆ ผู้ประกอบการแพปลา ชาวประมงพื้นบ้านจำแนกตามเครื่องมือ

1.7.2 การศึกษาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จำแนกทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 1) ทรัพยากรพืชและสัตว์น้ำ 2) ทรัพยากรพืชและสัตว์บก 3) ทรัพยากรน้ำ 4) ทรัพยากรดิน 5) คุณภาพน้ำ ศึกษาจากเอกสาร แล้วทำการตรวจซ้ำโดยสัมภาษณ์นักวิชาการประมงที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้และหัวหน้าอุทยาน การสำรวจภาคสนามสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและกลุ่มชาวประมง การจัดทำ Mapping และสอบถาม

โดยการประเมินสถานะชนบทแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal : PRA) ศึกษาข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศ

1.7.3 การศึกษาด้านกายภาพ

จำแนกด้านกายภาพ ได้แก่ 1) พื้นที่เขตที่อยู่อาศัย 2) โครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภค 3) โครงสร้างพื้นฐานทางสังคม และ 4) การบริการอื่นๆ เช่น ชยะ ศึกษาข้อมูลโดยการสำรวจพื้นที่โดยใช้เครื่องมือ GPS (Geographical Photograph Satellite)

1.7.4 การศึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านองค์กรและการจัดการ

ศึกษาข้อมูลด้านสังคม-เศรษฐกิจ ได้แก่ 1) โครงสร้างของชุมชน 2) กลุ่มอาชีพ 3) สถานะทางเศรษฐกิจ 4) พื้นฐานทางวัฒนธรรมและค่านิยม โดยการศึกษาจากเอกสาร แล้วทำการตรวจซ้ำใช้กระบวนการ PRA การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน กลุ่มและชมรมที่เกี่ยวข้อง ชาวประมงแต่ละกลุ่มเครื่องมือ ผู้ประกอบธุรกิจการประมง นำข้อมูลมาจัดทำ Diagram และตรวจซ้ำ

1.7.5 การศึกษาด้านการจัดการ

ชุมชนประมงกับการจัดการ โดยการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม ผู้นำศาสนา คณะกรรมการ สมาชิกกลุ่ม และชาวประมงที่ไม่เป็นสมาชิก กลุ่มธุรกิจการประมง องค์กรเอกชน นักวิชาการ ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research : PAR)

บทที่ 2

สถานภาพและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน

2.1 ประวัติความเป็นมาชุมชน

2.1.1 การตั้งถิ่นฐาน

พื้นที่เกาะยาวได้ถูกบันทึกไว้ในพงศาวดารเมืองถลาง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2384 ระบุว่า เกาะยาวเป็นส่วนหนึ่งของเมืองถลาง กล่าวคือ เขตแดนเมืองถลางด้านทิศตะวันออก เริ่มตั้งแต่เกาะยาว เกาะลัง ขึ้นไปจนถึงแหลมปากพระ ชุมชนที่อาศัยอยู่บนพื้นที่เกาะยาวได้มีเรื่องเล่าสืบทอดกันมาว่าช่วงสมัยรัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (ประมาณปี พ.ศ.2328) พม่าได้ยกทัพมาตีหัวเมืองต่างๆของประเทศไทยทางภาคใต้ หัวเมืองฝ่ายใต้หลายเมืองแตกพ่ายแพ้แก่พม่า ทำให้ประชาชนพลเมืองต้องอพยพหนีทัพพม่า ชาวบ้านที่อยู่ตามชายฝั่งทะเลต่างก็หนีโดยทางเรือ จนกระทั่งพบกับเกาะยาวน้อย และเกาะยาวใหญ่ และเห็นว่าทั้งสองเกาะมีทำเลเหมาะสมและปลอดภัยจากกองทัพพม่า จึงใช้ยึดเป็นพื้นที่หลบภัย อาศัย และเป็นที่ทำมาหากินสืบทอดกันเรื่อยมา ดังนั้นบรรพชนของชาวเกาะยาว จึงสืบเชื้อสายมาจาก 2 หัวเมืองใหญ่ คือ ชุมชนเกาะยาวน้อยสืบเชื้อสายมาจากเมืองตรัง และชุมชนเกาะยาวใหญ่สืบเชื้อสายมาจากเมืองสตูล

เกาะยาวอยู่ภายใต้การปกครองของเมืองถลาง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2352 ในช่วงต้นสมัยรัชกาลที่ 2 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พม่าได้ยกกองทัพมาตีเมืองถลางอีก กองทัพหลวงจากกรุงเทพมหานครยกไปช่วยแต่ไม่ทัน พม่าได้เผาเมืองถลางเสียหายอย่างหนัก ผู้คนจึงพากันอพยพหนีจากเมืองถลางและเกาะยาวไปรวมกันทางฝั่งเมืองพังงา ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการรวบรวมราษฎรของเมืองถลางซึ่งหลบหนีพม่ากลับเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเขตชุมชนเดิม กำหนดให้จัดตั้งเมืองถลางและเมืองภูเก็ตขึ้นตามเดิมต่อไป ยกเว้นพื้นที่เกาะยาวที่ยังคงขึ้นอยู่กับเมืองพังงาตามเหตุการณ์ที่เมืองถลางและเมืองภูเก็ตอ่อนแอลงในช่วงสมัยรัชกาลที่ 2 นั้นเอง และสืบเนื่องต่อมาจนปัจจุบัน

2.1.2 การพัฒนาด้านการปกครอง

ก่อนปี พ.ศ. 2446 เกาะยาวได้ขึ้นตรงต่ออำเภอเมืองพังงา มีการแบ่งการปกครองเป็น 2 ตำบล 24 หมู่บ้าน ที่ทำการชุมชนเรียกว่า ทำเนียบ โดยมีนายบ้านเป็นผู้ดูแล เจ้าหน้าที่จากอำเภอจะเข้ามาตรวจตราและเก็บภาษีอากรเป็นครั้งคราว การเดินทางในสมัยนั้นใช้เรือแจวหรือเรือใบเป็นพาหนะในการเดินทาง ปี พ.ศ. 2446 หน่วยงานราชการได้ยกฐานะบริเวณเกาะเหล่านี้นี้ตั้งเป็นกิ่งอำเภอเกาะยาว ในช่วงสมัยปี พ.ศ. 2507-2523 กิ่งอำเภอเกาะยาวได้พยายามหลายครั้งที่จะโอนไปขึ้นกับจังหวัดภูเก็ตแต่ไม่สำเร็จ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2527 ปลัดอำเภอขณะนั้น คือ นายประธาน วิไลชนน์ ได้ทำหนังสือเพื่อขอยกฐานะกิ่งอำเภอเกาะยาวขึ้นเป็นอำเภอเกาะยาว ตามหนังสือที่ พง. 011/1843 ลงวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2527 เนื่องจากเกาะยาวเป็นเกาะเดียวในจังหวัดพังงาที่มี

ประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรในเกาะอื่นๆของจังหวัดพังงา จังหวัดจึงได้ยกฐานะจากกิ่งอำเภอขึ้นเป็นอำเภอเกาะยาว เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2531 แบ่งการปกครองออกเป็น 3 ตำบล 18 หมู่บ้าน คือ ตำบลเกาะยวน้อยมี 7 หมู่บ้าน ตำบลเกาะยาวใหญ่มี 4 หมู่บ้าน และตำบลพรุไรมี 7 หมู่บ้าน (ตารางที่ 1) ปัจจุบันในส่วนของการปกครองส่วนท้องถิ่น จัดแบ่งเขตการปกครองออกเป็นเทศบาล 1 แห่ง คือ เทศบาลตำบลเกาะยวน้อย (ยกฐานะจากสุขาภิบาลเกาะยวน้อยในปี พ.ศ. 2543) และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 3 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยวน้อย ตั้งอยู่ที่ หมู่ 3 บ้านน้ำจืด องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยาวใหญ่ ตั้งอยู่ที่ หมู่ 2 บ้านช่องหลาด และองค์การบริหารส่วนตำบลพรุไรมี ตั้งอยู่ที่ หมู่ 2 บ้านพรุไรมี โดยมีจำนวนสมาชิกของอบต.ยวน้อย 22 คน อบต.ยาวใหญ่ 13 คน และอบต.พรุไรมี 22 คน ปัจจุบันที่ว่าการอำเภอเกาะยาวและสถานที่ราชการส่วนใหญ่ ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเกาะยวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

ตารางที่ 1 พื้นที่การปกครองของอำเภอเกาะยาว

พื้นที่ปกครอง	หมู่	บ้าน	ฝ่ายปกครอง	ตำแหน่ง
ตำบลเกาะยวน้อย	1	ท่าค่าย	นายมานิตย์ มาตรรักษา	ผู้ใหญ่บ้าน
	2	ใหญ่	นายเดชา เรืองสมุทร	กำนัน
	3	น้ำจืด	นายบัญญัติ ศรีสมุทร	ผู้ใหญ่บ้าน
	4	ท่าเขา	นายประพันธ์ เบ็ญอ้า หมาด	ผู้ใหญ่บ้าน
	5	ริมทะเล	นายเด่น แสงผล	ผู้ใหญ่บ้าน
	6	แหลมยาง	นายบ่าว เก็บทรัพย์	ผู้ใหญ่บ้าน
	7	อันเป้า	นายชัยยุทธ์ หวังจิตร	ผู้ใหญ่บ้าน
ตำบลเกาะยาวใหญ่	1	คลองเหี้ย	นายก่อเดช เอ็มยุเด็น	ผู้ใหญ่บ้าน
	2	ช่องหลาด	นายอดิเรก หาดลกล้า	กำนัน
	3	ย่าหมี	นายสามารถ งานแข็ง	ผู้ใหญ่บ้าน
	4	คลองบอน	นายอุหมาก เพลินจิตร	ผู้ใหญ่บ้าน
ตำบลพรุไรมี	1	โล๊ะโป๊ะ	นายหมาดรุเปี้ย เขาเล็ก	ผู้ใหญ่บ้าน
	2	พรุไรมี	นายจตุรงค์ จิตรนาวิ	ผู้ใหญ่บ้าน
	3	โล๊ะปาไล	นายอุหมาด บุญสพ	กำนัน
	4	ท่าเรือ	นายอุหมาด ถนอมไถ	ผู้ใหญ่บ้าน
	5	คลองดินเหนียว	นายอับดุลหาลือ เพ็ชยาวา	ผู้ใหญ่บ้าน
	6	ออก	นายบุญฤทธิ์ วิจิตรนาวิ	ผู้ใหญ่บ้าน
	7	โล๊ะปาเริด	นายเตบ เบ็ญอ้าหมาด	ผู้ใหญ่บ้าน
เทศบาลตำบลเกาะยวน้อย *			นายสมัคร บุญสพ	นายกเทศมนตรี

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบล , มีนาคม พ.ศ. 2542 * ข้อมูล ปี พ.ศ. 2543

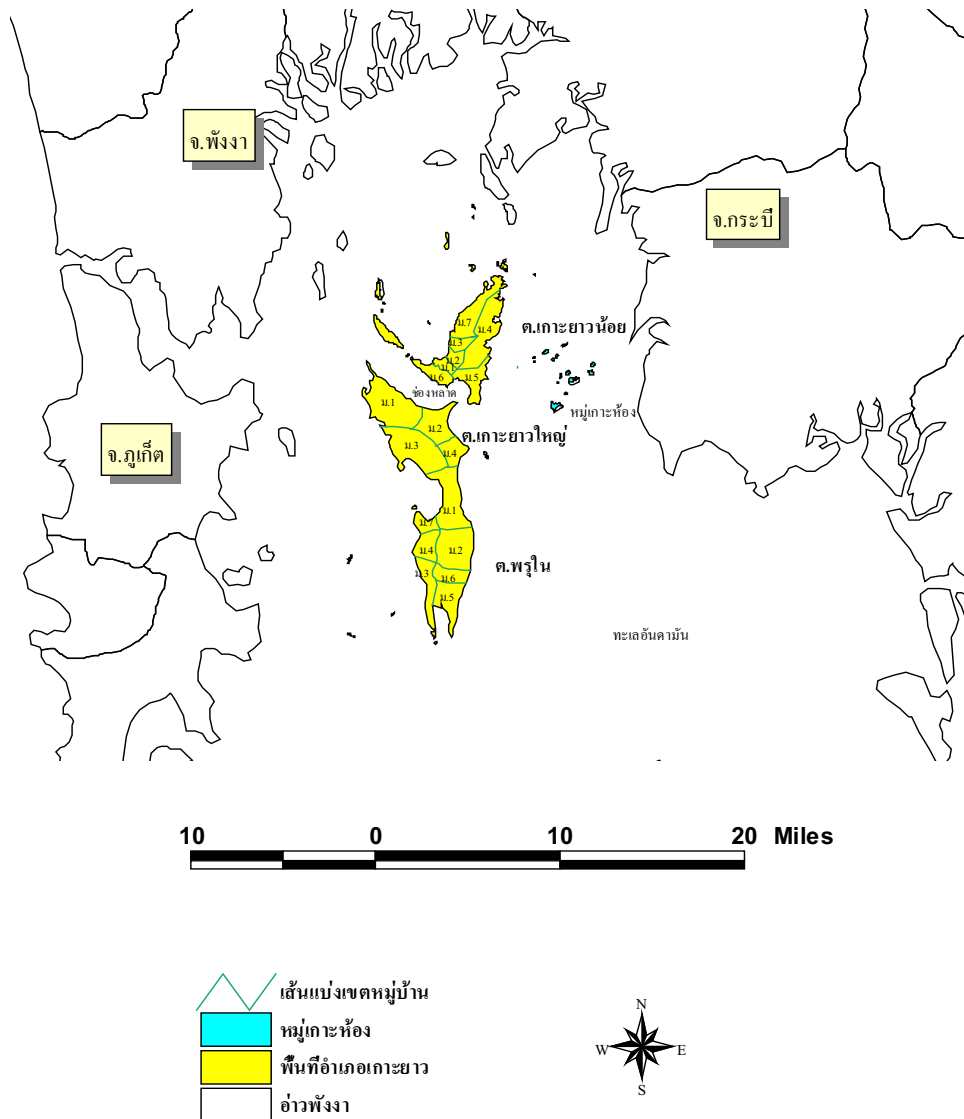
การแบ่งการปกครองของตำบลแต่ละตำบลได้แบ่งพื้นที่ออกเป็นหมู่บ้าน จำแนกเป็น ตำบลเกาะยวน้อย 7 หมู่บ้าน ตำบลเกาะยาวใหญ่ 4 หมู่บ้าน และตำบลพรุไฉน 7 หมู่บ้าน (แผนภาพที่ 2) ทุกหมู่บ้านประกอบด้วยพื้นที่ปกครองมากกว่าหนึ่งกลุ่มบ้านโดยเฉพาะพื้นที่ตำบลเกาะยวน้อยและตำบลพรุไฉน จำนวนกลุ่มบ้านที่มากที่สุด คือ หมู่ 3 บ้านโล๊ะปาไล ตำบลพรุไฉน มีจำนวน 5 กลุ่มบ้าน รองลงมาคือ หมู่ 6 บ้านแหลมยาง และ หมู่ 7 บ้านอันเป้า ตำบลเกาะยวน้อย มี 4 กลุ่มบ้าน ซึ่งพื้นที่ของแต่ละหมู่บ้านมีอาณาเขตมากน้อยแตกต่างกัน สำหรับการกำหนดเขตพื้นที่ปกครองแต่ละหมู่บ้านใช้กฎเกณฑ์จากจำนวนประชากรเป็นหลักสำคัญ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พื้นที่การปกครองของแต่ละหมู่บ้าน

ตำบล	หมู่	บ้าน*	พื้นที่ปกครอง
เกาะยวน้อย	1	ท่าค่าย	บ้านท่าค่าย และบ้านในคลอง
	2	ใหญ่	บ้านใหญ่ และบ้านทุ่ง
	3	น้ำจืด	บ้านปลายนา บ้านกลาง และบ้านน้ำจืด
	4	ท่าเขา	บ้านท่าเรือ และบ้านไสเท
	5	ริมทะเล	บ้านแหลมไทร บ้านป่าทราย และบ้านริมทะเล
	6	แหลมยาง	บ้านแหลมยาง บ้านนาฟ้าผ่า บ้านมานะห์ และบ้านในคลอง
	7	อันเป้า	บ้านอันเป้า บ้านทุ่งใน บ้านพรุบอน และบ้านท่าตันโต
เกาะยาวใหญ่	1	คลองเหี้ย	บ้านคลองเหี้ย และบ้านติกู
	2	ช่องหลาด	บ้านช่องหลาด บ้านในหลาด และบ้านทับกัต
	3	ย่าหมี	บ้านย่าหมี และบ้านคลองสน
	4	คลองบอน	บ้านคลองบอน และบ้านหินกอง
พรุไฉน	1	โล๊ะโป๊ะ	บ้านโล๊ะโป๊ะน้อย และบ้านโล๊ะโป๊ะใหญ่
	2	พรุไฉน	บ้านพรุไฉน บ้านพรุเจด บ้านหัวนอน และบ้านไม้ผ่าฟัน
	3	บ้านโล๊ะปาไล	บ้านโล๊ะปาไล บ้านตก บ้านทับใต้ บ้านปากคลอง และบ้านโล๊ะจาก
	4	ท่าเรือ	บ้านท่าเรือ และบ้านนาบน
	5	คลองดินเหนียว	บ้านคลองดินเหนียว และบ้านแหลมหัวล้าน
	6	ออก	บ้านออก และบ้านท่ายาง
	7	โล๊ะปาเริด	บ้านโล๊ะปาเริด และ บ้านแหลม
เทศบาลตำบลเกาะยวน้อย			บ้านท่าค่าย

หมายเหตุ * ชื่อหมู่บ้านหลักตามประกาศกระทรวงมหาดไทย

แผนภาพที่ 2 พื้นที่การปกครองของอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

2.2 สภาพทั่วไป

2.2.1 ที่ตั้ง

อำเภอเกาะยาวตั้งอยู่ทางด้านฝั่งทะเลอันดามันในบริเวณอ่าวพังงา โดยอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดพังงา ห่างจากจังหวัดพังงาประมาณ 42 กิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้ (แผนภาพที่ 3)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอ่าวพังงาและทะเลด้านจังหวัดกระบี่
ทิศใต้	ติดต่อกับทะเลอันดามัน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับหมู่เกาะและทะเลด้านจังหวัดกระบี่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับทะเลด้านจังหวัดภูเก็ต

2.2.2 เนื้อที่

อำเภอเกาะยาวประกอบไปด้วยเกาะเล็กเกาะน้อยประมาณ 44 เกาะ เกาะที่มีประชากรอาศัยอยู่มีจำนวน 2 เกาะ คือ เกาะยวน้อย และ เกาะยาวใหญ่ สำหรับเกาะอื่นๆ ได้แก่

ด้านทิศเหนือ ประกอบด้วย เกาะโรย เกาะเหลาบาตัง เกาะกูดเล็ก เกาะกูดใหญ่ และ เกาะแตเราะ

ด้านทิศตะวันออก ประกอบด้วย เกาะจาบัง* เกาะนอก เกาะนก เกาะฮันตู* เกาะเมย* เกาะกามิต* เกาะปาหุเสีย* เกาะเหลาปูล๊ะ*(เกาะผักเบี้ย) เกาะเหลาลาดิง* เกาะเหลาเหริยม* เกาะยาลาฮูตัง* เกาะปากกะ* เกาะเหลากา* เกาะเหลาปีละ*(เกาะห้อง) เกาะหัง*(เกาะงั่ง) เกาะสะยาตาลิง*(เกาะซากา) เกาะสะยา*(เกาะกายา) เกาะลูกเกาะ และเกาะโล๊ะกาหลาด

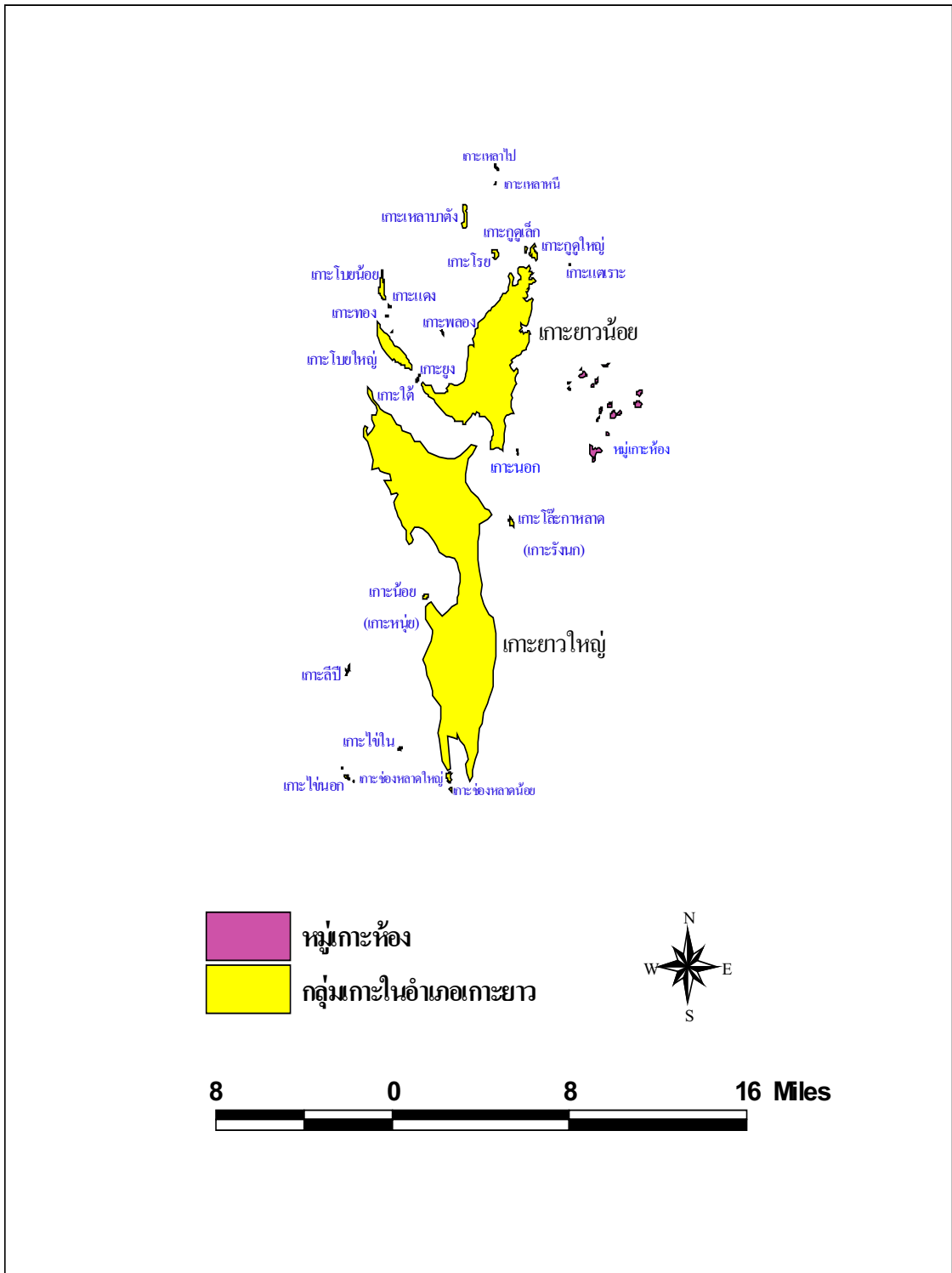
ด้านทิศตะวันตก ประกอบด้วย เกาะโบน้อย เกาะโบน้อยใหญ่ เกาะบ่อรังไก่ เกาะตีหมู เกาะทอง เกาะแดง เกาะพลอง เกาะใต้ เกาะยุง เกาะกลางใหญ่ เกาะกลางน้อย เกาะสุม เกาะน้อย และเกาะลิเป๊ะ

ด้านทิศใต้ ประกอบด้วย เกาะไข่ เกาะไข่นอก-ไข่น้ำ เกาะช่องหลาดน้อย และเกาะช่องหลาดใหญ่

ระหว่างเกาะยวน้อยและเกาะยาวใหญ่ มีช่องแคบที่เรียกว่า “ช่องหลาด” คั่นกลางกว้างประมาณ 2 กิโลเมตร พื้นที่ของเกาะยวน้อยและเกาะยาวใหญ่ประมาณ 141.07 ตารางกิโลเมตร จำแนกพื้นที่ตามรายตำบลได้ดังนี้

- ตำบลเกาะยวน้อย พื้นที่ประมาณ 46.49 ตารางกิโลเมตร
- ตำบลเกาะยาวใหญ่ พื้นที่ประมาณ 43.77 ตารางกิโลเมตร
- ตำบลพรุใน พื้นที่ประมาณ 50.81 ตารางกิโลเมตร

หมายเหตุ * พื้นที่หมู่เกาะด้านทิศตะวันออก ยังเป็นข้อพิพาทในการจัดแบ่งเขตแดนระหว่างจังหวัดพังงาและจังหวัดกระบี่

แผนภาพที่ 3 พื้นที่อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

2.2.3 ลักษณะภูมิประเทศ

(1) ลักษณะพื้นแผ่นดิน

อำเภอเกาะยาวมีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นเกาะริมทวีป พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเกาะ ลักษณะเป็นภูเขาทอดยาวตามแนวทิศเหนือ-ใต้ เส้นชั้นระดับความสูงอยู่ในช่วง 100-200 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล ยกเว้นยอดเขาบางยอดบนเกาะยาวน้อยและเกาะยาวใหญ่ที่มีเส้นชั้นของยอดเขาสูงเกินกว่า 200 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล แต่น้อยกว่า 300 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล ทั้งเกาะยาวน้อยและเกาะยาวใหญ่มีพื้นที่ราบทางฝั่งตะวันตก ประชาชนส่วนใหญ่อาศัยและใช้พื้นที่ในการทำเกษตร เช่น ทำนา สวนมะพร้าว ส่วนทางด้านทิศตะวันออกของเกาะเป็นหุบเขา มีที่ราบตามหุบเขา ประชาชนใช้พื้นที่ในการทำเกษตร เช่น สวนยางพารา สวนมะม่วงหิมพานต์ ที่ราบชายฝั่งทะเล เหมาะแก่การประกอบอาชีพประมงขนาดเล็ก นอกจากนี้บริเวณชายฝั่งยังมีหาดทรายและธรรมชาติที่สวยงาม เหมาะสำหรับการพักผ่อนและการท่องเที่ยวทั่วไป

(2) ลักษณะพื้นที่ท้องทะเล

ลักษณะพื้นทะเลทั่วไปของอ่าวพังงาสามารถแบ่งตามขนาดของอนุภาคตะกอนดินได้เป็น 3 ลักษณะ คือ บริเวณตอนในสุดของอ่าวพังงา เป็นทรายหยาบ (0.5-1.0 มม.) คิดเป็น 24% ของพื้นที่สำรวจ บริเวณตอนกลางของอ่าวพังงาเป็นทรายละเอียดปานกลาง (0.25-0.5 มม.) คิดเป็น 35% ของพื้นที่สำรวจ และบริเวณตอนนอกสุด เป็นทรายละเอียด (0.125-0.25 มม.) คิดเป็น 41% ของพื้นที่สำรวจพังงา (สุชาติ สว่างอารียรักษ์ และเพ็ญศรี บุญเรือง, 2531) และจากการสำรวจสภาพพื้นทะเลบริเวณเกาะยาว (ประวิณ ลิ้มปสาขชล, 2532) พบว่า

❖ ด้านเหนือของเกาะยาว ระดับน้ำมีความลึกระหว่าง 8.9-10.8 เมตร พื้นทะเลเป็นทรายละเอียดปานกลาง อนุภาคตะกอนมีค่าระหว่าง 0.39-0.49 มม. ปริมาณสารอินทรีย์มีค่าระหว่าง 8.79-11.22 % และปริมาณซิลท์-เคย์ มีค่า 19.6-23.9 %

❖ ด้านตะวันตกของเกาะยาว ระดับน้ำมีความลึกทั่วไประหว่าง 8-12 เมตร พื้นทะเลบริเวณใกล้ฝั่งเกาะยาวเป็นทรายละเอียด อนุภาคตะกอนมีค่าระหว่าง 0.162-0.187 สำหรับพื้นทะเลบริเวณเกาะด้านตะวันตกของเกาะยาวเป็นทรายละเอียดปานกลาง อนุภาคตะกอนมีค่าระหว่าง 0.375-0.448 มม. ปริมาณสารอินทรีย์มีค่าระหว่าง 3.73-10.35 โดยพบปริมาณสารอินทรีย์สูงสุดบริเวณเกาะน้อย คือ 11.84 % ปริมาณซิลท์-เคย์ มีค่าระหว่าง 12.2-19.6 % และพบมากที่สุดบริเวณเกาะน้อย (เกาะหนู) คือ 30.2 %

❖ ด้านตะวันออกของเกาะยาว ระดับน้ำมีความลึกทั่วไประหว่าง 16-25 เมตร พื้นทะเลมีลักษณะเป็นทรายละเอียด อนุภาคตะกอนมีค่าระหว่าง 0.20-0.25 มม. ปริมาณสารอินทรีย์มีค่าระหว่าง 5.84-9.22 % และปริมาณซิลท์-เคย์ มีค่าระหว่าง 21.9-27.0 %

❖ ด้านใต้ของเกาะยาว ระดับน้ำมีความลึกทั่วไประหว่าง 16-37 เมตร โดยเฉพาะบริเวณเกาะลิปะ (เกาะลิปี) เกาะไข่นอก เกาะไข่นุ้ย มีระดับความลึก 26-30 เมตร พื้นทะเลมี

ลักษณะเป็นทรายละเอียดมาก อนุภาคตะกอนมีค่า 0.103 มม. ปริมาณสารอินทรีย์ 4.25 % และ ปริมาณซิลท์-เคย์ มีค่า 29.0 %

(3) สภาพทางธรณีวิทยา

โครงสร้างทางธรณีวิทยาของอำเภอกะยารเป็นหินชั้นและหินแปร ซึ่งประกอบด้วย

- ตะกอนลำน้ำ : ประกอบด้วย กรวด ทราย ซิลท์หรือทรายแป้ง และดินเหนียวในที่ราบตะกอนลำน้ำเขตป่าชายเลนและหาดทราย มีอายุอยู่ในยุคควอเทอร์นารี (Quaternary) พบกระจายทั่วไปทั้งในเกาะยวน้อยและเกาะยาวใหญ่

- หินชุดโคราช : ประกอบด้วย หินทรายเนื้อละเอียดถึงเนื้อหยาบ หินซิลท์ หรือ หินทรายแป้ง (Siltstone) ที่มีลักษณะการวางชั้นเฉียงระดับ (Cross Bedding) หินประเภทนี้เป็นหินตะกอนที่มีอายุอยู่ในยุคครีเทเชียส (Cretaceous) ถึงยุคจูแรสซิก (Jurassic) พบเป็นบริเวณเล็กๆ ในเกาะยวน้อย และพบมากในเกาะยวใหญ่ เกาะยาวใหญ่

2.2.4 ลักษณะภูมิอากาศ

(1) ฤดูกาล

อำเภอกะยารมีภูมิอากาศแบบมรสุมร้อน ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ กับ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มี 2 ฤดูกาล คือ

- ฤดูฝน : ฤดูฝนของพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามันจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนธันวาคม ช่วงนี้พื้นที่จะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านตลอดแนว ทำให้อากาศมีความชื้นสูง เกิดฝนตกชุก

- ฤดูร้อน : เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน เป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดผ่านมาสู่ฝั่งทะเลด้านตะวันตก ทำให้ฝนตกน้อย

(2) ปริมาณฝน

อำเภอกะยาร มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปีเท่ากับ 2,306 มิลลิเมตร โดยในเดือนกันยายน จะเป็นเดือนที่มีปริมาณน้ำฝนสูงสุดเท่ากับ 374.8 มิลลิเมตร และเดือนมกราคม จะเป็นเดือนที่มีปริมาณน้ำฝนต่ำสุดเท่ากับ 14.1 มิลลิเมตร (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2541)

2.2.5 กระแสน้ำในอ่าวพังงา

เนื่องจากอ่าวพังงาได้รับอิทธิพลจากน้ำขึ้นน้ำลง ซึ่งเป็นแบบน้ำคู่ขึ้นลง วันละ 2 ครั้ง (Semidiurnal Tides) (ประวิณ ลิ้มปสานชล, 2531) บริเวณผิวน้ำจึงได้รับน้ำทะเลภายนอกไหลเข้าอ่าวทางด้านตะวันตกและไหลเวียนไปทางด้านตะวันออกแล้วกลับออกสู่ทะเล ส่วนกระแสน้ำพื้นอ่าวเป็นน้ำทะเลภายนอกไหลเข้าอ่าวทั้งสองด้านและไหลเวียนขึ้นรวมกับชั้นผิวแล้วไหลออกสู่ทะเลไป สำหรับในฤดูแล้งการไหลเวียนของกระแสน้ำมีทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ชั้นผิวน้ำทะเลภายนอก

นอกไหลเข้าอ่าวทางด้านตะวันออกไหลเวียนไปด้านตะวันตกแล้วออกทะเลภายนอก ทำนองเดียวกับการไหลของน้ำทะเลพื้นอ่าว

2.3 โครงสร้างชุมชน

2.3.1 ประชากร

(1) จำนวนประชากร

ในปี พ.ศ. 2541 อำเภอเกาะยาวมีจำนวนประชากรทั้งหมด 12,207 คน จำแนกเป็นประชากรชาย 6,241 คน คิดเป็นร้อยละ 51.1 ของประชากรทั้งหมด และเป็นประชากรหญิง 5,966 คน คิดเป็นร้อยละ 48.9 ของประชากรทั้งหมด ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 87 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,873 ครัวเรือน ขนาดของครัวเรือนเฉลี่ย 4 คนต่อครัวเรือน

การศึกษาประชากรโดยจำแนกข้อมูลเป็นรายตำบล พบว่า ประชากรในเขตพื้นที่ตำบลพรุในมีความหนาแน่นมากที่สุด คือ 109 คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมา คือ ตำบลเกาะยาวน้อยมีความหนาแน่นของประชากร 92 คนต่อตารางกิโลเมตร ตำบลเกาะยาวใหญ่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด คือ 55 คนต่อตารางกิโลเมตร ประชากรจำแนกตามพื้นที่เขตสุขาภิบาล (เขตเทศบาลตำบล) สำหรับพื้นที่เขตชนบท พบว่า ประชากรในเขตชนบทของอำเภอเกาะยาวมีจำนวน 11,476 คน คิดเป็นร้อยละ 94.01 ประชากรในเขตสุขาภิบาล (เขตเทศบาลตำบล) จำนวน 731 คน คิดเป็นร้อยละ 5.99 ของประชากรทั้งอำเภอ

จากข้อมูลทะเบียนราษฎร ปี พ.ศ. 2541 จำแนกจำนวนครัวเรือนของแต่ละหมู่บ้านใน 3 ตำบล พบว่า (ตารางที่ 3)

เขตตำบลเกาะยาวน้อย เดิม หมู่ 1 บ้านท่าค่าย เป็นเขตสุขาภิบาลมีจำนวนครัวเรือนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.5 (346 ครัวเรือน) ปัจจุบันได้มีการจัดแบ่งเขตการปกครองใหม่ ทำให้เขตเทศบาลตำบลมีจำนวนครัวเรือนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.2 (292 ครัวเรือน) จำนวนครัวเรือนรองลงมา คือ หมู่ 5 บ้านริมทะเล มีจำนวนครัวเรือน ร้อยละ 17.3 (217 ครัวเรือน) หมู่บ้านที่มีจำนวนครัวเรือนน้อยที่สุด คือ หมู่ 1 บ้านท่าค่าย ร้อยละ 4.3 (54 ครัวเรือน)

เขตตำบลเกาะยาวใหญ่ จำนวนครัวเรือนมากที่สุด คือ หมู่ 2 บ้านช่องหลาด คิดเป็นร้อยละ 41.4 (185 ครัวเรือน) หมู่บ้านที่มีครัวเรือนน้อยที่สุด คือ หมู่ 4 บ้านคลองบอน ร้อยละ 14.5 (65 ครัวเรือน)

เขตตำบลพรุใน จำนวนครัวเรือนมากที่สุด คือ หมู่ 3 บ้านโล๊ะปาไล คิดเป็น ร้อยละ 25.6 (299 ครัวเรือน) หมู่บ้านที่มีครัวเรือนน้อยที่สุด คือ หมู่ 7 บ้านโล๊ะปาเริด (79 ครัวเรือน) และ หมู่ 5 บ้านคลองดินเหนียว (80 ครัวเรือน) คิดเป็น ร้อยละ 6.8

ตารางที่ 3 จำนวนประชากรในเขตอำเภอเกาะยาว ปี พ.ศ. 2541 จำแนกตามหมู่บ้าน

พื้นที่	หมู่	บ้าน	ครัวเรือน	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
เกาะยวน้อย	1	ท่าค่าย	346*	405	377	782
	2	ใหญ่	146	255	245	500
	3	น้ำจืด	195	415	381	796
	4	ท่าเขา	120	225	235	460
	5	ริมทะเล	217	410	383	793
	6	แหลมยาง	154	289	325	614
	7	อันเป้า	79	180	167	347
รวม	7	-	1,257	2,179	2,113	4,292
เกาะยาวใหญ่	1	คลองเหี้ย	120	285	282	567
	2	ช่องหลาด	185	490	480	970
	3	ย่าหมี	77	223	189	412
	4	คลองบอน	65	228	219	447
รวม	4	-	447	1,226	1,170	2,396
พรุโน	1	โล๊ะโป๊ะ	172	347	342	689
	2	พรุโน	254	703	712	1,415
	3	โล๊ะปาไล	299	699	575	1,274
	4	ท่าเรือ	135	345	361	706
	5	คลองดินเหนียว	80	227	228	455
	6	ออก	150	115	125	240
	7	โล๊ะปาเหนด	79	400	340	740
รวม	7	-	1,169	2,836	2,683	5,519
อ. เกาะยาว	14	-	2,873	6,241	5,966	12,207

หมายเหตุ * บ้านท่าค่ายเป็นข้อมูลรวมกับพื้นที่ในเขตสุขาภิบาล ปัจจุบันแบ่งเป็นเขตเทศบาลตำบล
จำนวน 292 ครัวเรือน และเป็นพื้นที่ปกครองหมู่ 1 บ้านท่าค่าย จำนวน 54 ครัวเรือน

ที่มา : ข้อมูลจากทะเบียนราษฎร ที่ว่าการอำเภอเกาะยาว สำนวณเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2541

(2) โครงสร้างอายุประชากร

โครงสร้างประชากรวัยทำงาน (19-50 ปี) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 43.79 ของประชากรทั้งหมด รองลงมา คือ กลุ่มเด็กวัยเรียน (6-12 ปี) และกลุ่มผู้สูงอายุ (51-60 ปี) ร้อยละ 14.36 และ 12.36 ตามลำดับ

เปรียบเทียบระหว่างตำบล พบว่า โครงสร้างของประชากรวัยทำงาน (19-50 ปี) มีจำนวนมากที่สุดของทุกตำบล จำนวน 4,927 คน (ร้อยละ 43.79) ตำบลเกาะยวน้อย ตำบลพรุใน และตำบลเกาะยาวใหญ่ มีโครงสร้างประชากรวัยทำงานจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 1,972 คน 1,938 คน และ 1,017 คน ตามลำดับ โดยตำบลเกาะยวน้อยกลุ่มที่มีโครงสร้างอายุประชากร ลำดับที่สองและสาม คือ กลุ่มผู้สูงอายุ (51-60 ปี) และ กลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน (6-12 ปี) จำนวน 629 คน และ 521 คน ตามลำดับ ตำบลเกาะยาวใหญ่ เป็นกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน (6-12 ปี) และ กลุ่มวัยรุ่น (16-18 ปี) จำนวน 315 คน และ 166 คน ตามลำดับ สำหรับตำบลพรุใน กลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน (6-12 ปี) และกลุ่มผู้สูงอายุ (51-60 ปี) จำนวน 779 คน และ 602 คน ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 โครงสร้างอายุประชากรอำเภอเกาะยาว

อายุ	ตำบล			รวม	
	เกาะยวน้อย	เกาะยาวใหญ่	พรุใน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
แรกเกิด-1 _{ทารก}	86	37	99	222	1.97
2-5 _{ก่อนวัยเรียน}	240	108	353	701	6.23
6-12 _{วัยเรียน}	521 ³	315 ²	779 ²	1,615 ²	14.36
13-15 _{ก่อนวัยรุ่น}	229	86	229	544	4.84
16-18 _{วัยรุ่น}	241	166 ³	516	923	8.20
19-50 _{วัยทำงาน}	1972 ¹	1017 ¹	1938 ¹	4,927 ¹	43.79
51-60 _{ผู้สูงอายุ}	629 ²	160	602 ³	1,391 ³	12.36
>60 _{วัยชรา}	440	163	325	928	8.25
รวม	4358	2052	4841	11,251	100.0

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2541

ค. สุขภาพอนามัย

ในปี พ.ศ. 2541 โรคระบาดที่พบมากที่สุดอำเภอเกาะยาว คือ โรคอุจจาระร่วง รองลงมา ได้แก่ โรคตาแดง ไข้ที่ไม่ทราบสาเหตุ โรคอีสุกอีใส โรคปอดบวม ไข้หวัดใหญ่ อาหารเป็นพิษ โรคไข้เลือดออก คางทูม ไทฟอยด์ หัด ไข้เอนเทอริก และ วัณโรค เมื่อพิจารณาเฉพาะโรคจำแนกตามตำบล พบว่า ตำบลเกาะยวน้อยและตำบลเกาะยาวใหญ่มีการแพร่ระบาดของโรคอุจจาระร่วงมากที่สุด ขณะที่ตำบลพรุในมีการแพร่ระบาดของโรคตาแดงมากที่สุด (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 งานระบาดวิทยา แยกสถานบริการ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ปี พ.ศ. 2541

ชื่อโรค	สถานีนามัย			โรงพยาบาล เกาะยาว	รวม
	ต.เกาะยาวใหญ่	บ้านโละโป๊ะ	บ้านพรุใน		
1. อูจระรัง	51	17	18	227	313
2. อาหารเป็นพิษ	0	0	0	9	9
3. โรคปอดบวม	9	0	1	15	25
4. ไข้เลือดออก	0	0	0	8	8
5. ไข้ไม่ทราบสาเหตุ	0	0	1	96	97
6. หัด	2	0	0	0	2
7. คางทูม	3	0	1	2	6
8. โรคอีสุก อีใส	1	0	1	25	27
9. ไข้หวัดใหญ่	7	0	1	2	10
10. วัณโรค	0	0	0	1	1
11. ไทฟอยด์	0	0	0	3	3
12. ไข้เอนเทอริก	0	0	0	2	2
13. โรคตาแดง	41	6	51	44	142
รวม	114	23	74	648	859

ที่มา : เอกสารสรุปผลงานสาธารณสุขอำเภอเกาะยาว ประจำปี พ.ศ. 2541 ,2542

2.3.2 พื้นฐานทางวัฒนธรรมและค่านิยม

(1) ศาสนา

ประชาชนในอำเภอเกาะยาวส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 97.54) มีเพียงร้อยละ 2.46 ที่นับถือศาสนาพุทธ เมื่อพิจารณาเป็นรายตำบล พบว่า สัดส่วนของประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธในตำบลเกาะยวน้อยมีมากกว่าตำบลเกาะยาวใหญ่และตำบลพรุใน คิดเป็น ร้อยละ 3.78 1.87 และ 1.69 ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ร้อยละของประชากรในอำเภอเกาะยาวที่นับถือศาสนา

ศาสนา	ต.เกาะยวน้อย	ต.เกาะยาวใหญ่	ต.พรุใน	รวม
พุทธ	3.78	1.87	1.69	2.46
อิสลาม	96.22	98.13	98.31	97.54
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : เอกสารสรุปผลงานสาธารณสุขอำเภอเกาะยาว ประจำปี พ.ศ. 2541

(จำนวนประชากรจากสำรวจ 11,364 คน)

(2) ประเพณีและวัฒนธรรม

ประชาชนส่วนใหญ่ในอำเภอเกาะยาวนับถือศาสนาอิสลาม ดังนั้น ขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ จึงดำเนินตามแบบชาวไทยมุสลิม พิธีกรรมทางศาสนาที่พอจะพบเห็นมีดังนี้

ก. ประเพณีการขึ้นเปล

เป็นพิธีรับขวัญเด็กที่คลอดใหม่ ชุมชนเกาะยาวส่วนใหญ่ยังยึดถือประเพณีขึ้นเปลอยู่ จนถึงปัจจุบัน ในวันที่ขึ้นเปลนั้นมีการตั้งชื่อเด็ก (ชื่อที่ตั้งเป็นภาษามลายูหรืออาหรับ) การประกอบ พิธีกรรมนั้นจะต้องมีผู้หญิงทำหน้าที่โกนผมทารก ปะแป้ง แต่งตัวให้ทารก แยกผู้มาในงานมีทั้งผู้นำ ทางศาสนา และชาวบ้านในละแวกเดียวกัน ผู้นำศาสนาทำหน้าที่ประกอบพิธีโดยผู้ที่ร่วมพิธีนั่งล้อม วงพร้อมเล่นดีเกีย เจ้าภาพแต่งตัวให้เด็กวางบนเบาะและผู้ที่เป้นแม่ทานอุ้มเด็กมาส่งให้ผู้นำศาสนา ส่งให้ผู้นำศาสนาในขณะที่อุ้มเด็กอยู่นั้นผู้นำศาสนาและผู้ร่วมพิธี ร่วมร้องดีเกียแล้วส่งเด็กต่อ ๆ ไป เรื่อย ๆ จนครบทุกคนในวง เมื่อมาจบที่ผู้นำศาสนาจะเอาชีผึงแตะที่นิ้วชี้แล้วนำไปแตะที่ปากทารก เรียกว่าทำพิธีเปิดปาก เพราะเชื่อกันว่าเมื่อทารกโตขึ้น ทารกจะเป็นคนพูดจาอ่อนหวานประดุจน้ำผึ้ง เมื่อเสร็จพิธีเจ้าภาพจะจัดเลี้ยงอาหารกันตามฐานะของเจ้าภาพเป็นการเสร็จพิธีกรรมขึ้นเปล

ข. ประเพณีเข้าสู่หนัด

เข้าสู่หนัด คือ การขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศชาย ผู้นำถือศาสนาอิสลาม ซึ่งชายทุกคนต้องผ่านพิธีนี้ พิธีการเข้าสู่หนัดแบบโบราณ หมอผู้ทำหน้าที่ขลิบนั้นมีเครื่องมือไม่มาก คือ 1) มีด 2) ไม้ค้ำ (ไม้สำหรับหนีบเปลือกอวัยวะเพศ) 3) ชีเท้าใหม่ (ชีเท้าใหม่หมายถึง เท้าที่เกิดจากการก่อไฟเผาไหม้กลายเป็นเท้าที่ยังอุ่นอยู่) 4) ใบตอง 5) กะละมัง ขนาดรองนั่งได้ (เอากะละมัง คว้าสำหรับให้ผู้เข้าพิธีนั่ง) ปัจจุบันพิธีใช้การแพทย์สมัยใหม่เพื่อให้สะดวก ปลอดภัย และลดความหวาดกลัว

ค. การละหมาด

ผู้ชายจะทำการละหมาดทุกวัน และในวันศุกร์จะพบกัน 1 ครั้ง/สัปดาห์ วันศุกร์ผู้ชายที่ นับถือศาสนาอิสลามมีบทบัญญัติให้ไปมัสยิดทุกคน เพื่อไปประกอบพิธีละหมาด ในการละหมาดนั้น จะต้องชำระล้างร่างกายให้สะอาด และปฏิบัติตามบทบัญญัติในการอาบน้ำละหมาดและสวมเสื้อผ้าที่ สะอาด เมื่อไปมัสยิดก็ต้องรองานกว่าผู้ร่วมพิธีพร้อมจึงจะเริ่มพิธีละหมาด ผู้นำศาสนาในแต่ละชุมชน คือ “โต๊ะอิหม่าม” สำหรับตำแหน่งลดหลั่นลงมา คือ “กอเต็บ” และ “บิลาล” ทั้งสามคนผลัด เปลี่ยนกันทำหน้าที่ได้ ในการทำละหมาดวันศุกร์นี้จะมีการอ่านคุตบะฮ์ การอบรมให้ภักดีต่อพระผู้ เป็นเจ้า และเกรงกลัวต่อบาป จบการอ่านคุตบะฮ์แล้วจึงทำพิธีละหมาด ในการละหมาดผู้เข้าร่วมพิธี ต้องยืนเป็นแถวหน้ากระดานชิดกัน

ข้อบังคับของการทำละหมาดวันศุกร์มี 5 ประการ

- 1) ต้องทำร่วมกันในหมู่บ้านหรือตำบล
- 2) กำหนดเวลาเริ่มอ่านคุตบะฮ์

- 3) ผู้นำศาสนาอ่านคุตบะฮ์ 2 ครั้ง
- 4) ผู้ร่วมพิธีละหมาดไม่น้อยกว่า 40 คน
- 5) ในท้องถิ่นเดียวกันหรือละแวกเดียวกันต้องละหมาดร่วมกันเพียงแห่งเดียว
ผู้ที่จำเป็นต้องละหมาดทุกวันศุกร์คือ
 - 1) เป็นมุสลิม
 - 2) เป็นอิสระ ไม่ใช่ทาส
 - 3) มีอายุครบ 15 ปี
 - 4) มีสติสัมปชัญญะ
 - 5) เป็นเพศชาย
 - 6) เป็นผู้มิใช่การปกติไม่เจ็บป่วย

ส่วนผู้หุญมักจะไปละหมาดที่มัสยิดใน วันอังคาร วันพฤหัสบดีหรือวันศุกร์ ตอนค่ำๆ ซึ่งในบางครั้งก็อาจจะทำพิธีร่วมกันทั้งชายและหญิงโดยจะมีผ้ามาปิดกันแยกส่วนกันทุกครั้ง กฎหมายที่ควบคุมความประพฤติของคนในหมู่บ้าน ชื่อ “อุกมฟากาด”

เด็กๆ จะไปมัสยิดเพื่อไปเรียน เมื่อก่อนได้กำหนดว่าเด็กผู้หุญที่มีอายุ 12 ปีต้องไปเรียน และผู้ชายอายุ 15 ปี แต่ในปัจจุบันทั้งเด็กผู้หุญและผู้ชายอายุ 8-9 ปีก็ไปเรียนได้แล้ว โดยมีโต๊ะครู เป็นผู้สอน และจะสอนตอนกลางคืน ส่วนใหญ่ที่เรียนจะเป็นภาษา ยาวี โรงเรียนสอนศาสนา (ปอเนาะ) และสุเหร่า ชาวบ้านช่วยกันสร้างขึ้นมา

ง. พิธีนี้กะ (แต่งงาน)

พิธีนี้กะนี้เป็นพิธีแต่งงานตามอย่างอิสลามของชาวเกาะ ในพิธีนี้กะนี้มีผู้ทำพิธี 3 ท่านด้วยกัน คือ 1) ผู้ประกอบพิธี 1คน 2) ผู้เป็นพยาน 2 คน การประกอบพิธีผู้ทำพิธีเรียกเจ้าบ่าวมานั่งต่อหน้าผู้ประกอบพิธีถามเจ้าบ่าวด้วยเสียงอันดังว่า (...ชื่อเจ้าบ่าว...) ญีกะมิงกับ (...ชื่อเจ้าสาว...) เมื่อผู้นำพูด ให้เจ้าบ่าวพูดรับต่อโดยไม่ให้ขาดตอนว่า กระผมรับและนี่กะนี้ พร้อมเงินชีกาเหวิน (...จำนวนเงินขึ้นหมาก...) บาท เมื่อพยานบอกว่าได้รับฟังชัดถ้อยชัดคำแล้ว ผู้ประกอบพิธีจึงพาเจ้าบ่าวเข้าไปยังห้องเจ้าสาว จะทำพิธีต่ออีกชั้นหนึ่งเรียก “ต้าหนิง” ผู้ประกอบพิธีจับมือเจ้าบ่าวโดยใช้นิ้วชี้เจ้าบ่าวไปแตะที่หน้าผากของเจ้าสาว พร้อมกับร้องเพลงพิธี

จ. ประเพณีเมาโลด

เป็นวันที่ผู้นำทางศาสนาได้ขึ้นสวรรค์ ถือว่าเป็นวันปีใหม่ของชาวอิสลาม มีการทำขนมกวน (กะละแม) แต่ปัจจุบันไม่ทำกันแล้ว จะใช้วิธีซื้อขนมแห้งแทน

ฉ. วันฮารีรายอ

คล้ายวันตรุษจีน มีพิธีทางศาสนา ในปี พ.ศ. 2542 นี้ ตรงกับวันเสาร์ที่ 27 มีนาคม

2.4 โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ

2.4.1 การคมนาคม

จากสภาพภูมิประเทศของอำเภอเกาะยาวที่เป็นเกาะ อันประกอบด้วยเกาะใหญ่ 2 เกาะ คือ เกาะยวน้อย และเกาะยาวใหญ่ ทำให้การคมนาคม มี 3 ลักษณะ ดังนี้

ก. การคมนาคมภายในเกาะ

ประชาชนส่วนใหญ่ใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะในการติดต่อเป็นหลัก สำหรับบนเกาะยวน้อยมีรถยนต์ 4 ล้อขนาดเล็ก เป็นพาหนะในการรับจ้างขนส่งผู้โดยสารและรับส่งสินค้าตามท่าเรือต่างๆ สำหรับพื้นที่บนเกาะยาวใหญ่มีการดัดแปลงรถจักรยานยนต์เป็นรถสามล้อพ่วงข้างเพื่อใช้ในการขนส่งผลผลิตและขนถ่ายสิ่งของจากเกาะไปยังท่าเรือ สภาพถนนระหว่างหมู่บ้านของตำบลเกาะยวน้อย และถนนระหว่างตำบลเกาะยาวใหญ่-ตำบลพรุใน เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาดกว้างประมาณ 3-4 เมตร ถนนระหว่างหมู่บ้านในเขตตำบลพรุในบางหมู่บ้าน เช่น ถนนระหว่างหมู่ 2 กับหมู่ 7 เป็นถนนลูกรัง ทำให้การเดินทางในช่วงฤดูฝนค่อนข้างลำบาก (แผนภาพที่ 4)

ข. การคมนาคมระหว่างตำบล

การคมนาคมจากตำบลเกาะยวน้อยไปยังตำบลเกาะยาวใหญ่และตำบลพรุใน ต้องเดินทางโดยเรือ ผ่านช่องแคบที่เรียกว่า “ช่องหลาด” ที่คั่นกลางระหว่างเกาะยวน้อยกับเกาะยาวใหญ่ ความกว้างของช่องแคบประมาณ 2 กิโลเมตร ทำให้ใช้เรือเป็นพาหนะในการเดินทาง จึงมีเรือโดยสารขนาดเล็กคอยบริการประจำอยู่ที่ท่าเรือทั้ง 2 ฝั่ง ฝั่งเกาะยวน้อยสามารถขึ้นเรือโดยสารได้ที่ท่ามานะห์หรือท่าสุขาภิบาล สำหรับฝั่งเกาะยาวใหญ่ขึ้นเรือที่ท่าช่องหลาดหรือท่าคลองเหี้ย การเดินทางใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที ค่าโดยสาร 10 บาท/คน

สำหรับการเดินทางจากตำบลเกาะยาวใหญ่และตำบลเกาะยวน้อยไปตำบลพรุใน สามารถเดินทางได้ 2 วิธี คือ

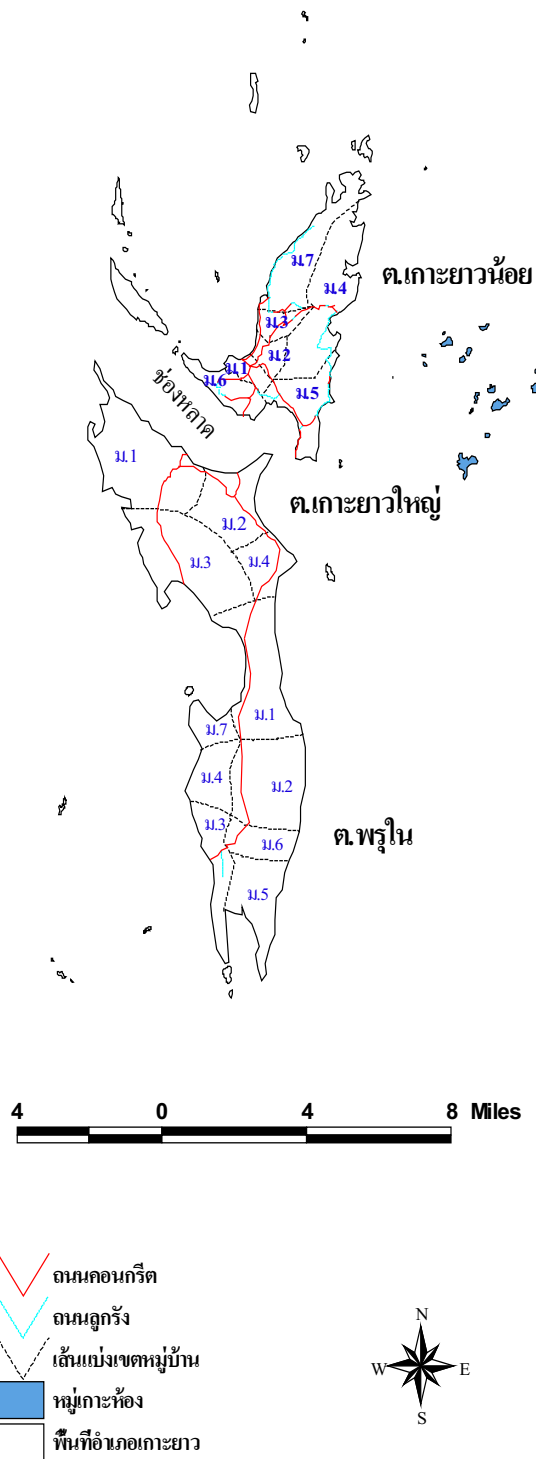
(1) การเดินทางทางบก โดยการใช้อัตอร์จักรยานยนต์หรือรถยนต์เป็นพาหนะในการเดินทางจากตำบลเกาะยาวใหญ่ไปตำบลพรุใน ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 30 นาที

(2) การเดินทางทางน้ำ โดยการโดยสารเรือจากท่ามานะห์ ตำบลเกาะยวน้อย ไปท่าเรือลิ้งจาก ตำบลพรุใน ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง

ค. การคมนาคมระหว่างอำเภอเกาะยาวกับแผ่นดินใหญ่

สามารถเดินทางได้หลายทาง ดังนี้

(1) ตำบลเกาะยวน้อย-ท่าด่าน จังหวัดพังงา มีเรือโดยสารประจำทางทุกวัน ค่าโดยสาร 80 บาท/คน ค่าจ้างเหมาเรือ ประมาณ 1,000-2,000 บาท/เที่ยว ระยะเวลาเดินทาง ประมาณ 1 ชั่วโมง 15 นาที

แผนภาพที่ 4 เส้นทางคมนาคมในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

(2) ตำบลเกาะยาวน้อย-ท่าเรือบางโรง จังหวัดภูเก็ต มีเรือโดยสารประจำทางทุกวัน ค่าโดยสาร 40 บาท/คน ค่าจ้างเหมาเรือ ประมาณ 500-1,000 บาท/เที่ยว ระยะเวลาดำเนินทาง ประมาณ 50 นาที ยกเว้นวันศุกร์ค่าโดยสารในช่วงบ่าย 50 บาท/คน

(3) ตำบลเกาะยาวน้อย-กระเป๋ มีเรือโดยสารประจำทางทุกวัน ค่าโดยสาร 60 บาท/คน ค่าจ้างเหมาเรือ ประมาณ 1,000-2,000 บาท ระยะเวลาดำเนินทางประมาณ 1 ชั่วโมง

(4) ตำบลพุนะ-ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต มีเรือโดยสารประจำทางทุกวัน ค่าโดยสาร 40 บาท/คน ค่าจ้างเหมาเรือ ประมาณ 3,000-4,000 บาท ระยะเวลาดำเนินทางประมาณ 1 ชั่วโมง ท่าเรือจังหวัดภูเก็ตมีอยู่ด้วยกัน 2 ท่า ประกอบด้วย ท่าเรือเทียบสินและท่าเรือแหลมหิน จังหวัดภูเก็ต

2.4.2 การสื่อสารโทรคมนาคม

ก. ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข

ไปรษณีย์โทรเลขของรัฐ ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบล จำนวน 1 แห่ง และที่ทำการไปรษณีย์อนุญาตเอกชนจำนวน 2 แห่ง ตั้งอยู่ที่ หมู่ 2 บ้านช่องหลาด ตำบลเกาะยาวใหญ่ และที่ หมู่ 2 บ้านพุนะ ตำบลพุนะ

ข. โทรศัพท์

เนื่องจากสภาพพื้นที่ของอำเภอเกาะยาวมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับกับภูเขา ทำให้เป็นปัญหาในการติดต่อสื่อสารอย่างมาก องค์การโทรศัพท์จึงใช้แผงโซลาร์เซลล์โดยติดตั้งตามบ้านผู้นำในหมู่บ้านต่างๆเป็นการชั่วคราว ปัจจุบันชุมสายโทรศัพท์เพื่อการบริการของรัฐ มีจำนวน 1 แห่ง ให้หมายเลขโทรศัพท์ประมาณ 140 หมายเลข นอกจากนี้ยังมีโทรศัพท์สาธารณะบริการตามแหล่งชุมชนสำคัญๆซึ่งยังกระจายเพียงในตำบลเกาะยาวน้อย สำหรับตำบลเกาะยาวใหญ่และตำบลพุนะยังมีปัญหาด้านโทรคมนาคม การติดต่อสื่อสารส่วนใหญ่เป็นการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่

2.4.3 สาธารณูปโภค

ก. ไฟฟ้า

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้ตั้งโรงจักรไฟฟ้าพลังดีเซล 2 แห่ง คือ บนเกาะยาวน้อยตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเกาะยาวน้อย และบนเกาะยาวใหญ่ ตั้งอยู่ที่ หมู่ 2 บ้านช่องหลาด เพื่อให้บริการกระแสไฟฟ้าในวันธรรมดาช่วงเวลากลางคืน ตั้งแต่เวลา 17.30 น. ถึง 06.00 น. ของวันรุ่งขึ้น และให้บริการกระแสไฟฟ้าตลอด 24 ชั่วโมง ในวันหยุดราชการและวันนักขัตฤกษ์

ในปี พ.ศ. 2539 จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ในอำเภอเกาะยาวมีมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในอำเภอเกาะยาว (ร้อยละ 53.33) พิจารณารายตำบล พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ทั้งในตำบลเกาะยาวน้อย (ร้อยละ 92.89) และตำบลเกาะยาวใหญ่ (ร้อยละ 83.33) มีไฟฟ้าใช้แล้ว มีเพียงร้อยละ 7.11 และ 16.67 ของจำนวนครัวเรือนในตำบลเกาะยาวน้อยและ

ตำบลเกาะยาวใหญ่ที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ สำหรับตำบลพรุในจำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้มีเพียงร้อยละ 35.64 เนื่องจากสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาทำให้การบริการไฟฟ้าเป็นไปด้วยความลำบาก (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้จำแนกตามรายตำบล

ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	ไฟฟ้า(ครัวเรือน)			
			มี	ร้อยละ	ไม่มี	ร้อยละ
เกาะยาวน้อย	7	957	889	92.89	68	7.11
เกาะยาวใหญ่	4	396	330	83.33	66	16.67
พรุใน	7	2,662	922	34.64	1,740	65.36
อ.เกาะยาว	18	4,015	2,141	53.33	1,874	46.67

ที่มา : กรมพัฒนาชุมชน, 2539

ข. น้ำประปา

ปัจจุบันประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล สามารถใช้น้ำประปาของทางเทศบาลซึ่งใช้ระบบการสูบน้ำจากบ่อน้ำตื้นขึ้นไปพักบนหอพัก แล้วจึงจ่ายน้ำไปตามบ้านต่างๆ เฉพาะในเขตเทศบาลมีผู้ใช้น้ำประปา 112 ครัวเรือน อัตราการใช้น้ำ 80 ลบ.ม./วัน สำหรับประชาชนนอกเขตเทศบาลใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคจากประปาหมู่บ้าน ซึ่งแต่ละหมู่บ้านจัดทำขึ้นมาโดยใช้น้ำจากแหล่งเก็บกักน้ำที่ได้จัดสร้างขึ้นในแต่ละท้องถิ่น

ในปี พ.ศ. 2539 ภาวะการใช้น้ำของประชาชนในอำเภอเกาะยาว พบว่า ครัวเรือนมากกว่าครึ่งหนึ่งของอำเภอเกาะยาวมีน้ำดื่มที่เพียงพอตลอดปี (ร้อยละ 53.18) โดยครัวเรือนส่วนใหญ่ทั้งในตำบลเกาะยาวน้อย (ร้อยละ 89.24) และตำบลเกาะยาวใหญ่ (ร้อยละ 96.71) มีภาวะของการมีน้ำดื่มที่เพียงพอตลอดปี ยกเว้นในตำบลพรุในมีครัวเรือนที่มีน้ำดื่มเพียงพอตลอดปีเพียงหนึ่งในสามของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในตำบลพรุใน

สำหรับภาวะการมีน้ำใช้ (ตารางที่ 8) พบว่า โดยรวมแล้วมีจำนวนครัวเรือนที่มีน้ำใช้เพียงพอตลอดปีเพียงหนึ่งในสามของจำนวนครัวเรือนทั้งอำเภอเกาะยาว (ร้อยละ 33.55) โดยตำบลพรุในมีภาวะการขาดแคลนน้ำใช้มากที่สุด คือ ครัวเรือนที่มีน้ำใช้ในช่วงฤดูแล้งเพียงพอเพียงร้อยละ 24.08 สำหรับครัวเรือนในตำบลเกาะยาวน้อยและตำบลเกาะยาวใหญ่ที่ยังขาดแคลนน้ำใช้ในช่วงฤดูแล้งมีประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนครัวเรือนในแต่ละตำบล (ร้อยละ 49.11 และ 59.6 ตามลำดับ)

ตารางที่ 8 การใช้น้ำของครัวเรือนในอำเภอเกาะยาว

ตำบล	ครัวเรือน	ภาวะการใช้น้ำ(ครัวเรือน)			
		น้ำดื่ม	ร้อยละ	น้ำใช้	ร้อยละ
เกาะยวน้อย	957	854	89.24	470	49.11
เกาะยาวใหญ่	396	383	96.71	236	59.60
พรุใน	2,662	898	33.73	641	24.08
อ.เกาะยาว	4,015	2,135	53.18	1,347	33.55

ที่มา : กรมพัฒนาชุมชน, 2539

ค. การบริการเก็บขยะ

ในเขตเทศบาลจะมีบริการการเก็บขยะตามบ้านต่างๆ โดยคิดค่าบริการ 10 บาทต่อครัวเรือน ปัจจุบันมีผู้ใช้บริการการจัดเก็บขยะของทางเทศบาล 156 ครัวเรือน สำหรับพื้นที่นอกเขตเทศบาลแต่ละครัวเรือนมีการกำจัดขยะกันเองโดยการฝังกลบ หรือเผา สำหรับบางหมู่บ้าน เช่น หมู่ 7 บ้านอันเป่า ตำบลเกาะยวน้อย มีการสร้างเตาเผาขยะ และนำขยะมาเผาสัปดาห์ละครั้ง

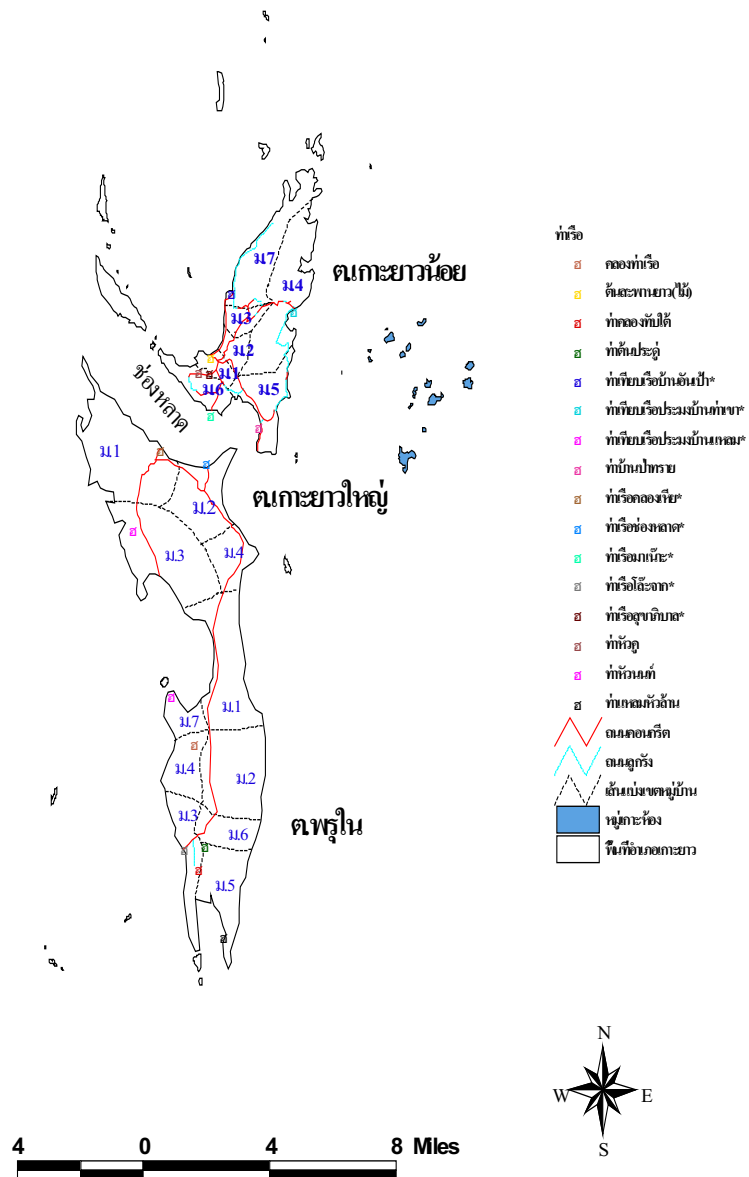
ง. ทำเรือ

ทำเรือที่สำคัญในอำเภอเกาะยาว เพื่อการเดินทางและการขนถ่ายสินค้าต่างๆ มีจำนวน 8 แห่ง (ตารางที่ 9) โดยทำเรือที่สำคัญของตำบลเกาะยวน้อย ได้แก่ ทำเรือสุขาภิบาล และทำเรือมาเน๊ะห์แต่ยังมีปัญหาด้านความสะดวก เนื่องจากบริเวณท่าเรือมีการเปลี่ยนแปลงระดับการขึ้นลงของน้ำค่อนข้างมาก (ตั้งอยู่ในบริเวณช่องหลาด) ทำให้การเดินทางหรือขนส่งสินค้าต้องเป็นไปตามเวลาที่กำหนดเท่านั้น ซึ่งมีปัญหาเช่นเดียวกับท่าเรือคลองเหี้ยและท่าเรือช่องหลาดของตำบลเกาะยาวใหญ่ สำหรับตำบลพรุในทำเรือที่สำคัญ ได้แก่ ท่าเรือโล๊ะจาก เนื่องจากสภาพพื้นที่ไม่มีปัญหาการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำขึ้นน้ำลง ทำให้สะดวกต่อการเดินทางและขนส่งสินค้าได้ตลอดเวลา

ท่าเทียบเรือบางแห่งจะใช้ประโยชน์เฉพาะการขนถ่ายสินค้าสัตว์น้ำและเป็นที่จอดเรือของชาวประมง ได้แก่ ท่าเทียบเรือประมงหมู่ 4 บ้านท่าเขา ท่าเทียบเรือประมงหมู่ 7 บ้านอันเป่า ตำบลเกาะยวน้อย ท่าเทียบเรือประมง หมู่ 7 บ้านโล๊ะปาเหรด (ท่าเทียบเรือประมงบ้านแหลม) ตำบลพรุใน ซึ่งท่าเทียบเรือเหล่านี้จัดสร้างโดยกรมประมง

นอกจากท่าเรือที่กล่าวมาแล้ว ยังมีท่าขึ้นปลากระจายทั่วไปตามคลองและหมู่บ้านต่างๆ โดยใช้เป็นที่จอดเรือประมงขนาดเล็กในบางฤดูกาล ทำที่สำคัญมีดังนี้ ในตำบลเกาะยวน้อย ได้แก่ ท่าสะพานยาว และท่าหัวคู ในตำบลเกาะยาวใหญ่ ได้แก่ ท่าหวนนท์ และในตำบลพรุใน ได้แก่ ท่าคลองทับไต้ ท่าบ้านปากคลอง ท่าคลองท่าเรือ ท่าบ้านแหลมหัวล้าน ท่าบ้านคลองดินเหนียว ท่าต้นวัว และท่าต้นประดู่ (แผนภาพที่ 5)

แผนภาพที่ 5 ตำแหน่งที่ตั้งท่าเรือในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

ตารางที่ 9 ท่าเรือที่สำคัญของอำเภอเกาะยาว

เขต	หมู่	บ้าน	ชื่อท่าเรือ	การใช้ประโยชน์
เทศบาล	-	-	ท่าเรือสุขาภิบาล	การโดยสาร,ขนถ่ายสินค้าและเป็นท่าจอดเรือประมง
ต.เกาะยวน้อย	3	มานะห์	ท่าเรือมานะห์	การโดยสารและขนส่งระหว่างเกาะยวน้อย เกาะยาวใหญ่ และแผ่นดินใหญ่
	4	ท่าเขา	ท่าเทียบเรือประมงบ้านท่าเขา	การขนถ่ายสินค้าต่างๆ
	7	อันเป้า	ท่าเทียบเรือประมงบ้านอันเป้า	การขนถ่ายสินค้าสัตว์น้ำและเป็นท่าจอดเรือประมง
ต.เกาะยาวใหญ่	1	คลองเหีย	ท่าเรือคลองเหีย	การโดยสารและขนส่งระหว่างเกาะยวน้อยกับเกาะยาวใหญ่
	2	ช่องหลาด	ท่าเรือช่องหลาด	การโดยสารและขนส่งระหว่างเกาะยวน้อย เกาะยาวใหญ่ และแผ่นดินใหญ่ เป็นท่าจอดเรือประมง
ต.พรุใน	3	โล๊ะปาไล	ท่าเรือโล๊ะจาก	การโดยสารและขนส่งระหว่างเกาะยวน้อย เกาะยาวใหญ่และแผ่นดินใหญ่
	7	โล๊ะปาเหนด	ท่าเทียบเรือประมงบ้านแหลม	การโดยสารและขนส่งระหว่างเกาะยวน้อย เกาะยาวใหญ่ และแผ่นดินใหญ่ และเป็นท่าจอดเรือประมง

2.4.4 สถาบันการศึกษา

ก. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีทั้งหมด 3 แห่ง คือ

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลเกาะยวน้อย ตั้งอยู่ที่ หมู่ 2 บ้านใหญ่
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลเกาะยาวใหญ่ ตั้งอยู่ที่ หมู่ 2 บ้านช่องหลาด
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลพรุใน ตั้งอยู่ที่ หมู่ 3 บ้านอ่าวกระพ้อ

ข. โรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (ตารางที่ 10) จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 118 ห้องเรียน นักเรียน 2,347 คน ครู 118 คน มีทั้งหมด 13 แห่ง จำแนกเป็นโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลเกาะยวน้อย 1 แห่ง ตำบลเกาะยวน้อย 3 แห่ง ตำบลเกาะยาวใหญ่ 4 แห่ง และตำบลพรุใน 5 แห่ง (แผนภาพที่ 6)

ตารางที่ 10 รายชื่อโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ อำเภอเกาะยาว

เขต	ชื่อโรงเรียน	สถานที่ตั้ง
เทศบาล	โรงเรียนเกาะยาว	เทศบาลตำบลเกาะยาวน้อย
ต.เกาะยาวน้อย	โรงเรียนบ้านน้ำจืด	ม.3 บ้านน้ำจืด
	โรงเรียนบ้านท่าเขา	ม.4 บ้านท่าเขา
	โรงเรียนบ้านริมทะเล	ม.5 บ้านริมทะเล
ต.เกาะยาวใหญ่	โรงเรียนบ้านคลองเหีย	ม.1 บ้านคลองเหีย
	โรงเรียนบ้านช่องหลาด	ม.2 บ้านช่องหลาด
	โรงเรียนบ้านย่าหมี	ม.3 บ้านย่าหมี
	โรงเรียนบ้านคลองบอน	ม.4 บ้านคลองบอน
ต.พรุใน	โรงเรียนอ่าวมะม่วง	ม.1 บ้านโล๊ะโป๊ะใหญ่
	โรงเรียนบ้านพรุใน	ม.2 บ้านพรุใน*
	โรงเรียนอ่าวกระพ้อ	ม.3 บ้านอ่าวกระพ้อ
	โรงเรียนบ้านท่าเรือ	ม.4 บ้านท่าเรือ
	โรงเรียนบ้านคลองดินเหนียว	ม.5 บ้านคลองดินเหนียว

หมายเหตุ *เป็นโรงเรียนในสังกัด สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ ที่อยู่ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

หากจำแนกตามขนาดของจำนวนนักเรียนสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มโรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดเล็ก 5 แห่ง โรงเรียนขนาดกลาง 6 แห่ง และโรงเรียนขนาดใหญ่ 2 แห่ง โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ทั้ง 2 แห่ง ตั้งอยู่ในตำบลพรุใน สำหรับโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก กระจายอยู่ในพื้นที่ของทั้ง 3 ตำบล (ตารางที่ 11)

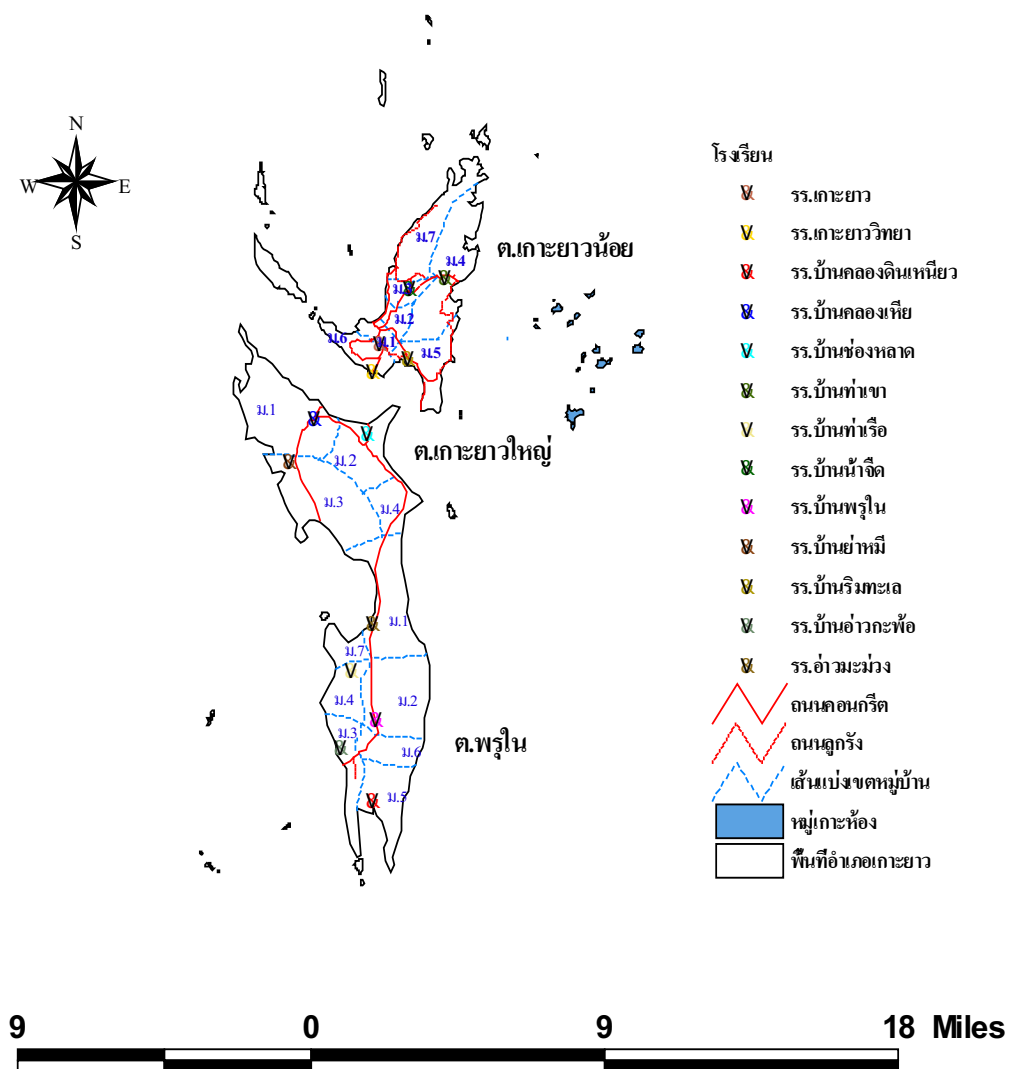
ตารางที่ 11 กลุ่มโรงเรียนในเขตอำเภอเกาะยาวจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	จำนวน	กลุ่มโรงเรียน
รร.ขนาดเล็ก(1-120 คน)	5	รร.บ้านท่าเขา, รร.บ้านคลองเหีย,รร.บ้านย่าหมี รร.บ้านคลองบอน, รร.บ้านคลองดินเหนียว
รร.ขนาดกลาง(121-300 คน)	6	รร.เกาะยาว, รร.บ้านน้ำจืด, รร.บ้านริมทะเล รร.บ้านช่องหลาด,รร.อ่าวมะม่วง,รร.บ้านท่าเรือ
รร.ขนาดใหญ่(301-600 คน)	2	รร.บ้านพรุใน, รร.อ่าวกระพ้อ

ที่มา : สำนักงานการศึกษาอำเภอเกาะยาว, 2542

ค. โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญ มี 1 แห่ง คือ โรงเรียนเกาะยาววิทยา ตั้งอยู่ในเขต หมู่ 6 บ้านมานะห์ เปิดทำการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

ง. ห้องสมุดประชาชน 1 แห่ง อยู่ในเขตเทศบาลตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว

แผนภาพที่ 6 ตำแหน่งที่ตั้งโรงเรียนในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

2.4.5 การสาธารณสุข

ประกอบด้วยโรงพยาบาล 1 แห่ง และสถานอนามัย 3 แห่ง ดังนี้

ก. โรงพยาบาลประจำอำเภอ คือ โรงพยาบาลเกาะยาว ตั้งอยู่ในเขต หมู่ 2 บ้านใหญ่ เป็นโรงพยาบาลขนาด 10 เตียง

ข. สถานอนามัย 3 แห่ง ได้แก่

- สถานอนามัยตำบลเกาะยาวใหญ่ ตั้งอยู่ในเขต หมู่ 2 บ้านช่องหลาด มีบุคลากรสาธารณสุขปฏิบัติงาน 4 คน
- สถานอนามัยบ้านพรุใหญ่ ตั้งอยู่ในเขต หมู่ 2 บ้านพรุใหญ่ มีบุคลากรสาธารณสุขปฏิบัติงาน 4 คน
- สถานอนามัยบ้านโล๊ะโป๊ะใหญ่ ตั้งอยู่ในเขต หมู่ 1 บ้านโล๊ะโป๊ะ มีบุคลากรสาธารณสุขปฏิบัติงาน 2 คน

2.4.6 สถาบันทางศาสนา

ศาสนสถานทางศาสนาอิสลามที่ตั้งอยู่บนเกาะยาวมีจำนวนรวม 20 แห่ง (ตารางที่ 12) ผู้นำศาสนา ประกอบด้วย กรรมการศาสนาประจำจังหวัดพังงา 1 คน ผู้นำศาสนาประจำมัสยิด 57 คน

มัสยิดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่แต่ละตำบล พบว่า ตำบลพรุใหญ่มีจำนวนศาสนสถานทางศาสนา มากที่สุดคือ 11 แห่ง เนื่องจากสภาพพื้นที่ของแต่ละหมู่บ้านนั้นอยู่ห่างไกลจึงมีมัสยิดประจำทุกหมู่บ้านเช่นเดียวกับตำบลเกาะยาวใหญ่ ซึ่งมีจำนวน 4 แห่ง สำหรับตำบลเกาะยาวน้อย มีมัสยิดเพียง 5 แห่ง เนื่องจากบางหมู่บ้านมีพื้นที่ใกล้กัน ดังนั้นประชาชนในหมู่บ้านข้างเคียงสามารถดำเนินกิจกรรมทางศาสนาในมัสยิดที่อยู่ใกล้ได้ นอกจากนี้ในตำบลพรุใหญ่ ยังมีสำนักธรรมอิสลาม 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่ หมู่ 2 บ้านพรุใหญ่ ตำบลพรุใหญ่ เพื่ออบรมให้ความรู้เพิ่มเติม (แผนภาพที่ 7)

สำหรับสถานที่ทางศาสนาของศาสนาพุทธ มีการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมขึ้นที่ หมู่ 2 บ้านช่องหลาด ตำบลเกาะยาวใหญ่ ปัจจุบันมีพระสงฆ์ประจำเพียง 1 องค์

ตารางที่ 12 ศาสนสถานในอำเภอเกาะยาว

ตำบล	หมู่	บ้าน	จำนวน(แห่ง)	มัสยิด
เกาะยาวน้อย	2	ใหญ่	1	มัสยิดดาหรงกาเขต*
	4	ท่าเขา	1	มัสยิดบ้านท่าเขา
	6	แหลมยาง	2	มัสยิดบ้านแหลมยาง มัสยิดยาตุลมุกีมีน
	7	อันเป้า	1	มัสยิดบ้านอันเป้า

ตารางที่ 12 ศาสนสถานในอำเภอเกาะยาว (ต่อ)

ตำบล	หมู่	บ้าน	จำนวน(แห่ง)	มัสยิด
เกาะยาวใหญ่	1	คลองเหี้ย	1	มัสยิดบ้านคลองเหี้ย
	2	ช่องหลาด	1	มัสยิดบ้านช่องหลาด
	3	ย่าหมี	1	มัสยิดบ้านย่าหมี
	4	คลองบอน	1	มัสยิดบ้านคลองบอน
พรุใน	1	โล๊ะโป๊ะ	2	มัสยิดบ้านโล๊ะโป๊ะน้อย, มัสยิดบ้านโล๊ะโป๊ะใหญ่
	2	พรุใน	2	มัสยิดบ้านพรุใน, มัสยิดดารุสลาม
	3	อ่าวกระพ้อ	1	มัสยิดอิสลามมียะ
	4	ท่าเรือ	2	มัสยิดบ้านท่าเรือ, มัสยิดบ้านนาบน
	5	คลอง ดินเหนียว	2	มัสยิดดารุลอารีฟ(คลองดินเหนียว) มัสยิดดาร์นอาบิติน(บ้านหัวแหลม)
	6	ออก	1	มัสยิดบ้านออก
	7	โล๊ะปาเหรด	1	มัสยิดบ้านโล๊ะปาเหรด

หมายเหตุ *มัสยิดใหญ่ของตำบลเกาะยาวน้อย

2.4.7 การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

อำเภอเกาะยาวมีสถานีตำรวจ 2 แห่ง ดังนี้

ก. สถานีตำรวจประจำอำเภอเกาะยาว ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเกาะยาวน้อย

ข. สถานีตำรวจประจำตำบลพรุใน ตั้งอยู่ที่ หมู่ 1 บ้านโล๊ะโป๊ะใหญ่

นอกจากนี้ในแต่ละหมู่บ้านจะมีการจัดตั้งหน่วยรักษาความสงบ (สรป.) ประจำหมู่บ้าน

2.4.8 แหล่งท่องเที่ยว

สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอเกาะยาวส่วนใหญ่เป็นการชมทัศนียภาพตามชายฝั่งทะเลและเกาะต่างๆที่อยู่ล้อมรอบ อันเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญของอำเภอเกาะยาวสามารถจำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ

ก.แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในเขตอำเภอเกาะยาว ได้แก่

1) หาดท่าเขา หาดทรายประกอบด้วยโขดหิน มีก้อนหินเล็กๆหลายสีหลายลวดลาย ตั้งอยู่ที่ หมู่ 4 บ้านท่าเขา ตำบลเกาะยาวน้อย

2) หาดป่าทราย เป็นหาดทรายขาวสะอาด มีทิวไม้ร่มรื่น สามารถลงเล่นน้ำได้ ตั้งอยู่ที่ หมู่ 5 บ้านริมทะเล ตำบลเกาะยาวน้อย

3) อ่าวตึกุด มีหาดทรายขาวสะอาด ทางทิศเหนือของอ่าวมีแหลม ซึ่งมีหินและมีทิวทัศน์สวยงามมาก ชายฝั่งมีทิวสนร่มรื่น ตั้งอยู่ที่ หมู่ 1 บ้านคลองเหีย ตำบลเกาะยาวใหญ่

4) แหลมหาด เป็นหาดทรายขาวละเอียดมาก ร่มรื่นด้วยสวนมะพร้าว มะม่วงหิมพานต์ และปาล์ม หมู่ 2 บ้านช่องหลาด ตำบลเกาะยาวใหญ่

5) อ่าวคลองสน เป็นหาดทรายขาวสะอาด ร่มรื่นไปด้วยทิวสน สามารถเล่นน้ำได้ และชมประภาคารสวยงาม รวมทั้งเวลาน้ำลดก็สามารถหาหอยต่างๆได้ ตั้งอยู่ที่ หมู่ 3 บ้านย่าหมี ตำบลเกาะยาวใหญ่

6) อ่าวหินกอง เป็นหาดร่มรื่นไปด้วยป่าไม้เคียงมีลูกปลากะเบนมากมายแต่ไม่เหมาะสำหรับการลงเล่นน้ำ ตั้งอยู่ที่ หมู่ 4 บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่

7) อ่าวลั่น เป็นหาดทรายสวยงาม ทางทิศเหนือของแหลมเป็นหน้าผาชัน น้ำลึก การคมนาคมสะดวกทางเรือ ตั้งอยู่ที่ หมู่ 5 บ้านแหลมห้วยลั่น ตำบลพรุใน

8) อ่าวโล๊ะปาเหรด มีหาดทรายขาวละเอียดเป็นแนวยาวและร่มรื่นไปด้วยสวนมะพร้าว ตั้งอยู่ที่ หมู่ 7 บ้านโล๊ะปาเหรด ตำบลพรุใน

9) อ่าวทราย เป็นหาดทรายขาวละเอียด มีโขดหินสวยงาม

10) เกาะไข่นอก ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่หมู่ 3 ตำบลพรุใน เป็นเกาะที่มีความสวยงามทั้งโขดหิน หาดทรายขาว และยังสามารถดำน้ำดูปะการังหลากชนิด บริเวณเกาะไข่นอกจะมีโลมาซึ่งถือได้ว่าเป็นเจ้าถิ่นที่นี้ว่ายมาให้เห็นทุกวัน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของตำบลพรุใน

11) เกาะไข่นอก ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่หมู่ 3 ตำบลพรุใน ขณะล่องเรือรอบเกาะสามารถมองเห็นปะการังต่างๆได้ เป็นเกาะขนาดเล็กที่มีหาดทรายขาวสวยละเอียดอ่อน สามารถดำน้ำดูปะการัง และฝูงปลารอบๆเกาะได้ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของตำบลพรุใน

12) เกาะนอก เป็นเกาะที่อยู่ใกล้เกาะยาวน้อยมากที่สุด มีหาดทรายสวยงามเหมาะแก่การตั้งแคมป์พัก ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่หมู่ 5 ตำบลเกาะยาวน้อย

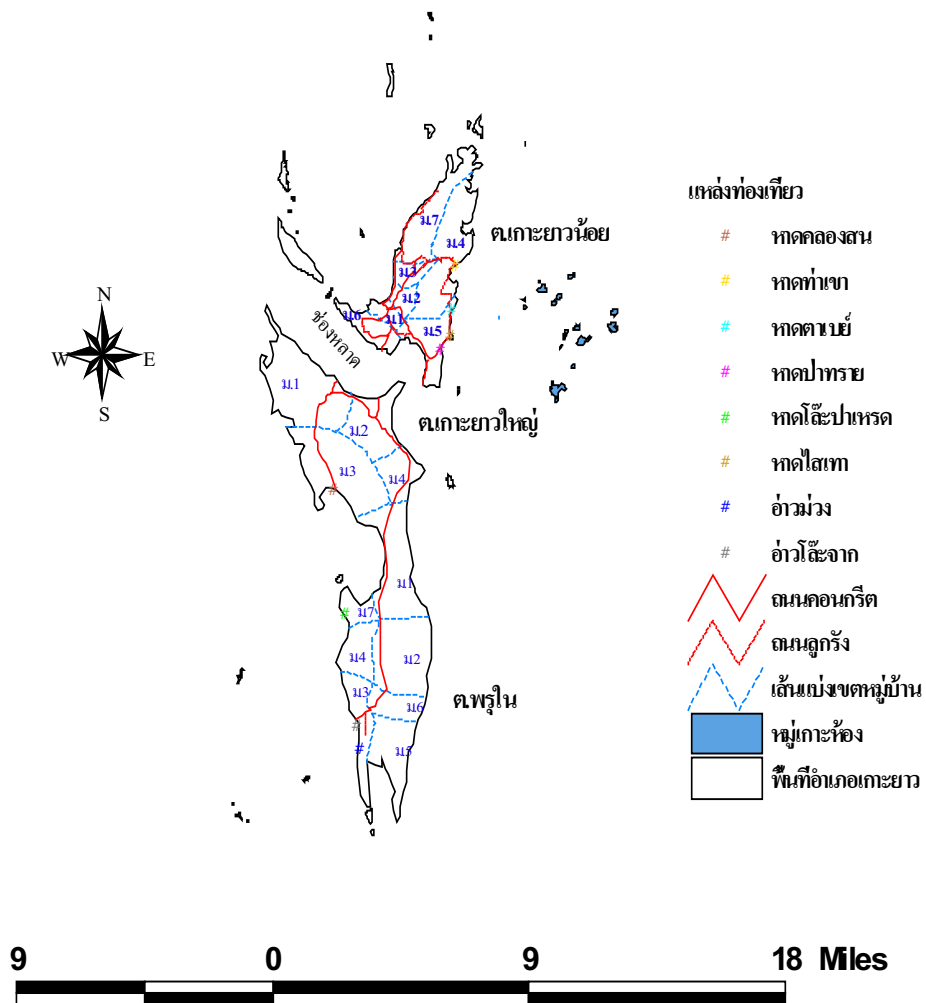
นอกจากนี้พื้นที่ซึ่งประชาชนบนเกาะยาวน้อยใช้เป็นที่พักผ่อน คือ หาดตาเบย์ซึ่งเป็นหาดทรายขาวใกล้บริเวณป่าจาก โดยยังคงมีการใช้ประโยชน์จากต้นจากอยู่ในปัจจุบัน (แผนภาพที่ 8)

ข. แหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ล้อมรอบอำเภอเกาะยาว ได้แก่

1) อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา แหล่งท่องเที่ยวมีลักษณะทั้งถ้ำ เขาและเกาะ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเกาะยาว

2) เกาะพนัก มีถ้ำหินงอกหินย้อยและแอ่งน้ำตกขนาดเล็กเป็นชั้นๆลดหลั่นกันอยู่ในถ้ำ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเกาะยาว

3) เกาะห้อง เป็นเกาะขนาดใหญ่สลับซับซ้อนคล้ายหีบของโรงละคร เมื่อแล่นเรือเข้าไปมองโดยรอบเหมือนอยู่ในห้องโถงใหญ่ สามารถดำน้ำดูปะการังน้ำตื้นและฝูงปลาสวยงามได้

แผนภาพที่ 8 แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

การเดินทางไปทัศนจรต้องเลือกเวลาให้เหมาะกับการขึ้นลงของน้ำทะเล ถ้าน้ำมากก็ขาดความสวยงาม ถ้าน้ำน้อยต้องใช้เรือเล็ก ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอเกาะยาว

4) พูลา ฮันตู-เกาะผี เป็นเกาะที่มีโครงกระดูกของพวกชาวเลอยู่ภายในถ้ำ เป็นเส้นทางผ่านของชาวเลหรือชาวไทยใหม่ในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นเกาะร้างนก จึงไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวขึ้นชมแต่สามารถดำน้ำดูปะการังรอบ ๆ เกาะได้ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอเกาะยาว

2.5 โครงสร้างพื้นฐานทางอาชีพ

ราษฎรในอำเภอเกาะยาวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ทั้งการทำกสิกรรมและการทำประมง แตกต่างตามสภาพพื้นที่ของแต่ละหมู่บ้าน สามารถจำแนกลักษณะเศรษฐกิจของอำเภอเกาะยาวได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้

(1) การกสิกรรม

อำเภอเกาะยาวน้อยมีพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด 37,868 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 42.95 ของพื้นที่อำเภอเกาะยาวทั้งหมด จำนวนราษฎรที่ประกอบอาชีพการเกษตร 2,591 ครัวเรือน และจำนวนเกษตรกร 6,129 ราย เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายตำบล พบว่า พื้นที่มากกว่าครึ่งหนึ่งของตำบลเกาะยาวน้อยถูกใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตร (ร้อยละ 51.17) ขณะที่พื้นที่ของตำบลพรุในถูกใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 42.48 สำหรับตำบลเกาะยาวใหญ่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรเพียงหนึ่งในสามของพื้นที่ทั้งตำบล (ร้อยละ 34.17) (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 พื้นที่ทางการเกษตรของอำเภอเกาะยาว ปี พ.ศ. 2541

ตำบล	พท.ทั้งหมด(ไร่)	พท.การเกษตร(ไร่)	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	ประชากร
เกาะยาวน้อย	29,058	15,029 (51.17)	7	1,257	4,292
เกาะยาวใหญ่	27,354	9,349 (34.17)	4	447	2,396
พรุใน	31,754	13,490 (42.48)	7	1,169	5,519
รวม	88,166	37,868 (42.95)	18	2,873	12,207

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเกาะยาว , 2542

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอเกาะยาวและมีการใช้พื้นที่ปลูกมากที่สุด คือ ยางพารา คิดเป็นร้อยละ 54.19 ของพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ มะพร้าว มะม่วงหิมพานต์ ขั้วนาปี และสละ คิดเป็นร้อยละ 13.65 11.01 9.94 และ 1.06 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีปาล์มน้ำมัน มังคุด ลองกอง พืชผัก ทุเรียน และเงาะ การใช้พื้นที่ทางการเกษตรรองจากยางพารา ของตำบลเกาะยาวน้อย คือ ขั้วนาปี และการทำสวนมะพร้าว ตำบลเกาะยาวใหญ่ คือ มะม่วงหิมพานต์ และมะพร้าว ตำบลพรุใน คือ มะพร้าว และ มะม่วงหิมพานต์ (ตารางที่ 14)

การทำนาเพื่อปลูกข้าวนาปีของราษฎรในอำเภอเกาะยาวเป็นไปในลักษณะเพื่อการยังชีพ คือ ผลิตเพื่อใช้บริโภคภายในครัวเรือนเท่านั้น แต่ด้วยสภาพพื้นที่ของอำเภอเกาะยาวส่วนใหญ่เป็นภูเขา ทำให้บางหมู่บ้านมีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการทำนา บางครัวเรือนจึงต้องไปเช่าที่ทำนาในพื้นที่อื่น เช่น อำเภอถลาง และนำผลผลิตกลับมาเพื่อใช้บริโภคภายในครัวเรือน สำหรับการปลูกสละตอ นั้น เนื่องจากปัจจุบันสละตอ นับเป็นสินค้าชนิดหนึ่งที่มีชื่อเสียงของอำเภอเกาะยาว เพราะผลผลิตสละตอที่ได้จากเกาะยาวนั้นมีคุณภาพ (ฝักสวย และเมล็ดมีรสอร่อย) ทำให้เกษตรกรนิยมปลูกมากขึ้น เกษตรกรบางครัวเรือนใช้การทำสวนผสมผสานโดยปลูกสละตอในพื้นที่ว่างเปล่าบางส่วนของสวนยางพารา

ตารางที่ 14 รายละเอียดของพืชเศรษฐกิจในอำเภอเกาะยาว ปี พ.ศ. 2541

ชนิดพืช	พื้นที่ปลูก (ไร่)				
	เกาะยวน้อย	เกาะยาวใหญ่	พรุใน	รวม	เฉลี่ย(กก./ไร่)
1.ยางพารา	8,331	5,230	6,958	20,519	200
2.มะพร้าว	1,422	1,066	2,682	5,170	-
3.มะม่วงหิมพานต์	1,103	1,931	1,136	4,170	240
4.ข้าวนาปี	1,954	513	1,297	3,764	300
5.มังคุด	50	20	20	90	-
6.ลองกอง	30	10	10	50	-
7.เงาะ	1	2	-	3	-
8.ทุเรียน	5	2	1	8	-
9.ปาล์มน้ำมัน	86	90	33	209	-
10.สละตอ	180	130	90	400	-
11.พืชผัก	5	3	2	10	-
รวม	13,167	8,997	12,229	34,393	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอ ,2542

(2) การประมง

การทำประมงเป็นอาชีพหลักของประชากรในอำเภอเกาะยาวทั้งบนเกาะยวน้อยและเกาะยาวใหญ่ เนื่องด้วยสภาพภูมิประเทศที่เป็นเกาะซึ่งเอื้ออำนวยต่อการทำประมง จากการสำรวจสำมะโนประมงทะเลใน ปี พ.ศ. 2538 สามารถจำแนกเครื่องมือประมงที่ใช้ในการทำประมงทะเลของราษฎรในอำเภอเกาะยาวได้เป็น 10 ประเภท ดังนี้

(1) ประเภทอวนล้อมจับ (Surrounding Nets) ได้แก่ อวนล้อมปลากระตักทั้งแบบใช้แสงไฟและไม่ใช้แสงไฟ

- (2) ประเภทอวนลาก (Trawl Nets) ได้แก่ อวนลากคานถ่าง และอวนลากแผ่นตะเฆ่
- (3) ประเภทอวนช้อนหรือยก (Lift Nets) ได้แก่ อวนช้อนปลากะตัก, อวนช้อนปลาจะระเม็ดดำ และจันปูหรือยอปู
- (4) ประเภทอวนครอบ (Falling Nets) ได้แก่ อวนครอบหมึก, อวนครอบปลากะตัก, แหกุ้ง และแหปลากระบอก
- (5) ประเภทอวนติดหรืออวนลอย (Gill Nets and Entangling Nets) ได้แก่ อวนลอยปลาอินทรี, อวนลอยปลาจะระเม็ดขาว, อวนลอยปลากูเร, อวนลอยปลาทุ, อวนลอยปลาลัง, อวนปลากระบอก, อวนปลาหลังเขียว, อวนลอยปลาหลังหิน, อวนจมปลาเห็ดโคน, อวนจมปลา, อวนจมนปู, อวนจมนกุ้ง, อวนจมนหมึก, อวนล้อมติดปลาหลังเขียว, อวนล้อมติดอื่น ๆ และอวนลอยอื่น ๆ
- (6) ประเภทลอบ (Traps) ได้แก่ ลอบลูกปลาเก๋า, ลอบปลาใหญ่, ลอบปู และลอบหมึก
- (7) ประเภทเบ็ด (Hooks and Lines) ได้แก่ เบ็ดมือ เบ็ดลาก และเบ็ดราว
- (8) ประเภทเบ็ดเตล็ด (Miscellaneous Gears) ได้แก่ สับปะนง, ขอลูดปูทะเล, เก็บหอยแครง และอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังพบว่าบางพื้นที่ของเกาะยาวมีศักยภาพที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะเลี้ยง ในอำเภอเกาะยาวมีจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 120 ครัวเรือน สัตว์ทะเลที่มีการเลี้ยงในอำเภอเกาะยาว ได้แก่ ปลาเก๋า โดยมีวิธีการเลี้ยง 2 รูปแบบ คือ

- 1) การเลี้ยงปลาเก๋ในกระชัง ชาวประมงที่มีอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมาก คือ หมู่ 5 บ้านป่าทราย-แหลมไทร ตำบลเกาะยาวน้อย

- 2) การเลี้ยงปลาเก๋ในบ่อดิน สถานที่ตั้งฟาร์มส่วนใหญ่อยู่เขต หมู่ 6 บ้านในคลอง ต.เกาะยาวน้อย ในปี พ.ศ. 2541 มีผู้เลี้ยงปลาเก๋ในบ่อที่ขุดเจาะเบ้น 18 ราย พื้นที่ทั้งหมด 22.8 ไร่ เนื้อที่เลี้ยงเฉลี่ย 1 ไร่ 3 งานต่อบ่อต่อราย

สำหรับสัตว์น้ำชนิดอื่นที่มีการเพาะเลี้ยง ได้แก่ การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ แต่การดำเนินงานลงทุน จะเป็นบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี นิยมเลี้ยงกันมากบริเวณ หมู่ 1 บ้านในคลอง เนื่องจากสภาพพื้นที่สะดวกต่อการสูบน้ำ จำนวนผู้เลี้ยงกุ้งทะเลในปี พ.ศ. 2541 ที่ไม่ได้มีการจดทะเบียน 6 ราย พื้นที่เลี้ยงทั้งหมด 42 ไร่ และมีเกษตรกรบางรายที่สนใจเลี้ยงปลาตุ๊กตักในบ่อดิน โดยมีการเลี้ยงในเขตพื้นที่หมู่ 2 บ้านใหญ่ ตำบลเกาะยาวน้อย

3) การปลูสัตว์

ยังไม่มีมีการเลี้ยงสัตว์แพร่หลายมากนัก ส่วนใหญ่เลี้ยงเพื่อใช้งานและบริโภคภายในครัวเรือนเท่านั้น และจะพบเฉพาะในพื้นที่ที่มีศักยภาพเพียงพอต่อการเลี้ยงสัตว์ เช่น บริเวณรอยต่อระหว่าง หมู่ 2 หมู่ 3 และหมู่ 5 ของตำบลเกาะยาวน้อยซึ่งมีพื้นที่เป็นทุ่งหญ้าเหมาะต่อการเลี้ยงสัตว์

4) การอุตสาหกรรม

การอุตสาหกรรมภายในอำเภอเกาะยาว เป็นแบบอุตสาหกรรมภายในครัวเรือน เช่น การแปรรูปปลากะตักเป็นปลากะตักตากแห้ง พบมากในพื้นที่ตำบลเกาะยาวใหญ่และตำบลพรุไ

5) การท่องเที่ยว

ปัจจุบันมีบ้านพักให้เช่าสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งหมด 10 แห่ง ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล ตำบล 1 แห่ง ตำบลเกาะยาวน้อย 7 แห่ง ตำบลเกาะยาวใหญ่ 1 แห่ง และ ตำบลพรุไ 1 แห่ง (แผนภาพที่ 9) หากพิจารณาเฉพาะพื้นที่ พบว่า ตำบลเกาะยาวน้อยในเขตพื้นที่ หมู่ 5 บ้านริมทะเล มีการก่อสร้างที่พักเพื่อการท่องเที่ยวมากกว่าพื้นที่อื่น เนื่องจากบริเวณดังกล่าวมีแนวหาดทรายขาวยาว มีทิวทัศน์ที่สวยงามและสะดวกต่อการเดินทางไปเที่ยวหมู่เกาะห้อง (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 สถานที่พักแรมในอำเภอเกาะยาว

เขต	ชื่อสถานที่พัก	ที่ตั้ง
เทศบาล	อามี้นะบังกาโล	เทศบาลตำบลเกาะยาว
ต.เกาะยาวน้อย	บังกาโลท่าเขา	ม.4 บ้านท่าเขา
	ลองปีชบังกะโล	ม.5 บ้านริมทะเล
	สบายคอนเนอร์	ม.5 บ้านริมทะเล
	ป่าทรายคองเจ**	ม.5 บ้านริมทะเล
	เกาะยาวน้อยเรสซิเดนซ์*	ม.5 บ้านริมทะเล
	เกาะยาวรีสอร์ทเทล	ม.7 บ้านอันเป้า
ต.เกาะยาวใหญ่	ทิวสนบังกาโล**	ม.2 บ้านช่องหลาด
ต.พรุไ	ฮาลาวิบังกาโล	ม.3 บ้านโล๊ะจาก

หมายเหตุ *อยู่ในระหว่างการก่อสร้าง

**เปิดดำเนินการปี พ.ศ. 2542

6) การพาณิชย์

จากข้อมูล กชช2ค. ปี พ.ศ. 2539 พบว่า ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขายอย่างเดียว มีจำนวนทั้งหมด 21 ราย เช่น การค้าข้าวสาร ขายของชำ ขายอาหาร เป็นต้น โดยครัวเรือนเหล่านี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอยู่ในตำบลเกาะยาวน้อย (ร้อยละ 95.24) มีเพียงร้อยละ 4.16 ที่ประกอบอาชีพในตำบลเกาะยาวใหญ่ สำหรับตำบลพรุไ ไม่พบผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายเพียงอย่างเดียว สำหรับร้านค้าขนาดเล็ก มีจำนวนทั้งหมด 116 แห่ง มากกว่าครึ่งหนึ่งพบในตำบลเกาะยาวน้อย (ร้อยละ 58.62) รองลงมา คือ พบในตำบลพรุไ (ร้อยละ 31.03) ตำบลเกาะยาวใหญ่ (ร้อยละ 10.34) ลักษณะของร้านค้าที่เปิด มากกว่าสองในสามเป็นร้านค้าขายสินค้าต่างๆ (ร้อยละ 75.86)

2-33

ตารางที่ 16 สภาพด้านการพาณิชย์ในอำเภอเกาะยาว ปี พ.ศ. 2538

ตำบล	หมู่	ค้าขาย อย่างเดียว (ราย)	ร้านค้าบริการ				ร้านค้า ทั่วไป (แห่ง)	ร้านค้า ทั้งหมด (แห่ง)
			ข้างรถ	ข้างวิทยุ/ โทรทัศน์	ข้างเชื่อม โลหะ	รวม		
เกาะยวน้อย	1	10	2	1	-	3	17	20
	2	0	1	2	-	3	4	7
	3	0	2	-	-	2	18	20
	4	0	-	-	-	0	4	4
	5	10	1	-	-	1	6	7
	6	0	1	-	-	1	7	8
	7	0	-	-	-	0	2	2
รวม		20	7	3	0	10	58	68
เกาะยาวใหญ่	1	0	4	-	-	4	0	4
	2	0	-	-	-	0	0	0
	3	1	4	-	-	4	0	4
	4	0	4	-	-	4	0	4
รวม		1	12	0	0	12	0	12
พรุใน	1	0	-	-	-	0	9	9
	2	0	-	2	-	2	6	8
	3	0	1	-	1	2	4	6
	4	0	-	-	-	0	6	6
	5	0	1	-	-	1	1	2
	6	0	1	-	-	1	1	2
	7	0	-	-	-	0	3	3
รวม		0	3	2	1	6	30	36
อ.เกาะยาว	18	21	22	5	1	28	88	116

ที่มา : กรมพัฒนาชุมชน, 2539

2.6 โครงสร้างชุมชนประมง

ในปี พ.ศ. 2538 อำเภอเกาะยาวมีจำนวนครัวเรือนประมงทั้งหมด 848 ครัวเรือน ครัวเรือนส่วนใหญ่ทำการประมงทะเลอย่างเดียว (ร้อยละ 92.1) มีเพียงร้อยละ 2.36 ที่ทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างเดียว และอีกร้อยละ 5.54 ทำทั้งการประมงทะเลและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 จำนวนคร้วเรือนประมง จำแนกตามประเภทการทำประมง ปี พ.ศ. 2538

ตำบล	หมู่	หมู่บ้าน	จำนวนคร้วเรือนประมง				คร้วเรือน ลูกจ้างประมง
			ประมง ทะเล	เพาะเลี้ยงสัตว์ น้ำอย่างเดียว	ทั้ง 2 อย่าง	รวม	
เกาะยวน้อย	1	ท่าค่าย	46	6	1	53	7
	2	ใหญ่	30	1	0	31	1
	3	น้ำจืด	37	0	4	41	5
	4	ท่าเขา	34	0	4	38	8
	5	ริมทะเล	68	4	12	84	4
	6	แหลมยาง	49	6	10	65	2
	7	อันเป้า	47	0	2	49	3
รวม			311	17	33	361	30
เกาะยาวใหญ่	1	คลองเหี้ย	43	2	7	52	4
	2	ช่องตลาด	55	0	3	58	8
	3	ย่าหมี	24	0	2	26	3
	4	คลองบอน	29	0	0	29	9
รวม			151	2	12	165	24
พรุโน	1	โล๊ะโป๊ะ	34	0	0	34	7
	2	พรุโน	40	0	0	40	20
	3	โล๊ะปาไล	79	1	0	80	23
	4	ท่าเรือ	65	0	0	65	6
	5	คลองดิน เหนียว	48	0	0	48	1
	6	ออก	34	0	0	34	15
	7	โล๊ะปาเหนด	19	0	2	21	29
รวม			319	1	2	322	101
อ.เกาะยาว			781	20	47	828	155

ที่มา : สำมะโนประมงทะเล, 2540

ลักษณะการทำประมงทะเล

1) จำนวนและประเภทของเรือประมง

อำเภอเกาะยาว มีจำนวนเรือประมงทั้งหมด 697 ลำ โดยส่วนใหญ่เป็นเรือมีเครื่องยนต์ (ร้อยละ 96.99) มีเพียงร้อยละ 3.01 ที่เป็นเรือแบบไม่มีเครื่องยนต์ ในกลุ่มของเรือที่มี

เครื่องยนต์นั้น สามารถจำแนกเรือได้เป็น 2 ลักษณะ คือ เรือที่มีเครื่องยนต์นอกเรือ (เรือหางยาว) มีจำนวน 565 ลำ คิดเป็นร้อยละ 81.06 ของจำนวนเรือทั้งหมด และเรือที่มีเครื่องยนต์ในเรือ (เรือวางท้อง) จำนวน 111 ลำ คิดเป็นร้อยละ 15.93 ของจำนวนเรือทั้งหมด ขนาดของเรือที่มีเครื่องยนต์ในเรือมีตั้งแต่ขนาดน้อยกว่า 5 ตันกรอส จนถึง 50-99 ตันกรอส ดังนั้น โดยส่วนใหญ่ของชาวประมงในอำเภอเกาะยาวเป็นชาวประมงพื้นบ้านที่ทำการประมงบริเวณชายฝั่งรอบเกาะ (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 จำนวนเรือประมงจำแนกตามลักษณะของเรือ

ตำบล	หมู่	ไม่มี เครื่อง ยนต์	มีเครื่องยนต์										จำนวน เรือ ทั้งหมด
			เครื่องในเรือ(ตันกรอส)								เครื่อง นอกเรือ	รวม	
			<5	5-9	10-14	15-19	20-29	30-49	50-99	รวม			
เกาะยวน้อย	1	0	1	1	1	0	1	0	0	4	43	47	47
	2	0	0	0	1	0	0	0	0	1	27	28	28
	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	35	35	35
	4	0	1	2	3	1	3	0	0	10	28	38	38
	5	1	0	1	0	1	0	0	0	2	77	79	80
	6	3	0	0	0	0	0	0	0	0	56	56	59
	7	2	0	0	0	0	0	0	0	0	50	50	52
รวม		6	2	4	5	2	4	0	0	17	316	333	339
เกาะยาวใหญ่	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	31	31	32
	2	1	0	1	3	5	1	0	0	10	34	44	45
	3	1	0	0	0	1	0	0	0	1	21	22	23
	4	0	0	1	0	0	2	1	0	4	23	27	27
รวม		3	0	2	3	6	3	1	0	15	109	124	127
พรุโน	1	0	0	2	0	1	2	0	0	5	26	31	31
	2	4	1	2	0	6	4	1	0	14	15	29	33
	3	4	2	6	9	2	6	1	0	26	42	68	72
	4	1	2	1	0	2	0	0	0	5	12	17	18
	5	2	1	3	5	3	0	3	2	17	17	34	36
	6	1	1	1	1	0	1	1	0	5	14	19	20
	7	0	0	0	4	0	0	0	3	7	14	21	21
รวม		12	7	15	19	14	13	6	5	79	140	219	231
อ.เกาะยาว		21	9	21	27	22	20	7	5	111	565	676	697

ที่มา : สำมะโนประมงทะเล พ.ศ. 2540

เมื่อพิจารณาจำนวนชาวประมงที่ได้จ่ายภาษีด้วยการเสียค่าอาญาบัตร ในช่วงปี พ.ศ. 2541 จำนวนผู้เสียอาญาบัตรคิดเป็นร้อยละ 85 ของชาวประมงพื้นบ้านจากสามะโนประมงทะเล เครื่องมือที่ได้รับการชำระค่าอาญาบัตร มากที่สุด คือ อวนลอยกุ้ง (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 จำนวนผู้มาเสียอาญาบัตรจำแนกตามชนิดเครื่องมือประมง ปี พ.ศ. 2541

ตำบล	หมู่	บ้าน	จำนวนอาญาบัตร								รวม ทั้งหมด
			อวน ลอยกุ้ง	อวนจม ปู	อวน ปลา ทราย	อวน ลอย ปลา อินทรีย์	อวน ลอย ปลา สีเสียด	อวน ล้อม ปลา กะตัก	อวน ลาก แผ่น ตะเข้	อวน ดำ	
เกาะยวน้อย	1	ท่าค่าย	64	-	1	-	-	-	-	-	65
	2	ใหญ่	26	1	-	-	-	-	-	-	27
	3	น้ำจืด	42	-	-	-	-	-	-	-	42
	4	ท่าเขา	33	-	9	-	7	-	-	-	49
	5	ริมทะเล	59	4	1	3	-	1	-	-	68
	6	แหลมยาง	44	1	2	-	-	-	-	-	47
	7	อันเป้า	38	-	-	-	-	-	-	-	38
รวม			306	6	13	3	7	1	0	0	336
เกาะยาวใหญ่	1	คลองเหี้ย	39	-	-	-	-	-	-	-	39
	2	ช่องหลาด	51	-	2	1	-	11	4	-	69
	3	ย่าหมี	27	-	-	-	-	-	2	-	29
	4	คลองบอน	14	-	1	-	-	-	3	-	18
รวม			131	0	3	1	0	11	9	0	155
พรุใน	1	โล๊ะโป๊ะ	14	-	1	-	-	1	-	-	16
	2	พรุใน	7	-	-	-	-	2	-	1	10
	3	โล๊ะปาไล	1	-	-	-	7	5	-	-	13
	4	ท่าเรือ	8	-	-	-	-	5	-	1	14
	5	คลองดิน เหนียว	14	-	-	-	1	2	-	-	17
	6	ออก	5	-	-	-	2	1	-	-	8
	7	โล๊ะปาเริด	2	-	-	-	-	9	-	-	11
รวม			51	0	1	0	10	25	0	2	89
อำเภอเกาะยาว			488	6	17	4	17	37	9	2	580

ที่มา : ประมงอำเภอเกาะยาว, 2542

2) เครื่องมือทำการประมง

จากการศึกษาพบว่าเครื่องมือประมงที่ใช้ในแต่ละพื้นที่จะแตกต่างกันตามความนิยมและความถนัดของแต่ละพื้นที่ ในรอบปีหนึ่งๆ ชาวประมงไม่ได้ใช้เครื่องมือเพียงเครื่องมือใดเครื่องมือหนึ่งเท่านั้น แต่จะสลับใช้เครื่องมือไปตามฤดูกาลและตามชนิดของสัตว์น้ำที่มีมากในช่วงนั้น อีกทั้งการใช้เครื่องมือทำการประมงยังขึ้นอยู่กับความนิยมและความถนัดของชาวประมงในการใช้เครื่องมือ รวมทั้งขึ้นกับปริมาณทรัพยากรที่พบหนาแน่นบริเวณใกล้บ้าน เครื่องมือที่ชาวประมงนิยมและพบมากที่สุดในการประมงคือ เครื่องมือประเภทอวนติดหรืออวนลอย โดยเฉพาะอวนลอยกึ่งพบมากเป็นอันดับหนึ่งในตำบลเกาะยาวน้อยและเกาะยาวใหญ่ ขณะที่ในตำบลพรุไทรก็พบเช่นเดียวกัน แต่เครื่องมือที่พบมากอีกประเภทหนึ่งในตำบลพรุไทร คือ อวนล้อมปลากะตักกลางวัน ทั้งนี้เนื่องจากทรัพยากรปลากะตักและลูกปลาวัยอ่อนปลากะตักมีการแพร่กระจายหนาแน่นบริเวณตอนใต้ของเกาะยาว บริเวณด้านตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะยาวหรือบริเวณเกาะโบย จากผลการศึกษาการใช้เครื่องมือประมง พบว่า

ชาวประมงตำบลเกาะยาวน้อย ใช้เครื่องมือประมง ได้แก่ อวนลอยกึ่ง อวนจมปู อวนลอยปลาทราย อวนลอยปลาทุ อวนลอยปลาอินทรี อวนลอยปลากะบอก อวนลอยปลาหลังเขียว อวนถ่วงปลา ไชปลาเก่า ไชปลาใหญ่ ไชหมึก เบ็ดตกปลาทราย เบ็ดปลาอินทรี แร้วปูดำ ทอดแห ปลาและแหกุ้ง สุ่มกุ้ง โปะน้ำตื้น รุนเคย อวนล้อมปลากะตักกลางวัน อวนรุนเล็ก อวนลากเล็กหรือลากแคระ เก็บบอยแครง หอยกะพง หอยชักตีน หอยแมลงภู่ หอยมุก และหอยลาย

ชาวประมงตำบลเกาะยาวใหญ่ ใช้เครื่องมือประมง ได้แก่ อวนลอยกึ่ง อวนจมปู อวนลอยปลาทราย อวนลอยปลาทุ อวนลอยปลาอินทรี อวนลอยปลากะบอก อวนถ่วงปลา ไชปลาเก่า ไชปลาใหญ่ ไชหมึก เบ็ดตกปลาทราย แร้วปูดำ โปะน้ำตื้น รุนเคย อวนล้อมปลากะตักกลางวัน เก็บบอยกะพง อวนลากเล็กหรือลากแคระ เก็บบอยแครง หอยชักตีน หอยแมลงภู่ หอยมุก และหอยลาย

ชาวประมงตำบลพรุไทร ใช้เครื่องมือประมง ได้แก่ อวนลอยกึ่ง อวนจมปู อวนลอยปลาทราย อวนลอยปลาทุ อวนลอยปลาอินทรี อวนลอยปลากะบอก อวนถ่วงปลา ไชปลาเก่า ไชปลาใหญ่ ไชหมึก เบ็ดตกปลาทราย เบ็ดลาก(หมึกหอม) ทอดแห สุ่มกุ้ง โปะน้ำตื้น รุนเคย อวนล้อมปลากะตักกลางวัน อวนล้อมปลากะตักใช้แสงไฟ อวนลากเล็กหรือลากแคระ เรือส่องปลากะบอก เก็บบอยกะพง

นอกจากนี้ยังพบว่า ในช่วง 2-3 ปี ที่ผ่านมา เครื่องมืออวนรุนเล็ก อวนลากเล็ก และอวนลากแคระ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ หมู่ 5 และหมู่ 6 ของตำบลเกาะยาวน้อย หมู่ 2 ของตำบลเกาะยาวใหญ่ และ หมู่ 2 ของตำบลพรุไทร การคาดการณ์ของผู้นำท้องถิ่นพบว่า อาจจะมีจำนวน 50-60 ลำ ของพื้นที่อำเภอเกาะยาว ทั้งนี้ยังไม่รวมชาวประมงจากแหล่งอื่นที่เข้ามาทำการประมงในพื้นที่รอบๆ เกาะยาว ได้แก่ ชาวประมงจากจังหวัดกระบี่ จากจังหวัดภูเก็ต และจังหวัดพังงา ซึ่งมีทั้งชาวประมงขนาดเล็กในกลุ่มเครื่องมือชนิดนี้ ชาวประมงขนาดกลางและพาณิชย์ที่ลักลอบเข้ามาทำการประมงในเขตพื้นที่ 3,000 เมตร

ตารางที่ 20 จำนวนครัวเรือนประมงจำแนกตามประเภทเครื่องมือประมง

ตำบล	หมู่	บ้าน	เครื่องมือประมง											รวม
			อวน ล้อม	อวน ลาก	อวน ช้อน	อวน ครอบ	อวน ลอย	ลอบ	โป๊ะ น้ำ ตื้น	โพง พวง เคลื่อน ที่	อวน รุน	เบ็ด	เบ็ด เตล็ด	
เกาะยวน้อย	1	ท่าค่าย	0	1	0	0	42	4	0	0	0	0	0	47
	2	ใหญ่	0	0	0	1	27	2	0	0	0	0	0	30
	3	น้ำจืด	0	0	0	0	34	6	0	0	0	1	0	41
	4	ท่าเขา	0	0	0	0	17	21	0	0	0	0	0	38
	5	ริมทะเล	0	0	0	0	77	2	0	0	0	1	0	80
	6	แหลมยาง	0	0	1	0	50	5	0	1	0	1	1	59
	7	อ้นเป้า	1	0	1	0	40	3	1	0	1	2	0	49
รวม			1	1	2	1	287	43	1	1	1	5	1	344
เกาะยาวใหญ่	1	คลองเหี้ย	0	1	0	3	45	0	0	0	1	0	0	50
	2	ช่องหลาด	1	2	5	0	34	2	0	0	0	5	9	58
	3	ย่าหมี	0	1	0	2	22	0	0	0	0	1	0	26
	4	คลองบอน	0	1	2	0	19	0	6	0	0	1	0	29
รวม			1	5	7	5	120	2	6	0	1	7	9	163
พรุโน	1	โล๊ะโป๊ะ	0	1	1	2	25	0	1	0	1	3	0	34
	2	พรุโน	15	0	0	2	13	5	1	0	0	4	0	40
	3	โล๊ะปาไล	6	0	2	1	11	29	0	0	0	27	3	79
	4	ท่าเรือ	36	0	11	1	13	1	0	0	1	2	0	65
	5	คลองดินเหนียว	8	0	6	2	21	7	0	0	0	4	0	48
	6	ออก	0	0	1	4	4	10	0	0	0	12	3	34
	7	โล๊ะปาเหรต	6	0	1	2	12	0	0	0	0	0	0	21
รวม			71	1	22	14	99	52	2	0	2	52	6	321
อ.เกาะยาว			73	7	31	20	506	97	9	1	4	64	16	828

ที่มา : สำมะโนประมงทะเล, 2538

จากตารางที่ 20 พบว่าจำนวนครัวเรือนประมงมากกว่าครึ่งหนึ่งใช้เครื่องมือกลุ่มอวนลอยเป็นหลัก (ร้อยละ 61.1) รองลงมาเป็นการใช้เครื่องมือประเภทลอบ (ร้อยละ 11.7) อวนล้อม (ร้อยละ 8.8) เบ็ด (ร้อยละ 7.7) อวนช้อน (ร้อยละ 3.7) อวนครอบ (ร้อยละ 2.4) เบ็ดเตล็ด (ร้อยละ 1.9) โป๊ะน้ำตื้น (ร้อยละ 1.1) อวนลาก (ร้อยละ 0.8) อวนรุน (ร้อยละ 0.5) และโพงพวงเคลื่อนที่ (ร้อยละ 0.1) ตามลำดับ

3) แหล่งทำการประมง

เครื่องมือทำการประมงจะมีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่แตกต่างตามชนิดของสัตว์น้ำ แต่ส่วนใหญ่จะทำการประมงไม่ห่างฝั่งมากนัก ได้แก่

- อวนลอยกุ้ง อวนลอยปลากระบอก อวนลอยปลาทราย เบ็ดตกปลาทราย บริเวณรอบเกาะยาว
- อวนจมปู เก็บบอย บริเวณชายฝั่งรอบเกาะยาวน้อย
- อวนลอยปลาทุ อวนลอยปลาหลังเขียว บริเวณเหนือเกาะยาวน้อย และด้านตะวันตกของเกาะยาวใหญ่
- อวนลอยปลาอินทรี เบ็ดตกปลาอินทรี บริเวณฝั่งตะวันตกและตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะยาว
- อวนถ่วงปลา บริเวณรอบเกาะยาว และตะวันออกของเกาะยาว
- ไซปลาเก๋า แร้วปูดำ บริเวณป่าชายเลนรอบเกาะยาว
- ไซปลาใหญ่ บริเวณแนวปะการัง หินใต้น้ำ ด้านเหนือและด้านใต้ของเกาะยาว
- ไซหมึก บริเวณช่องหลาด คลองบอน รอบเกาะยาว
- อวนล้อมปลากะตัก บริเวณด้านใต้ และบริเวณด้านตะวันตกของเกาะยาว
- อวนรุน อวนลากเล็ก บริเวณด้านตะวันออกของเกาะยาว และบริเวณตอนกลางของเกาะยาว
- โป๊ะน้ำตื้น บริเวณชายฝั่งรอบเกาะยาว

ลักษณะการทำการประมงในแต่ละตำบลแตกต่างกันไปตามพื้นที่และทรัพยากรสัตว์น้ำ โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (แผนภาพที่ 10-11)

3.1) แหล่งทำการประมงของชาวประมงในตำบลเกาะยาวน้อย

เครื่องมือ	แหล่งทำการประมง
อวนลอยกุ้ง	ตอนบน ได้แก่ เกาะพนัง-เกาะนกคุ่ม-เกาะนากายา-หินมดแดง-เกาะเหลาป่าตัง-เกาะโรย ด้านตะวันตก ได้แก่ เกาะนกคุ่ม-เกาะบอยน้อย-เกาะบอยใหญ่-เกาะพลอง-หาดกลาง-หินตุกนนี้ อ่าวอันเป้า อ่าวทั้ง เกาะพนัง-เกาะสุม แหลมยาง แหลมเหี้ย คลองย่าหมี ด้านตะวันออก ได้แก่ เกาะกูตุเล็ก-เกาะโล๊ะกาหลาด หาดท่าเขา อ่าวโล๊ะทา เกาะนอก-เกาะโล๊ะกาหลาด เกาะห้อง คลองบอน หินกอง ด้านใต้ ได้แก่ ช่องหลาด แหลมลั่น

เครื่องมือ	แหล่งทำการประมง
อวนจมปู(ม้า)	ด้านตะวันตก ได้แก่ เกาะโบน้อย-เกาะโบน้อย-เกาะพลอง-เกาะยวน้อย เกาะโรยหิน ตุกนนี้-เกาะพลอง หาดกลาง-เกาะใต้ อ่าวอันเป้า อ่าวทั้ง ด้านตะวันออก ได้แก่ หาดท่าเขา แลหมไทร-เกาะนอก-เกาะโล๊ะกาหลาด แลหมค้อ เกาะ เหลาปีเล๊ะ เกาะหรงหรือ ด้านใต้ ได้แก่ ช่องหลาด
อวนลอยปลา ทราย	ด้านตะวันตก ได้แก่ เกาะโบน้อย-เกาะโบน้อย-เกาะยวน้อย หาดกลาง-หินตุกนนี้ แลหมเหี้ย คลองย่าหมี่ เกาะไข่ ด้านตะวันออก ได้แก่ อ่าวโล๊ะหา แลหมไทร-เกาะนอก-เกาะโล๊ะกาหลาด คลองบอน หิน กอง
อวนลอยปลาทุ	ด้านใต้ ได้แก่ แลหมลั่น
อวนลอยปลา อินทรี	ตอนบน ได้แก่ ด้านตะวันตกของเกาะพนัง-เกาะโบน้อย เกาะเหลาป่าตัง ด้านตะวันตก ได้แก่ เกาะโบน้อย-เกาะโบน้อย-เกาะยวน้อย หินตุกนนี้-หาดกลาง- เกาะพลอง
อวนลอยปลา อินทรี	ด้านตะวันออก ได้แก่ อ่าวท่าเขา แลหมไทร-เกาะนอก
อวนลอยปลา กระบอง	ด้านใต้ ได้แก่ ช่องหลาด
อวนลอยปลา จระเม็ด	ด้านตะวันออกของเกาะยวน้อย(แลหมโล๊ะหมุ่น)และเกาะยาวใหญ่ หมู่เกาะห้อง
อวนปลา หลังเขียว	ด้านตะวันตก ได้แก่ รอบเกาะโบน้อย เกาะโบน้อย หาดกลาง-หินตุกนนี้-เกาะพลองอ่าว สะพานยาว
อวนถ่วงปลา	ด้านตะวันออก ได้แก่ หาดท่าเขา
อวนถ่วงปลา	ด้านตะวันตก ได้แก่ เกาะโบน้อย-เกาะโบน้อย-เกาะยวน้อย ด้านตะวันตกของเกาะโบน้อย
อวนถ่วงปลา	ด้านตะวันออก ได้แก่ เกาะกูตูใหญ่-เกาะนอก-เกาะโล๊ะกาหลาด
อวนถ่วงปลา	ด้านตะวันตก ได้แก่ แนวหินรอบเกาะโบน้อย-เกาะโบน้อย-เกาะยวน้อย-เกาะยาว ใหญ่
อวนถ่วงปลา	ด้านตะวันออก ได้แก่ แนวปะการังหมู่เกาะห้อง
อวนถ่วงปลา	ด้านตะวันตก ได้แก่ แนวปะการังริมฝั่งเกาะโบน้อย เกาะโบน้อย เกาะพลอง-แลหมเหี้ย อ่าวอันเป้า อ่าวแลหมยาง
อวนถ่วงปลา	ด้านตะวันออก ได้แก่ แนวปะการังอ่าวโล๊ะหา แลหมไทร
อวนถ่วงปลา	ตอนบน ได้แก่ เกาะเหลาป่าตัง เกาะกูตูเล็ก
อวนถ่วงปลา	ด้านตะวันตก ได้แก่ เกาะโบน้อย-แลหมเหี้ย เกาะไข่
อวนถ่วงปลา	ด้านตะวันออก ได้แก่ หมู่เกาะห้อง
อวนถ่วงปลา	ด้านตะวันตก ได้แก่ บริเวณแนวปะการังเกาะไข่นอก เกาะไข่นอก
อวนถ่วงปลา	ด้านตะวันออก ได้แก่ แนวปะการังหมู่เกาะห้อง
อวนถ่วงปลา	ด้านใต้ ได้แก่ แลหมลั่น ริมเกาะไม้ท่อน เกาะพีพี เกาะเขียว เกาะดอกไม้

เครื่องมือ	แหล่งทำการประมง
เบ็ดตกปลาทราย	ด้านตะวันตก ได้แก่ ริมฝั่งรอบเกาะโบยน้อย เกาะโบยใหญ่ ด้านตะวันออก ได้แก่ อ่าวโล๊ะหา อ่าวโล๊ะหมุน อ่าวโล๊ะบาเกา อ่าวแหลมไทร-เกาะนอก เกาะห้อง
เบ็ดปลาอินทรี ร้าวบูดำ	ด้านตะวันตก ได้แก่ แนวปะการังริมฝั่งเกาะโบยน้อย เกาะโบยใหญ่ เกาะไข่ ด้านตะวันตก ได้แก่ คลองท่าสุขาภิบาล คลองกาหมาย อ่าวสะพานยาว แนวป่าชายเลน ตั้งแต่บ้านอันเป่าถึงบ้านน้ำจืด ด้านตะวันออก ได้แก่ แนวป่าชายเลนบริเวณคลองโล๊ะหา โล๊ะหมุน โล๊ะบาเกา
แห	ในคลองและริมฝั่งรอบเกาะยาวน้อย คลองกาหมาย อ่าวสะพานยาว อ่าวแหลมไทร
ลุ่มกุ้ง	อ่าวสะพานยาว
โป๊ะน้ำตื้น	อ่าวสะพานยาว อ่าวแหลมไทร แหลมยาง อ่าวอันเป่า
รุนเคย	ด้านตะวันตก ได้แก่ อ่าวสะพานยาว อ่าวแหลมยาง อ่าวอันเป่า ด้านตะวันออก ได้แก่ อ่าวบ้านริมทะเล อ่าวแหลมไทร
อวนปลากะตักกลาง วัน	รอบเกาะยาวน้อย เกาะยาวใหญ่ แหลมล้าน โล๊ะปาเหนด
เก็บหอยกะพง	เกาะพลอง เกาะโยง อ่าวอันเป่า
เก็บหอยแครง, หอย ชักตีน	ด้านตะวันตก ได้แก่ บริเวณป่าชายเลนอ่าวสะพานยาว ปากคลองกาหมาย แหลมยาง อ่าวอันเป่า ด้านตะวันออก ได้แก่ อ่าวโล๊ะหมุน แหลมไทร-อ่าวบ้านริมทะเล
เก็บหอยมุก	ด้านตะวันตก ได้แก่ หาดกลาง-หินตุกนนี้ อ่าวอันเป่า แหลมโล๊ะบี
อวนรุนเล็ก	เกาะพนั๊ก, อ่าวสะพานยาว
อวนลากเล็ก/ลาก แคะ	ตอนบน ได้แก่ เกาะนากายา เกาะพนั๊ก เกาะนกคุ้ม ตอนบนของเกาะโบยเหนือ เกาะ เหลาปาดัง-เกาะพลอง ด้านตะวันตก ได้แก่ หน้าบ้านอันเป่า บ้านน้ำจืด
คราดหอยลาย	ด้านตะวันตก ได้แก่ หาดกลาง-หินตุกนนี้-เกาะเหลาปาดัง ด้านใต้ ได้แก่ ช้องหาด
การเลี้ยงปลาใน กระชัง	ด้านตะวันตก ได้แก่ บริเวณบ้านในคลอง หมู่ 6 ด้านตะวันออก ได้แก่ แหลมไทร
การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ	ด้านตะวันออก ได้แก่ บริเวณบ้านในคลอง หมู่ 1

3.2) แหล่งทำการประมงของชาวประมงในตำบลเกาะยาวใหญ่

เครื่องมือ	แหล่งทำการประมง
อวนลอยกุ้ง	ในคลองและริมฝั่งเกาะยาวน้อย เกาะยาวใหญ่ ตอนบน ได้แก่ เกาะพนัคน์ ด้านตะวันตก ได้แก่ เกาะโพนน้อย-เกาะโพนใหญ่-แหลมเหี้ย คลองย่าหมี โล๊ะปาเหรต ด้านตะวันออก ได้แก่ แหลมคลองบอน อ่าวหินกอง ด้านใต้ ได้แก่ แหลมลั่น
อวนจมปู	ตอนบน ได้แก่ เกาะพนัคน์ ด้านตะวันออก ได้แก่ อ่าวหินกอง-แหลมไทร เกาะโล๊ะกาหลาด
อวนลอยปลาทราย	ตอนบน ได้แก่ เกาะพนัคน์ ด้านตะวันตก ได้แก่ แหลมเหี้ย-เกาะพลอง คลองย่าหมี อ่าวโล๊ะปาเหรต ด้านตะวันออก ได้แก่ อ่าวหินกอง แหลมคลองบอน-เกาะนอก-เกาะโล๊ะกาหลาด ด้านใต้ ได้แก่ แหลมลั่น
อวนลอยปลาทู	ด้านตะวันตก ได้แก่ เกาะโพนน้อย เกาะโพนใหญ่ ด้านตะวันออก ได้แก่ ในคลองและริมฝั่งบริเวณอ่าวหินกอง แหลมคลองบอน
อวนลอยปลาอินทรี	ด้านตะวันตก ได้แก่ แหลมเหี้ย ด้านใต้ ได้แก่ เกาะพีพี
อวนลอยปลากระบอก	ตอนบนของเกาะยาวใหญ่ ได้แก่ ช่องหลาด ด้านตะวันตก ได้แก่ อ่าวคลองเหี้ย คลองย่าหมี ด้านตะวันออก ได้แก่ อ่าวหินกอง
อวนถ่วงปลา	ด้านตะวันออก ได้แก่ แหลมโล๊ะบาเกา อ่าวหินกอง
ไซปลาเก๋า	ด้านตะวันตก ได้แก่ แนวปะการังแหลมเหี้ย เกาะโพนน้อย เกาะโพนใหญ่ ในคลองและ ริมฝั่งเกาะยาวใหญ่ แหลมหลุมปัง ด้านตะวันออก ได้แก่ แนวปะการังแหลมคลองบอน อ่าวหินกอง อ่าวย่าหมี ด้านใต้ ได้แก่ แหลมลั่น
ลอบปลาใหญ่	ตอนบน ได้แก่ เกาะพนัคน์ ด้านตะวันตก ได้แก่ แนวปะการังบริเวณเกาะโพนน้อย เกาะยาวใหญ่ ด้านตะวันออก ได้แก่ เกาะโล๊ะกาหลาด อ่าวหินกอง ด้านใต้ ได้แก่ เกาะไม้ท่อน เกาะพีพี แหลมลั่น
ลอบหมึก	ตอนบน ได้แก่ เกาะพนัคน์ ด้านตะวันตก ได้แก่ เกาะโพนน้อย เกาะยาวใหญ่ อ่าวโล๊ะปาเหรต ด้านตะวันออก ได้แก่ เกาะโล๊ะกาหลาด แหลมคลองบอน อ่าวหินกอง หมู่เกาะห้อง ด้านใต้ ได้แก่ เกาะไม้ท่อน เกาะพีพี แหลมลั่น
เบ็ดตกปลาทราย	ด้านตะวันตก ได้แก่ เกาะโพนน้อย เกาะโพนใหญ่ ด้านตะวันออก ได้แก่ อ่าวหินกอง
แร้วปูดำ	ด้านตะวันตก ได้แก่ คลองเหี้ย ด้านตะวันออก ได้แก่ อ่าวหินกอง
แห	ด้านตะวันตก ได้แก่ คลองเหี้ย คลองย่าหมี
โป๊ะน้ำตื้น	ช่องหลาด-แหลมคลองบอน อ่าวหินกอง
เครื่องมือ	แหล่งทำการประมง

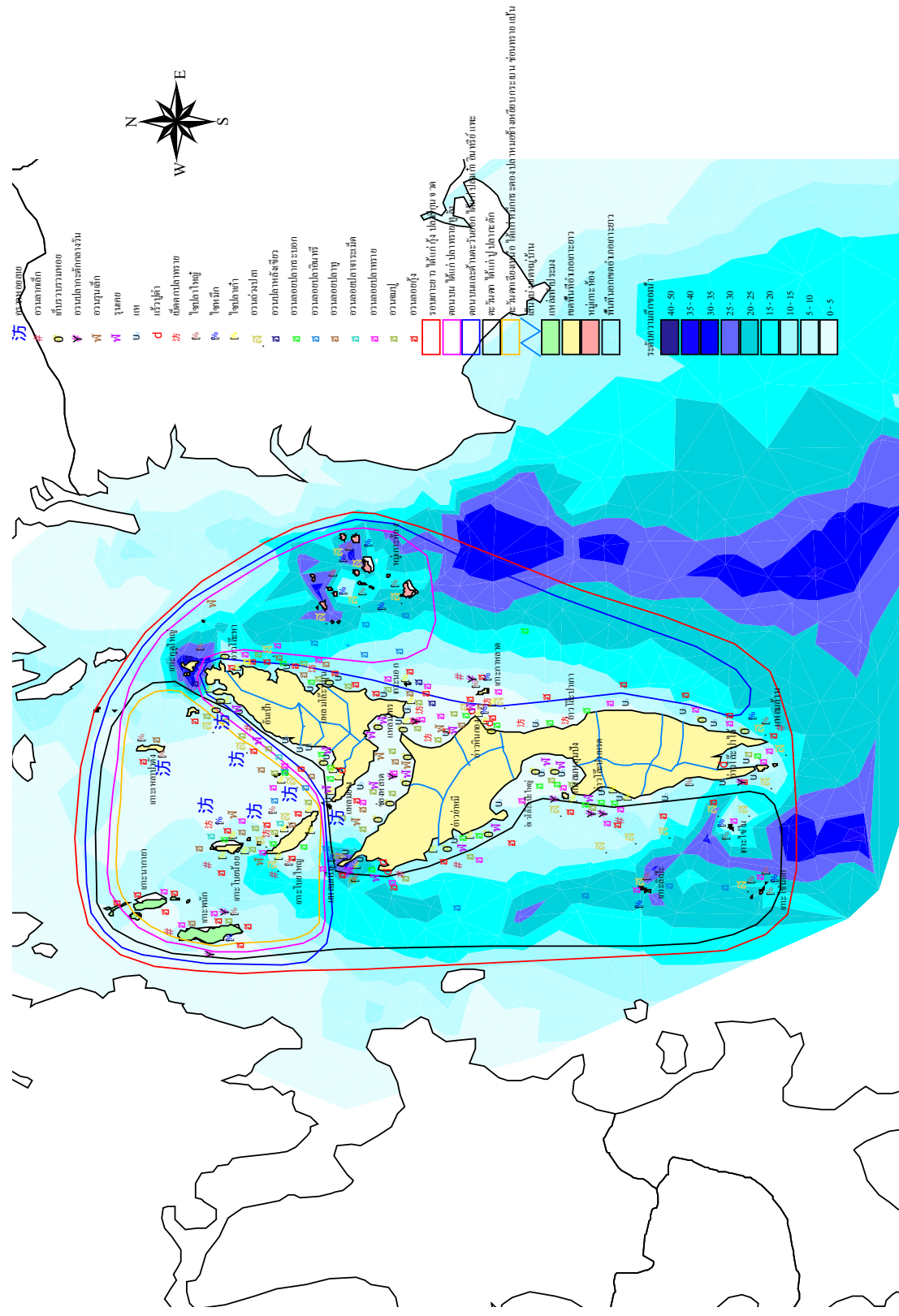
รุนเคย	ตอนบน ได้แก่ ช่องหลาด ด้านตะวันตก ได้แก่ ปากคลองเหี้ย ปากคลองย่าหมี ด้านตะวันออก ได้แก่ อ่าวหินกอง
อวนปลากะตักกลาง วัน	ตอนบน ได้แก่ เกาะพนัช ด้านตะวันตก ได้แก่ เกาะโบน้อย เกาะโบน้อยใหญ่ โละป่าเหรต แหลมหลุมปัง เกาะไชนอก เกาะไชน ด้านตะวันออก ได้แก่ เกาะโล๊ะกาหลาด แหลมไทร ด้านใต้ ได้แก่ แหลมลั่น เกาะไม้ท่อน
เก็บหอยกะพง เก็บหอยแครง, หอย ชักตีน	ด้านตะวันตก ได้แก่ เกาะโบน้อย เกาะโบน้อยใหญ่ เกาะพลอง ตอนบน ได้แก่ แนวหญ้าทะเลบริเวณบ้านช่องหลาด ด้านตะวันตก ได้แก่ แนวหญ้าทะเลบ้านคลองเหี้ย คลองย่าหมี แหลมคลองบอน อ่าว หินกอง
อวนรุนเล็ก	ตอนบน ได้แก่ เกาะโบน้อย เกาะโบน้อยใหญ่ ช่องหลาด-คลองบอน ด้านตะวันออก ได้แก่ อ่าวหินกอง-คลองบอน
อวนลากเล็ก/ลาก แกระ	ตอนบน ได้แก่ เกาะโบน้อย เกาะโบน้อยใหญ่ ด้านตะวันตก ได้แก่ ปากคลองย่าหมี หาดโล๊ะปาเหรต ด้านตะวันออก ได้แก่ อ่าวหินกอง ตอนใต้ ได้แก่ แหลมลั่น เกาะไม้ท่อน เกาะพีพี
การเลี้ยงปลาใน กระชัง	ในคลอง และริมฝั่ง

3.3) แหล่งทำการประมงของชาวประมงในตำบลพุน

เครื่องมือ	แหล่งทำการประมง
อวนลอยกุ้ง	ตอนบน ได้แก่ ช่องหลาด ด้านตะวันตก ได้แก่ แหลมเหี้ย เกาะสุบ-อ่าวโล๊ะปาเหรต เกาะไชนอก เกาะไชน ด้านตะวันออก ได้แก่ เกาะโล๊ะกาหลาด หมู่เกาะห้อง ฝั่งบ้านคลองดินเหนียว-หินตุกน มุดสัง
อวนจมปู	ด้านตะวันตก ได้แก่ อ่าวโล๊ะปาเหรต ด้านตะวันออก ได้แก่ ฝั่งบ้านคลองดินเหนียว-หินตุกนมุดสัง
อวนลอยปลาทราย	ด้านตะวันตก ได้แก่ อ่าวโล๊ะเป๊ะ-อ่าวโล๊ะปาเหรต เกาะลิเป๊ะ เกาะไชนอก เกาะไชน ด้านตะวันออก ได้แก่ เกาะโล๊ะกาหลาด ฝั่งบ้านคลองดินเหนียว-หินตุกนมุดสัง ด้านใต้ ได้แก่ อ่าวโล๊ะปาไล
อวนลอยปลาอินทรี อวยลอยปลา กระบอก	ด้านตะวันตก ได้แก่ เกาะไชน-เกาะลิเป๊ะ ด้านตะวันตก ได้แก่ อ่าวโล๊ะเป๊ะ อ่าวโล๊ะปาเหรต ด้านใต้ ได้แก่ อ่าวโล๊ะปาไล
เครื่องมือ	แหล่งทำการประมง

อวนถ่วงปลา	ด้านตะวันตก ได้แก่ แหลมหลุมปัง เกะลิเป๊ะ-อ่าวโล๊ะปาเหรด-แหลมใต้
ไซปลาเก๋า	ด้านใต้ ได้แก่ แหลมล้าน-แหลมปากคลอง
ลอบปลาใหญ่	ด้านตะวันตก ได้แก่ แนวหินปะการังบ้านท่าเรือ
ลอบหมึก	ด้านตะวันตก ได้แก่ เกะไข่นอก เกะไข่นใน ด้านใต้ ได้แก่ แหลมล้าน เกะดอกไม้ เกะไม้ท่อน เกะพีพี
เบ็ดตกปลาทราย	ด้านตะวันตก ได้แก่ เกะไข่นอก เกะไข่นใน
เบ็ดปลาอินทรี	ด้านตะวันออก ได้แก่ หมู่เกาะห้อง
เบ็ดลากหมึกหอม	ด้านใต้ ได้แก่ แหลมล้าน เกะดอกไม้ เกะไม้ท่อน เกะพีพี เกะไก่
ร้วปูดำ	ริมฝั่งรอบเกาะยาวใหญ่
แห	ด้านตะวันตก ได้แก่ อ่าวม่วง
โป๊ะน้ำตื้น	ด้านตะวันตก ได้แก่ อ่าวม่วง
รุนเคย	ด้านใต้ ได้แก่ อ่าวตันไทร หินแพ (เกาะพีพี) เกะไข่ เกะหมา เกะไก่หรือเกาะเขียว
อวนปลากะตักกลาง	ด้านตะวันออก ได้แก่ บริเวณป่าชายเลนบ้านคลองดินเหนียว
วัน	ด้านใต้ ได้แก่ คลองโล๊ะปาไล
เก็บหอยกะพง	ด้านตะวันตก ได้แก่ อ่าวโล๊ะปาเหรด อ่าวโล๊ะจาก แหลมใหญ่ คลองท่าเรือ
เก็บหอยแครง หอยมุก , หอยชักตีน	ด้านออก ได้แก่ ริมฝั่งบ้านคลองดินเหนียว
อวนรุนเล็ก	ตอนบน ได้แก่ บริเวณช่องหลาด
อวนลากเล็ก/ลากแคะ	ตอนบน ได้แก่ ช่องหลาด
การเลี้ยงปลาในกระชัง	ด้านตะวันตก ได้แก่ อ่าวคลองเหี้ย ริมฝั่งอ่าวโล๊ะโป๊ะ หาดโล๊ะปาเหรด
การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ	ด้านตะวันตก ได้แก่ อ่าวโล๊ะปาเหรด บ้านปากคลอง เกะไข่นอก เกะไข่นใน
เรือส่งปลากระบอ	ด้านใต้ ได้แก่ แหลมล้าน เกะพีพี เกะไม้ท่อน
	ด้านตะวันตก ได้แก่ คลองเหี้ย
	ด้านตะวันออก ได้แก่ แหลมนอกออก
	ด้านตะวันตก ได้แก่ ริมฝั่งอ่าวโล๊ะโป๊ะ
	ด้านตะวันออก ได้แก่ ริมฝั่งหน้าบ้านคลองดินเหนียว
	ด้านใต้ ได้แก่ อ่าวโล๊ะปาไล
	ด้านตะวันตก ได้แก่ ริมฝั่งอ่าวโล๊ะโป๊ะ
	ด้านใต้ ได้แก่ แหลมล้าน-เกาะพีพี
	ด้านตะวันตก ได้แก่ คลองโล๊ะปาไล(บ้านทับใต้)
	ด้านตะวันตก ได้แก่ บริเวณบ้านท่าเรือ
	ด้านตะวันตก ได้แก่ ริมฝั่งอ่าวโล๊ะจาก-บ้านปากคลอง

แผนภาพที่ 11 การกระจายของสัตว์น้ำและแหล่งทำประมงของชาวประมงในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

4) ระยะเวลาทำการประมง

เครื่องมือ	เวลา	ระยะเวลา	ชนิดสัตว์น้ำ	การทำประมง
อวนลอยกุ้ง	1-6 ค่ำ และ 13-15 ค่ำ	6.00-18.00 น.	กุ้งแชบ๊วย	ได้มากเดือน พ.ค.-ก.ค. ได้ปกติเดือน ส.ค.-ธ.ค. ได้น้อยเดือน ม.ค.-เม.ย.
		เช้ามืด	กุ้งโอคัก	ได้มากเดือน พ.ค.-ก.ค. ได้ปกติเดือน ส.ค.-ธ.ค. ได้น้อยเดือน ม.ค.-เม.ย.
อวนจมปู	7-12 ค่ำ	13.00-8.00 น.	ปูม้า	ได้มากเดือน พ.ค.-ก.ย. ได้ปกติเดือน ม.ค.-เม.ย. และ ต.ค.-ธ.ค.
อวนลอยปลาทราย	1-6 ค่ำ และ 13-15 ค่ำ	7.00 -15.00 น.	ปลาทราย	ได้มากเดือน ก.ย.-ธ.ค. ได้ปกติเดือน ม.ค.-ส.ค.
อวนลอยปลา อินทรี	5-13 ค่ำ	16.00-8.00 น.	ปลาอินทรี	ได้มากเดือน พ.ค.-ก.ย. ได้ปกติเดือน ต.ค.-ธ.ค.
อวนลอยปลา กระบอก	3-7 ค่ำ และ 10-14 ค่ำ	18.00	ปลากระบอก	ได้มากเดือน พ.ค.-ส.ค. ได้ปกติเดือน ส.ค.-ธ.ค.
อวนลอยปลา จะละเม็ด	1-6 ค่ำ และ 13-15 ค่ำ	18.00-9.00 น.	ปลาจะละเม็ด	ได้มากเดือน พ.ค.-ก.ค. ได้ปกติเดือน ส.ค.-เม.ย.
อวนถ่วงปลา	4-12 ค่ำ	17.00-8.00 น.	ปลาเสียด ปลา ม่ง	ได้มากเดือน มิ.ย.-ส.ค. ได้ปกติเดือนพ.ค.,ก.ย.-ธ.ค.
ไซปลาเก๋า	ทุกวัน	7.00-9.00 น.	ลูกปลาเก๋า	ตลอดปี
ลอบปลาใหญ่	ทุกวัน	7.00-17.00 น.	ปลากะพง ปลาเก๋า ปลามง ปลา สีเสียด	ตลอดทั้งปี
ลอบหมึก	4-13 ค่ำ	7.00-8.00 และ 12.00-13.00 น.	หมึกกระดอง หมึกหอม	ได้มากเดือน ก.พ.-เม.ย. ได้ปกติเดือน ก.ย.-ม.ค.
เบ็ดตก	คืนเดือนมืด	18.00-9.00 น.	ปลามง ปลา ตะมะ	ตลอดทั้งปี
เบ็ดลาก(หมึก)	คืนเดือนหงาย	2.00-9.00 น.	หมึกหอม	ตลอดทั้งปี
ร้าวปูดำ	1-7 ค่ำ และ 13-15 ค่ำ	13.00-8.00 น.	ปูดำ	ได้มากเดือน พ.ค.-ต.ค. ได้ปกติเดือน ม.ค.-เม.ย. , พ.ย.-ธ.ค.
อวนล้อมปลากะตัก	6-13 ค่ำ และ 14-7 ค่ำ		ปลาไส้ตัน ปลาข้าวสาร	ตลอดทั้งปี
อวนลากแคระ	ทุกวัน		กุ้งขาว	ตลอดทั้งปี

เครื่องมือ	เวลา	ระยะเวลา	ชนิดสัตว์น้ำ	การทำประมง
เก็บหอย	ทุกวันช่วงน้ำ แห้ง	วันละ 1 ชม./วัน	หอยแครง หอยชักตีน หอยดีบ	ตลอดทั้งปี
โป๊ะน้ำตื้น	ทุกวันช่วงน้ำ แห้ง	วันละ 2-3 ชม.	ปลาชนิด ต่างๆ กุ้ง	ได้มากเดือน พ.ค.-ก.ย. ได้ปกติเดือน ต.ค.-เม.ย.

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ชาวประมง เดือนเมษายน พ.ศ. 2542

5) แพลลา

จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2542 พบว่ามีจำนวนแพที่รับซื้อสินค้าสัตว์น้ำจากชาวประมง
จำนวนรวมทั้งสิ้น 43 แห่ง (แผนภาพที่ 12)

ตำบลเกาะยวน้อย จำนวนแพรวมทั้งหมด 22 แห่ง ทุกหมู่บ้านมีแพลา ยกเว้น หมู่
2 บ้านใหญ่ และ หมู่ 3 บ้านน้ำจืด ไม่มีแพลาตั้งอยู่ในบริเวณหมู่บ้าน สามารถจำแนกได้ดังนี้

- หมู่ 1 บ้านท่าค่าย มีจำนวนทั้งหมด 7 แห่ง ได้แก่

1) แพวะเรีย (เรณู ดาวเรือง) เรือที่ขึ้นประมาณ 10 ลำ

2) แพก้อดี เริงสมุทร เรือที่ขึ้นประมาณ 15 ลำ ยอดเงินที่ปล่อยสูงสุด 40,000 บาท
ต่ำสุด 15,000 บาท

3) แพหว่าหมาด เรือที่ขึ้นประมาณ 15 ลำ ยอดเงินที่ปล่อยสูงสุด 30,000 บาท ต่ำสุด
10,000 บาท

4) แพบังช่อง เรือที่ขึ้นประมาณ 20-25 ลำ (ช่วงสัตว์น้ำมากอาจถึง 40 ลำ) ยอดเงิน
ที่ปล่อยสูงสุด 55,000 บาท ต่ำสุด 10,000 บาท

5) แพหว่าหมาน (ดำ) เรือที่ขึ้นประมาณ 3-4 ลำ นอกจากนี้ยังรับสัตว์น้ำต่อจากแพ
อื่นด้วย ยอดเงินที่ปล่อยสูงสุด 20,000 บาท ต่ำสุด 10,000 บาท ปล่อยโดยเฉลี่ย 20,000 บาท

6) แพบังกาด (นายวิจิต กล้าสมุทร) เรือที่ขึ้นประมาณ 12 ลำ จะรอรับของไปรวมกับ
แพที่บ้าน ม.6 บ้านในคลอง ยอดเงินที่ปล่อยสูงสุด 30,000 บาท ต่ำสุด 6,000-7,000 บาท

7) แพบังกาด ตั้งอยู่ที่บ้านในคลอง เรือที่ขึ้นประมาณ 12 ลำ

- หมู่ 4 บ้านท่าเขา มีแพลาทั้งหมด 3 แห่ง ได้แก่

1) แพบังบัว (แพอามีนะ) เรือที่ขึ้นประมาณ 30 ลำ ยอดเงินที่ปล่อยสูงสุด
20,000-30,000 บาท

2) แพบังสาด (นายสาด ชลเขต) เรือที่ขึ้นประมาณ 13 ลำ ยอดเงินที่ปล่อยโดยเฉลี่ย
30,000 บาท

3) แพ้งัด (นายเหม เทพารักษ์) เรือที่ขึ้นประมาณ 2 ลำ ปัจจุบันกำลังเลิกกิจการ

- หมู่ 5 บ้านริมทะเล มีแพปลาทั้งหมด 4 แห่ง ดังนี้

1) แพ้งัด ตั้งอยู่ที่บ้านแหลมไทร เรือที่ขึ้นประมาณ 20 ลำ บริเวณนี้ใช้เป็นที่รับของอย่างเดียว ถ้าจะรับเงินต้องไปที่บ้าน หมู่ 6 บ้านมาเน๊ะห์ ยอดเงินที่ปล่อยสูงสุด 30,000 บาท ต่ำสุด 3,000-4,000 บาท โดยเฉลี่ย 10,000 บาท รับสัตว์น้ำทุกชนิด ทั้งปู ปลา และกุ้ง ถ้าขนาดเล็กเกินไปก็ไม่รับ

2) แพ้งัด (นายสอาด แสงผล) เรือที่ขึ้นประมาณ 16-17 ลำ

3) แพ้งัด (นางเพ็ญแข เริงกิจ) เรือที่ขึ้นประมาณ 25 ลำ

4) แพ้งัด (นายบัว มุกดา) ตั้งอยู่บริเวณบ้านป่าทราย เรือที่ขึ้นประจำ 5-6 ลำ ยอดเงินที่ปล่อยสูงสุด 20,000 บาท (ค่าเรือ) ต่ำสุด (ให้อวน) 4,000-5,000 บาท

- หมู่ 6 บ้านแหลมยาง มีจำนวนแพทั้งหมด 5 แห่ง ดังนี้

1) แพ้งัด (ร้านขายของที่บ้านมาเน๊ะห์) เรือที่ขึ้นประมาณ 11 ลำ ยอดเงินที่ปล่อยสูงสุด 10,000 บาท ต่ำสุด 4,000-5,000 บาท

2) แพ้งัด สถานที่ตั้งเพื่อจ่ายเงินให้กับลูกแพ

3) แพ้งัด ตั้งอยู่ที่ท่าหัวคูบ้านในคลอง เรือที่ขึ้นประมาณ 20 ลำ

4) แพ้งัด (นายอดุลย์ เริงสมุทร) เรือที่ขึ้นประมาณ 8 ลำ

5) แพ้งัด (นายสังัด อุปมา)

- หมู่ 7 บ้านอันเป่า มีแพปลาทั้งหมด 3 แห่ง ดังนี้

1) แพ้งัดใหญ่ (นายชัยยุทธ หวังจิตร) เรือที่ขึ้นทำจำนวน 20 ลำ ยอดเงินที่ปล่อยสูงสุด 60,000 บาท ต่ำสุด 20,000 บาท โดยเฉลี่ย 30,000-40,000 บาท

2) แพ้งัด (นายนิติ ธรรมศรี ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เรือที่ขึ้นทำแพประมาณ 12 ลำ ยอดเงินที่ปล่อยสูงสุด 50,000 บาท (เรือ)

3) แพ้งัด เรือที่ขึ้นประมาณ 13 ลำ ยอดเงินที่ปล่อยโดยเฉลี่ย 20,000-30,000 บาท

ตำบลเกาะยาวใหญ่ จำนวนแพรวมทั้งสิ้น 9 แห่ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

- หมู่ 1 บ้านคลองเหีย มีแพปลาทั้งหมด 3 แห่ง ได้แก่

1) แพ้งัด ตั้งอยู่บริเวณท่าเรือคลองเหีย เรือที่ขึ้นประมาณ 15 ลำ ยอดเงินที่ปล่อยสูงสุด 60,000 บาท

2) แพ้งัด (บ้านที่รับซื้อ) ทำที่จอดเรือบริเวณท่าในคลอง (ท่านาญ)

3) แพฮัตสันต์ เรือที่ขึ้นประมาณ 20 ลำ ยอดเงินที่ปล่อยสูงสุด 100,000 บาท ปัจจุบันเหลือเฉลี่ย 1,000-2,000 บาท

- หมู่ 2 บ้านช่องหลาด มีแพปลาทั้งหมด 2 แห่ง ได้แก่

1) แพบังหมาน (นายอนุชา งานแข็ง) แพของนายอนุชา มี 2 แห่ง คือ ที่ช่องหลาด และคลองบอน เรือที่ขึ้นทำนี้มีประมาณ 10 ลำ ยอดเงินที่ปล่อยสูงสุด 30,000 บาทต่อลำ ช่วยด้านเครื่องยนต์ เรือ และอวน ต่ำสุด 10,000 บาทต่อลำ เป็นค่าอวนอย่างเดียว ปัจจุบันยอดเงินที่ปล่อยทั้งหมด 400,000 บาท ช่วงที่ได้มากประมาณ 100 กิโลกรัมต่อวันต่อแพ สำหรับปริมาณกุ้งช่วงที่ได้น้อยประมาณ 4-5 กิโลกรัมต่อวัน จะรวบรวมประมาณ 3-4 วัน แล้วจึงนำไปรวมกับแพที่คลองบอนไปส่งภูเก็ตไม่มีการผูกขาด จากนั้นจะรับน้ำแข็งกลับมาจากภูเก็ต

- 2) แพจะหลิง (นางยุพา)

- หมู่ 3 บ้านย่าหมี มีแพปลาทั้งหมด 3 แห่ง ได้แก่

1) แพเจาะ (นายสละ ถิ่นเกาะยาว) ตั้งอยู่ที่ท่าหัวนันทบริเวณคลองย่าหมี

2) แพนายสุพจน์ เพ็ชชวล ตั้งอยู่บริเวณคลองปอ (เชื่อมกับคลองย่าหมี) เรือที่ขึ้นประมาณ 5 ลำ

3) แพนายอากาศะ เรืองกิจ ทำทั้งแพ และเลี้ยงปลา

- หมู่ 4 บ้านคลองบอน มีแพปลา 1 แห่ง คือ

1) แพบังหมาน (นายอนุชา งานแข็ง)

ตำบลพรุใน มีแพทุกหมู่บ้าน ยกเว้น หมู่ 2 และหมู่ 6 ที่ไม่มีแพปลา จำนวนแพปลา รวมทั้งหมด 12 แห่ง ดังนี้

- หมู่ 1 บ้านโล๊ะโป๊ะ มีแพปลาทั้งหมด 2 แห่ง ได้แก่

1) แพบังสันต์ งานแข็ง

2) แพกอเร็ด ถนอมไถ เรือที่ขึ้นประมาณ 15 ลำ ยอดเงินที่ปล่อยสูงสุด 15,000 บาท ต่ำสุด 2,000-3,000 บาท ปริมาณกุ้งที่เคยได้สูงสุด 10 กิโลกรัมต่อวัน ช่วงที่ได้น้อยประมาณ 4-5 กิโลกรัมต่อวัน โดยปกติจะรวบรวมให้ได้ประมาณ 2 ถึง (30 กิโลกรัมต่อถัง) จึงนำไปส่งที่ภูเก็ต (ตำบลสะปำ อำเภอเมือง)

- หมู่ 3 บ้านโล๊ะปาไล มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 3 แห่ง ได้แก่

1) แพเฮอร์ ตั้งอยู่บริเวณบ้านปากคลอง เรือที่ขึ้นประมาณ 5 ลำ เป็นเรือไซปลา 2 ลำ เรือปลาทรายเบ็ด 3 ลำ ยอดเงินที่ปล่อยสูงสุด 1,000 บาทสำหรับเรือไซปลา ต่ำสุด 200-300 บาทสำหรับเรือเล็ก

2) แพฮาสัน (นายทวีโชค นาวิว่อง) ตั้งอยู่บริเวณบ้านปากคลอง เรือที่ขึ้นประมาณ 20 ลำ เป็นเรือปลาทรายและเรือไซหมึกส่วนใหญ่ นอกนั้นเป็นเรือตกเบ็ดและเรืออวนกุ้ง สินค้าสัตว์น้ำที่ได้จะรวบรวมส่งแพธีรศักดิ์และแพพงษ์ศักดิ์ที่ภูเก็ต ยอดเงินที่ปล่อยเฉลี่ย 20,000-30,000 บาทสำหรับเรือใหญ่ เรือเล็ก 10,000 บาท

3) แพบังอึ้ง บริเวณบ้านโล๊ะจาก

- หมู่ 4 บ้านท่าเรือ มีแพปลาทั้งหมด 4 แห่ง ได้แก่

1) แพโสพัฒนา

2) แพดา บริเวณคลองท่าเรือ เรือที่ขึ้นประมาณ 15 ลำ

3) แพบังหลี รับซื้อทุกรายไม่มีเรือที่เรือที่ขึ้นด้วย นอกจากนี้ยังมีอาชีพออกเรือปลากะตัก พอถึงฤดูฝนก็ทำอวนกุ้ง

4) แพจ๊ะเขียว-บังเดช (นายสิทธิเดช เป็นอำมาต)

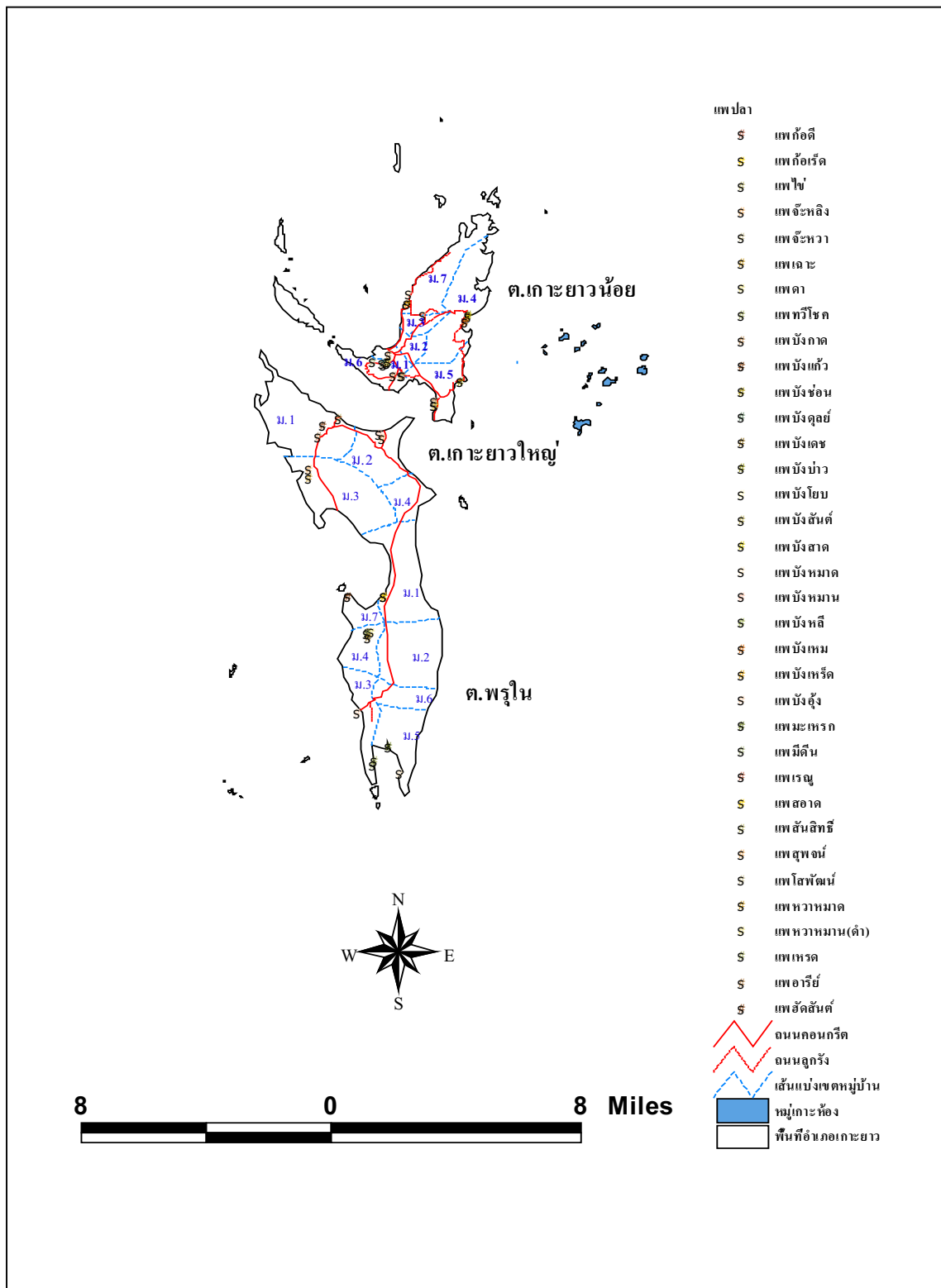
- หมู่ 5 บ้านคลองดินเหนียว มีแพปลาทั้งหมด 2 แห่ง ได้แก่

1) แพบังหมาด (นายอำมาต สับหาบ) ตั้งอยู่บ้านแหลมหัวล้าน เรือที่ขึ้นประมาณ 15 ลำ เป็นเรืออวนปลาทราย ไซหมึก ยอดเงินที่ปล่อยสูงสุด 30,000 บาท ต่ำสุด 400-500 บาท โดยเฉลี่ย 1,000-2,000 บาท ส่งขายที่แพโกซุนที่จังหวัดภูเก็ต และรับกุ้งส่งต่อให้แพบังฆาน (คลองเหีย) ดังนั้นหากเป็นช่วงการจับกุ้งจำนวนเรือที่เข้าทำแพอาจมีถึง 50 ลำ

2) แพมะเหรก (นายวิโรจน์ หลงรักษ์) ตั้งอยู่ที่บ้านคลองดินเหนียว เรือที่ขึ้น 39 ลำ เป็นเรือเล็ก 35 ลำ เรือวางท้อง 4 ลำ (ทำลอบหมึก) ยอดเงินที่ปล่อยสูงสุด 70,000 บาท ต่ำสุด 5,000 บาทต่อลำ

- หมู่ 7 บ้านโล๊ะปาเหรด มีแพปลาทั้งหมด 1 แห่ง คือ

1) แพบังแก้ว ตั้งอยู่บริเวณบ้านแหลมใหญ่

แผนภาพที่ 12 ตำแหน่งที่ตั้งแพปลาในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

บทที่ 3

สภาวะทรัพยากรธรรมชาติ

3.1 ทรัพยากรน้ำ

3.1.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ

แหล่งน้ำธรรมชาติของอำเภอเกาะยาวสามารถแยกพิจารณาเป็นรายตำบลได้ดังนี้

ตำบลเกาะยาวน้อย : มีแหล่งน้ำธรรมชาติเพียง 1 แห่ง คือ คลองน้ำจืด อยู่ในพื้นที่หมู่ 3 บ้านคลองน้ำจืด ต้นน้ำอยู่ที่ป่าควนจุก (พรุเจ) หมู่ 7 บ้านอันเป้า

ตำบลเกาะยาวใหญ่ : มีแหล่งน้ำธรรมชาติ 10 แห่ง

ตำบลพรุไฉ : มีลำน้ำ ลำห้วย 1 สาย มีน้ำตลอดปี ไหลผ่านพื้นที่ หมู่ 1 หมู่ 3 หมู่ 6

นอกจากแหล่งน้ำดังกล่าวแล้ว แหล่งน้ำที่สำคัญของประชาชนในอำเภอเกาะยาว คือ บ่อน้ำบาดาลสาธารณะและบ่อน้ำตื้น ทุกหมู่บ้านในตำบลเกาะยาวน้อยจะมีบ่อน้ำบาดาลสาธารณะประจำหมู่บ้าน 1 บ่อ ตำบลพรุไฉมีบ่อน้ำบาดาลสาธารณะเพียง 3 หมู่บ้าน จากจำนวน 7 หมู่บ้าน และตำบลเกาะยาวใหญ่ไม่มีหมู่บ้านใดที่มีบ่อน้ำบาดาลสาธารณะประจำหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ประชาชนของตำบลเกาะยาวน้อยและตำบลพรุไฉจะใช้บ่อน้ำบาดาลสาธารณะประจำหมู่บ้านในช่วงฤดูแล้งสำหรับบ่อน้ำตื้นส่วนใหญ่ที่พบเป็นบ่อน้ำตื้นประจำบ้าน (ร้อยละ 93.49) เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคภายในครัวเรือน สำหรับบ่อน้ำตื้นสาธารณะมีเพียงร้อยละ 6.51 จำนวนบ่อน้ำตื้นที่มากที่สุดคือ ตำบลเกาะยาวน้อย (ร้อยละ 45) รองลงมา คือ ตำบลพรุไฉ (ร้อยละ 44.9) และตำบลเกาะยาวใหญ่มีบ่อน้ำตื้นน้อยที่สุด (ร้อยละ 10.1) ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 แหล่งน้ำของครัวเรือนในอำเภอเกาะยาว

ตำบล	ครัวเรือน	บ่อ บาดาล	บ่อน้ำตื้น (บ่อ)				
			สาธารณะ	ร้อยละ	ส่วนตัว	ร้อยละ	รวม
เกาะยาวน้อย	957	7	47	6.13	720	93.87	767
เกาะยาวใหญ่	396	0	20	11.63	152	88.37	172
พรุไฉ	2,662	3	44	5.74	722	94.26	766
อ.เกาะยาว	4,015	10	111	6.51	1,594	93.49	1,705

ที่มา : กรมพัฒนาชุมชน , 2539

3.1.2 แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น

แหล่งเก็บกักน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำ ฝายน้ำล้น สระน้ำ และเขื่อนกั้นน้ำ มีการสร้างกระจายโดยทั่วไปในทั้ง 3 ตำบล เนื่องจากช่วงฤดูร้อนประชาชนบนเกาะยาวมักจะได้รับ ความเดือดร้อนจากปัญหาการขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้เป็นอย่างมาก ทำให้จำเป็นต้องมีการสร้างแหล่ง เก็บกักน้ำในบริเวณที่เป็นแหล่งต้นน้ำเพื่อช่วยบรรเทาปัญหาดังกล่าว ส่วนใหญ่แหล่งเก็บกักน้ำเหล่านี้มีน้ำตลอดปี จำนวนแหล่งเก็บกักน้ำของตำบลเกาะยาวน้อย จำนวน 2 แห่ง ตั้งอยู่ที่ หมู่ 4 และ หมู่ 7 แหล่งเก็บกักน้ำของตำบลเกาะยาวใหญ่ มักจะสร้างเป็นฝาย หรือ เขื่อนกั้นน้ำ เนื่องจากสภาพ พื้นที่เป็นภูเขามีการเก็บกักน้ำที่ไหลมาจากภูเขา โดยทำการเก็บกักน้ำในช่วงฤดูฝน เพื่อไว้ใช้ ประโยชน์ในช่วงฤดูแล้ง จำนวนรวมทั้งสิ้น 5 แห่ง แต่ปริมาณการกักเก็บน้ำก็ยังคงไม่เพียงพอต่อ ความต้องการของชุมชน เนื่องจากส่วนใหญ่มีการทำการเกษตร ได้แก่ สวนยางพารา สวนปาล์ม สำหรับแหล่งเก็บกักน้ำของตำบลพรุใน จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ สระน้ำบึงนาพรุ และสระน้ำพรุโตะหม้อ ปัจจุบันสระน้ำพรุโตะหม้อชำรุดทำให้ไม่สามารถเก็บกักน้ำได้ องค์การบริหารส่วนตำบลพรุใน จึงทำโครงการจัดสร้างสระเก็บน้ำแห่งใหม่บริเวณพรุชายเหม (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 แหล่งเก็บกักน้ำที่สำคัญในอำเภอเกาะยาว

ตำบล	แหล่งเก็บกักน้ำ	สถานที่ตั้ง
เกาะยาวน้อย	อ่างเก็บน้ำท่าเขา	ม. 4 บ้านท่าเขา
	อ่างเก็บน้ำพรุเจ	ม. 7 บ้านอันเป้า
เกาะยาวใหญ่	ฝายคลองโนวัง	ม. 1 บ้านคลองเหีย
	เขื่อนเกาะไก่เขียว	ม. 3 บ้านย่าหมี
	เขื่อนต้นไทร	ม. 3 บ้านย่าหมี
	เขื่อนพรุกาหลัง	ม. 3 บ้านย่าหมี
	ฝายบ้านหินกอง	ม. 4 บ้านคลองบอน-หินกอง
พรุใน	สระน้ำบึงนาพรุ	ม. 2 บ้านพรุใน
	สระน้ำพรุโตะหม้อ	ม. 2 บ้านพรุใน

3.2 ทรัพยากรป่าไม้

3.2.1 ป่าบก

อำเภอเกาะยาวมีสภาพป่าไม้เป็นป่าดงดิบ พื้นที่ที่เป็นป่าสงวนแห่งชาติมี 13 แห่ง โดยมีเนื้อที่รวม 43,207 ไร่ เป็นป่าชายเลน จำนวน 6 แห่ง เนื้อที่ 7,956 ไร่ และเป็นป่าบกตามกฎหมาย จำนวน 7 แห่ง เนื้อที่ 35,251 ไร่ สภาพพื้นที่ป่าบกเป็นป่าเสื่อมโทรม จำนวน 18,102

ไร่ คงเหลือป่าบก 17,149 ไร่ คงเหลือสภาพพื้นที่ป่าบกไม่ถึงครึ่งหนึ่งของพื้นที่ป่าบกทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 48.6 (ตารางที่ 23) ป่าบกซึ่งเป็นป่าสงวนแห่งชาตินี้มีความสำคัญเพราะถือได้ว่าเป็นป่าต้นน้ำของอำเภอกะยาร ชนิดของพันธุ์ไม้บ่งชี้ว่ามีค่าและพบในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เช่น ไม้ยาง(ใช้ทำโป๊ะ, โพงพาง) ไม้ตะเคียน ไม้หลุมพอง ไม้สอม(เป็นไม้เนื้อแข็ง ใช้ทำโครงเรือ) เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบจันทน์ผา และรองเท้านารี บริเวณเกาะโล๊ะกาหลาด พื้นที่ป่าสงวนของอำเภอกะยารที่อยู่ในความรับผิดชอบของอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา มี 3 ป่า คือ ตอนบนของป่าควนจุก ตอนบนของป่าคลองเหียวตลอดแนวครอบคลุมถึงบริเวณแหลมเหียว และพื้นที่ป่าเกาะโผยใต้ทั้งหมด

พื้นที่ป่าสงวนของตำบลเกาะยวน้อย จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ป่าควนจุก ป่าเกาะโผยใต้ และป่าเกาะยวน้อย จำนวนพื้นที่รวม 8,481 ไร่ ตำบลเกาะยวใหญ่ ได้แก่ ป่าช่องหลาด และป่าเกาะยวใหญ่ 1 จำนวนเนื้อที่รวม 5,156 ไร่ และตำบลพรุไฉ ได้แก่ ป่าเกาะยวใหญ่ 2 ซึ่งไม่มีพื้นที่ป่าหลงเหลืออยู่เลย สำหรับป่าพรุไฉ มีจำนวนเนื้อที่ป่า 3,512 ไร่ ในปัจจุบันจากการสอบถามผู้นำท้องถิ่น พบว่า พื้นที่ป่าสงวนยังคงมีการใช้ประโยชน์ด้านการเกษตร และแนวโน้มพื้นที่ป่ายังคงถูกบุกรุกเพิ่มมากขึ้น ทำให้พื้นที่ลดลงไปมากกว่าครึ่งหนึ่งของพื้นที่ที่ได้สำรวจปี พ.ศ. 2541 (แผนภาพที่ 13)

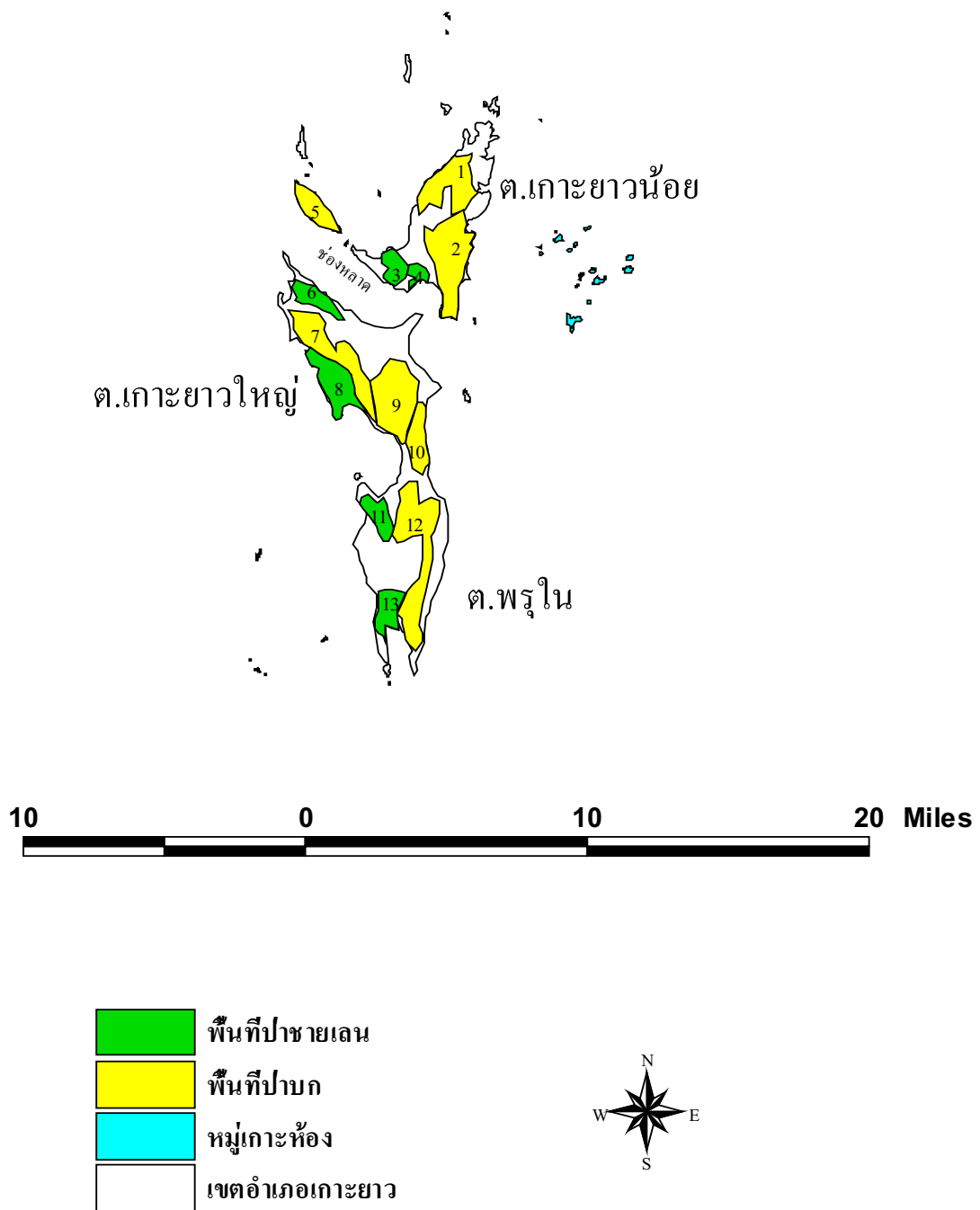
ตารางที่ 23 รายชื่อพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (ป่าบก) ในเขตอำเภอกะยาร

รายชื่อ	ตำบล	พื้นที่	พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ(ไร่)			
			พื้นที่ตามกฎหมาย	พื้นที่ป่าเสื่อมโทรม	พื้นที่ป่าคงเหลือ	ร้อยละ
1. ป่าควนจุก(พรุเจ)	เกาะยวน้อย	ม.4,ม.7	6,600	2,850	3,750	56.8
2. ป่าเกาะโผยใต้	เกาะยวน้อย	ม.6	1,375	125	1,250	90.9
3. ป่าเกาะยวน้อย	เกาะยวน้อย	ม.4	5,575	2,094	3,481	62.4
4. ป่าช่องหลาด	เกาะยวใหญ่	ม.2	5,718	2,281	3,437	60.1
5. ป่าเกาะยวใหญ่ 1	เกาะยวใหญ่	ม.1,ม.3	5,494	3,775	1,719	31.3
6. ป่าเกาะยวใหญ่ 2	พรุไฉ	ม.1	2,489	2,489	-	0.0
7. ป่าพรุไฉ	พรุไฉ	ม.2,5,6	8,000	4,488	3,512	43.9
รวมทั้งรวม			35,251	18,102	17,149	48.6

ที่มา : สำนักงานป่าไม้เขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ,2541

3.2.2 ป่าชายเลน

พื้นที่ป่าชายเลนของอำเภอกะยาร เป็นพื้นที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ โดยมีพื้นที่ป่าชายเลนตามประกาศทั้งหมด 7,956 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม จำนวน 5,182 ไร่ คงเหลือ 2,774 ไร่ คงเหลือสภาพพื้นที่ป่าชายเลนประมาณหนึ่งในสามของพื้นที่ทั้งหมด(ร้อยละ 34.9) (ตารางที่ 24) พื้นที่ป่าชายเลนที่สมบูรณ์ที่สุดของเกาะยวน้อย คือ ป่าคลองอ่าวเลน สำหรับเกาะยวใหญ่พื้นที่ป่าชายเลนที่สมบูรณ์ คือ ป่าคลองเหียว (แผนภาพที่ 13)

แผนภาพที่ 13 พื้นที่ป่าบกและป่าชายเลนในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

ตารางที่ 24 พื้นที่ป่าชายเลนในเขตอำเภอกะยง

รายชื่อ	ตำบล	พื้นที่	พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ(ไร่)			
			พื้นที่ตาม กฎหมาย	พื้นที่ป่า เสื่อมโทรม	พื้นที่ป่า คงเหลือ	ร้อยละ
1. ป่าคลองกาหมาย	เกาะยวน้อย	ม.6	700	700	-	0.0
2. ป่าคลองอ่าวเลน	เกาะยวน้อย	ม.1,ม.5	600	288	312	52.0
3. ป่าคลองเหี้ย	เกาะยาวใหญ่	ม.1	1,818	1,350	468	25.7
4. ป่าคลองย่ำหมี	เกาะยาวใหญ่	ม.3	2,150	1,338	812	37.8
5. ป่าคลองพรุเจด (โล๊ะป่าเทรต)	พรุใน	ม.4	1,093	550	543	49.7
6. ป่าคลองโล๊ะป่าไผ่ (อ่าวกะพ้อ)	พรุใน	ม.3	1,595	956	639	40.1
รวมทั้งหมด			7,956	5,182	2,774	34.9

ที่มา : สำนักงานป่าไม้เขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ,2541

การใช้ประโยชน์ป่าชายเลนของชาวบ้าน คือ การนำไม้ไปทำโป๊ะน้ำตื้น หรือซ่อมแซมสิ่งปลูกสร้าง ไม้ที่นิยมใช้กันมากเป็นไม้ โกงกาง ไม้แสม (หน่วยพิทักษ์ป่าอำเภอกะยง,2542) และจากการสัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่น จำนวนป่าชายเลนในปัจจุบันได้ลดลงไปมากกว่าครึ่งหนึ่งของพื้นที่ที่มีการสำรวจปี พ.ศ. 2541 ยกเว้นพื้นที่ป่าคลองย่ำหมีที่ยังคงเป็นป่าสมบูรณ์และมีแนวโน้มพื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากได้รับการดูแลจากชุมชนและมีการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชนด้านการจัดการดูแลรักษา รวมทั้งการสนับสนุนจากภาครัฐในบางส่วน

3.3 ทรัพยากรสัตว์

3.3.1 ทรัพยากรสัตว์น้ำ

(ก) ทรัพยากรประมง

จากการศึกษาของศูนย์พัฒนาประมงทะเลฝั่งอันดามัน กองประมงทะเล ในช่วงปี พ.ศ. 2533-2538 พบว่า ในเขตพื้นที่อ่าวพังงา-กระบี่ และบริเวณโดยรอบอำเภอกะยงพบสัตว์น้ำทุกชนิด แต่ชนิดของสัตว์น้ำมีการแพร่กระจายและพบชุกชุมต่างกัน จำนวนครอบครัวสัตว์ทะเลที่พบมีประมาณ 84 ครอบครัว ประกอบด้วย ครอบครัวปลาหน้าดิน (Demersal Fish)มากที่สุด 57 ครอบครัว แยกเป็นปลาเศรษฐกิจ 36 ครอบครัว และปลาเบ็ด (Trash Fish) 21 ครอบครัว ปลาผิวน้ำ (Pelagic Fish) 9 ครอบครัว และพบสัตว์ทะเลประเภท กุ้ง (Stomatopoda) หอย (Shells) หมึก (Cephalopods) กลุ่มละ 4 ครอบครัว กุ้ง 3 ครอบครัว (Shrimp) แมงดาทะเล 1 ครอบครัว (Xiphosuridae) (ตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 ชนิดของสัตว์น้ำที่มีการแพร่กระจาย

ประเภทของสัตว์น้ำ	จำนวน(ครอบครั)
ปลาหน้าดิน (Demersal Fish)	57
ปลาเศรษฐกิจ (Economic Species)	36
ปลาเบ็ด (Trash Fish)	21
ปลาผิวน้ำ (Pelagic Fish)	9
กุ้ง (Stomatopoda)	4
หอย (Shells)	4
หมึก (Cephalopods)	4
กุ้ง (Shrimp)	3
แมงดาทะเล (Xiphosuridae)	1

ที่มา : ธวัช จันทรวงษ์, 2539

จากการสำรวจในช่วงปี พ.ศ. 2538 พื้นที่โดยรอบของเกาะยาวมีความหลากหลายและมีการแพร่กระจายของสัตว์ทะเลมาก โดยมีผลจับรวมสัตว์ทะเลบริเวณตอนบนของเกาะยาว (สถานี 1 และ 2) หนาแน่นมากที่สุด คือ อัตราการจับเฉลี่ยสถานีที่ 2 สูงสุด เท่ากับ 296.84 กก./ชม. และสถานีที่ 1 อัตราการจับเฉลี่ย เท่ากับ 226.02 กก./ชม. สถานีที่ 4 มีอัตราการจับเฉลี่ย เท่ากับ 177.13 กก./ชม. และสถานีที่ 3 อัตราการจับเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากับ 51.05 กก./ชม. ประเภทของสัตว์ทะเลที่พบ ได้แก่ กลุ่มปลาหน้าดิน (Demersal Fish) กลุ่มปลาเบ็ด (Trash Fish) กลุ่มปลาผิวน้ำ (Pelagic Fish) กลุ่มหมึก (Loliginidae) ครอบครัปลาแป้น (Leiognathidae) ครอบครัปลาสิ่กุน (Carangidae) ครอบครัปลาแพะ (Mullidae) ครอบครัปลากระเบน (Dasytidae) ครอบครัปลากระดูก (Engraulidae) ครอบครัปลากระริง/เก๋า (Serranidae) ครอบครัปลาตาโต (Priacanthidae) ครอบครัปลาจวด (Sciaenidae) ครอบครัปลากระเบน(Dasyatidae) ครอบครัปลาช่อนทราย (Sillaginidae) ครอบครัปลาจะละเม็ด (Stomateidae) ปลาไบขนุน (Lactariidae) ครอบครัหมึกกล้วย (Loliginidae) กลุ่มปู (Crab) และกลุ่มกุ้ง (Shrimp) ฯลฯ

บริเวณพื้นที่ที่พบชนิดสัตว์น้ำต่าง ๆที่มีการแพร่กระจายและชุกชุม ดังนี้ (ตารางที่ 26)

- บริเวณโดยรอบเกาะยาว สัตว์ทะเลที่พบชุกชุม ได้แก่ กุ้ง ปลาสิ่กุน ปลาจวด
- บริเวณตอนบนของเกาะยาว สัตว์ทะเลที่พบชุกชุม ได้แก่ หมึกกล้วย ปลาทุ-ปลาลัง
- บริเวณตอนบนและด้านตะวันออกของเกาะยาว สัตว์ทะเลที่พบชุกชุม ได้แก่ ปลาเก๋า ปลาอินทรี ปลาแพะ
- บริเวณด้านตะวันตกของเกาะยาว สัตว์ทะเลที่พบชุกชุม ได้แก่ ปู ปลากระดูก

- บริเวณด้านตะวันตกเฉียงเหนือ สัตว์ทะเลที่พบชุกชุม ได้แก่ หมึกกระดอง ปลาหม่อข้างเหยียบ ปลากระเบน ปลาซ่อนทราย ปลาแป้น

ตารางที่ 26 บริเวณที่พบครอบครัวสัตว์น้ำแต่ละชนิดที่สำคัญทางเศรษฐกิจ

ครอบครัวสัตว์น้ำ	บริเวณที่พบชุกชุม
ปู	บริเวณตะวันตกของเกาะยาว
กุ้ง	บริเวณรอบเกาะยาว
หมึกกล้วย	ตอนบนของเกาะยาว
หมึกกระดอง	บริเวณตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะยาว
ปลาแป้น	บริเวณตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะยาว
ปลาอินทรี	ตอนบนและฝั่งตะวันออกของเกาะยาว
ปลาสิ่กุน	บริเวณรอบเกาะยาว
ปลาแพะ	บริเวณตะวันออกของเกาะยาว
ปลาหม่อข้างเหยียบ	บริเวณตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะยาว
ปลากระเบน	บริเวณตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะยาว
ปลาจวด	บริเวณรอบเกาะยาว
ปลาซ่อนทราย	บริเวณตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะยาว
ปลาเก๋า	บริเวณตะวันออกของเกาะยาว
ปลากะตัก	บริเวณตะวันตกของเกาะยาว
ปลาทุ-ลัง	บริเวณตอนเหนือของเกาะยาว

ที่มา : ธวัช จันทรวงษ์, 2539

จากการศึกษาการแพร่กระจายของลูกปลาวัยอ่อน (ไพเราะ, 2537) ลูกปลาวัยอ่อนของปลาแป้น มีการแพร่กระจายรอบเกาะยาว พบหนาแน่นบริเวณด้านตะวันตกเฉียงเหนือ และบริเวณด้านตะวันออกของเกาะยาว ลูกปลาวัยอ่อนของปลาทรายแดง พบหนาแน่นด้านตะวันตกเฉียงใต้ และด้านตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะยาว ลูกปลาวัยอ่อนของปลาตาโต พบแพร่กระจายด้านตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะยาว และพบหนาแน่นด้านตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะยาว ลูกปลาวัยอ่อนของปลาซ่อนทราย พบแพร่กระจายบริเวณรอบเกาะยาว และพบหนาแน่นด้านตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะยาว ลูกปลาวัยอ่อนของปลาสิ่กุน พบหนาแน่นด้านตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะยาว ลูกปลาวัยอ่อนของปลาอินทรี พบการแพร่กระจายบริเวณตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะยาว ลูกปลาวัยอ่อนของปลากะตัก พบแพร่กระจายด้านตะวันออกและตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะยาว พบหนาแน่นบริเวณตอนใต้ของเกาะยาว รวมทั้งลูกปลาวัยอ่อนของปลาทุ (แผนภาพที่ 14)

(ข) ทรัพยากรสัตว์น้ำชนิดอื่นๆ

สัตว์น้ำชนิดอื่นๆ ที่พบ คือ เต่าทะเล พบ 4 ชนิด ได้แก่ เต่าตนุ เต่ากระ เต่าสาหร่ายตาแดงหรือเต่าสังกะสี และเต่ามะเฟือง

3.3.2 ทรัพยากรสัตว์ป่า

ชนิดของสัตว์ป่าที่พบมากในอำเภอเกาะยาว คือ หมูป่า โดยพบมากที่สุดที่ หมู่ที่ 3 บ้านย่าหมี ปัจจุบันมีนายพรานจากทางภูเก็ตเข้ามาล่าหมูป่าที่เกาะยาวมาก ทำให้ปริมาณหมูป่าลดลงไม่มากเท่าในอดีต สัตว์ป่าชนิดอื่นๆที่พบ เช่น นกเขา, กระรอก, นกเงือก, ลิงแสม, บ่าง, ชะมด, นกเหยี่ยว, นกกระสา, กระแตแต้แว๊ด, กะปูด, งูเห่า, งูสิงห์, อีเก้ง, กระเจง เป็นต้น (สำนักงานป่าไม้อำเภอเกาะยาว, 2542)

3.4 ทรัพยากรทางทะเลอื่น ๆ

3.4.1 หญ้าทะเล

จากการศึกษาของ Hansa Chansang and Sombat Poovachiranon (1994) จัดแบ่งหญ้าทะเลในเขตทะเลอันดามัน ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งหญ้าทะเลที่ติดอยู่กับป่าชายเลน แหล่งหญ้าทะเลที่อยู่ตามพื้นทรายตามชายฝั่งน้ำตื้น และแหล่งหญ้าทะเลที่อยู่ติดแนวปะการัง สำหรับบริเวณเกาะยาวใหญ่พบหญ้าทะเลจำนวน 8 ชนิด โดยเป็นแหล่งหญ้าทะเลที่มีการกระจายตัวอยู่ทั้งบริเวณป่าชายเลนและตามพื้นทรายตามชายฝั่งน้ำตื้น ซึ่งมีผิวพื้นทะเลเป็นทรายละเอียดมาก ทรายละเอียดและเลน พบเป็นพื้นที่กว้างประมาณ 3.13 ตารางกิโลเมตร ห่างจากแนวชายฝั่งทะเลอยู่ในช่วง 640-1,000 เมตร ระดับความลึก 3.0-3.6 เมตร ความโปร่งแสงของน้ำ 1.00-5.00 เมตร หญ้าทะเลที่พบ ได้แก่

- หญ้าเงาแคระ (*Halophila beccarii*)
- กุ่ยช่ายเข็ม (*Halodule pinifolia*)
- กุ่ยช่ายทะเล (*Halodule uninervis*)
- หญ้าชะเงาใบฟันเลื่อย (*Cymodocea serrulata*)
- หญ้าชะเงาใบมน (*Cymodocea rotundata*)
- หญ้าชะเงาเต๋า (*Thalassia hemprichii*)
- หญ้าชะเงาหรือหญ้าคาทะเล (*Enhalus acoroides*)
- หญ้าเงาหรือหญ้าอำพันหรือใบมะกรูด (*Halophila ovalis*)

นอกจากนี้ หญ้าทะเลแต่ละชนิดกระจายตัวตามลักษณะสภาพพื้นที่ต่างๆ โดยบริเวณบ้านปากคลอง ที่มีลักษณะพื้นทะเลเป็นทรายละเอียด พบหญ้าทะเลทุกชนิดที่กล่าวมา ยกเว้น *Halophila beccarii* และ *Halodule uninervis* โดยบริเวณบ้านช่องหาดซึ่งมีพื้นทะเลเป็นทรายละเอียดถึงละเอียดมาก พบหญ้าทะเลเพียง 4 ชนิด คือ *Cymodocea serrulata* *Cymodocea*

rotundata *Thalassia hemprichii* และ *Halophila ovalis* ขณะที่บริเวณแหลมเหี้ย มีพื้นทะเลเป็นทรายละเอียด ทรายละเอียดมากและเลน พบหญ้าทะเล 5 ชนิดโดยไม่พบชนิด *Halodule pinifolia* และ *Cymodocea serrulata*

3.4.2 ปะการัง

ปะการังในเขต จังหวัดพังงา อยู่ในเขตความรับผิดชอบของอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำหรับพื้นที่อุทยานแห่งชาติจังหวัดพังงาประกอบไปด้วยเกาะที่ถูกกำหนดให้เป็นเขตท้องที่ตามธรรมชาติ ดังนี้ เกาะลวะใหญ่ เกาะพนัก เกาะดอกไม้ และ เกาะหินตุนมุดสัง สำหรับบริเวณที่พบปะการังในเขตอำเภอเกาะยาว ได้แก่ เกาะไขนอก เกาะไขนุ้ย เกาะห้อง เกาะพนัก เกาะกาหลาด หินตุนมุดสัง บริเวณอ่าวลิ๊ะที่ อ่าวแหลมค้อ อ่าวแหลมไทร อ่าวป่าทราย

จากข้อมูลของ กรมประมง(2542) พบว่า ในเขตพื้นที่อำเภอเกาะยาว พบปะการังในบริเวณต่าง ๆ ดังนี้ (แผนภาพที่ 15)

1) เกาะบอนน้อย

แนวปะการังก่อตัวรอบเกาะ พื้นที่แนวปะการังรวมทั้งหมด 0.22 ตารางกิโลเมตร โดยทั่วไปอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม ฝั่งตะวันออกมีแนวปะการังตื้นมาก ลักษณะเป็นโซนพื้นราบ ลึกสุดที่ 0.5 เมตร ปะการังที่มีชีวิตมีประมาณ $20\pm 35\%$ ชนิดปะการังที่พบมากได้แก่ ปะการังดอกไม้ทะเล (*Goniopora* sp.) ปะการังสมองร่องสั้น (*Platygyra* sp.) ปะการังช่องเหลี่ยม (*Favites* spp.) และ ปะการังกาแล็กซี (*Galaxea fascicularis*) และพบปะการังโขด (*Porites lutea*) และปะการังสมองร่องใหญ่ (*Symphyllia* sp.) พบมากบริเวณหัวเกาะ

ฝั่งตะวันตกมีแนวปะการังก่อตัวถึงระดับลึกสุด 2.5 เมตร มีปะการังที่มีชีวิต 25-40% (เฉลี่ย $34\pm 6\%$) ส่วนใหญ่ได้แก่ ปะการังโขด (*Porites lutea*) ปะการังเขากวาง (*Acropora formosa*) และปะการังดอกไม้ทะเล (*Goniopora* sp.)

สำหรับเกาะทองและเกาะแดงซึ่งเป็นเกาะขนาดเล็กที่อยู่ระหว่างเกาะบอนใหญ่และเกาะบอนน้อยนั้น มีแนวปะการังอยู่โดยรอบเช่นกัน แต่อยู่ในสภาพเสื่อมโทรม มีปะการังที่มีชีวิต 20-35% ปะการังที่พบได้มากได้แก่ ปะการังดอกไม้ทะเล (*Goniopora* sp.) ปะการังเขากวาง (*Acropora formosa*) และปะการังดอกจอก (*Pectinia* sp.) และมีปะการังจาน (*Turbinaria* sp.) และกัลปังหาเส้ทะเล (*Junceella* sp.) มากที่หัวเกาะ

2) เกาะบอนใหญ่

แนวปะการังมีเกือบรอบเกาะ ยกเว้นปลายเกาะทางทิศใต้ซึ่งเป็นพื้นทราย พื้นที่แนวปะการังรวมทั้งหมดประมาณ 0.98 ตารางกิโลเมตร แนวปะการังฝั่งตะวันออกได้รับอิทธิพลจากตะกอนป่าชายเลนจากเกาะยาวที่อยู่ข้างเคียง ทำให้อยู่ในสภาพเสื่อมโทรม มีปะการังที่มีชีวิตอยู่ในช่วง 0-35% (เฉลี่ย $21\pm 14\%$) ส่วนใหญ่ได้แก่ ปะการังดอกไม้ทะเล (*Goniopora* sp.) ปะการัง

สมองร่องใหญ่ (*Symphyllia* sp.) ปะการังรังผึ้ง (*Goniastrea pectinata*) และปะการังสมองร่องสั้น (*Platygyra* sp.) โดยก่อตัวเป็นโซนพื้นราบที่ใล่ล้นน้ำ

ส่วนชายฝั่งทิศตะวันตกแนวปะการังมีพัฒนาการได้ดีขึ้น ขอบโซนลาดชันล้นสุดที่ระดับความลึก 0.5-1.5 เมตร แนวปะการังอยู่ในสภาพค่อนข้างเสื่อมโทรมหรือค่อนข้างสมบูรณ์ปานกลาง มีปะการังที่มีชีวิต 10-45% (เฉลี่ย $32 \pm 14\%$) ชนิดปะการังที่พบคล้ายกับฝั่งตะวันออกและมีปะการังโขด และเด่นขึ้นใกล้บริเวณหัวเกาะทางทิศเหนือ โดยกระจายถึงระดับลึกสุดประมาณ 3.5 เมตร

3) เกาะโรย

ในอ่าวด้านตะวันตกมีแนวปะการังก่อตัวได้หนาแน่นถึงระดับความลึก 2 เมตร แนวปะการังอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม มีปะการังที่มีชีวิต 30-35% ส่วนใหญ่ได้แก่ ปะการังช่องเล็กแบบกิ่ง (*Montipora digitata*) ปะการังเขากวาง (*Acropora formosa*) ปะการังดอกไม้ทะเล (*Goniopora* sp.) และปะการังสมองร่องสั้น (*Platygyra* sp.) ส่วนชายฝั่งทิศเหนือ ทิศตะวันออกตลอดลงมาทางตอนใต้เป็นแนวปะการังที่ก่อตัว บนแนวโซดหิน อยู่ในสภาพค่อนข้างเสื่อมโทรม มีปะการังที่มีชีวิต 15-25% ส่วนใหญ่ได้แก่ ปะการังโขด (*Porites lutea*) ปะการังเขากวาง (*Acropora formosa*) ปะการังดาวใหญ่ (*Diploastrea heliopora*) และปะการังสมองร่องสั้น (*Platygyra* sp.) พื้นที่แนวปะการังรวมทั้งหมดประมาณ 0.05 ตารางกิโลเมตร

4) เกาะกูดใหญ่ และเกาะกูดเล็ก

เกาะกูดใหญ่ ทางฝั่งตะวันออกมีแนวแคบๆ ก่อตัวได้ถึงระดับความลึกประมาณ 4 เมตร อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมจนถึงสมบูรณ์ปานกลาง มีปะการังที่มีชีวิตอยู่ในช่วง 7-40% (เฉลี่ย $23 \pm 13\%$) จุดที่มีปะการังหนาแน่นคือในเว้าอ่าว แต่อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมมาก ชนิดปะการังที่พบมากในบริเวณนี้ได้แก่ ปะการังโขด (*Porites lutea*) ปะการังจาน (*Turbinaria* sp.) ปะการังช่องเล็กแบบแผ่นปนเคลือบ (*Montipora crassituberculata*) ปะการังดาวใหญ่ (*Diploastrea heliopora*) ปะการังช่องเหลี่ยม (*Favites* spp.) ปะการังเคลือบหนาม (*Echinophyllia* sp.) ปะการังสมองร่องใหญ่ (*Symphyllia* sp.) ปะการังเขากวาง (*Acropora formosa*) และปะการังดอกไม้ทะเล (*Goniopora* sp.)

ทางฝั่งตะวันตกมีปะการังขึ้นบนแนวโซดหิน ตรงช่วงร่องน้ำระหว่างเกาะกูดใหญ่และเกาะกูดเล็กพบแนวปะการังก่อตัวได้หนาแน่นขึ้น อยู่ในสภาพสมบูรณ์ปานกลาง มีปะการังที่มีชีวิตประมาณ 20% ส่วนใหญ่ได้แก่ ปะการังจาน (*Turbinaria* sp.) ปะการังช่องเหลี่ยม (*Favites* spp.) และปะการังสมองร่องสั้น (*Platygyra* sp.) ส่วนบริเวณหัวเกาะทิศเหนือและใต้ มีปะการังขึ้นบนแนวโซดหินได้เพียงเล็กน้อย พื้นที่แนวปะการังรวมเกาะประมาณ 0.04 ตารางกิโลเมตร

สำหรับเกาะกูดเล็ก ก็มีปะการังก่อตัวเป็นแนวแคบๆเช่นกัน โดยทางฝั่งตะวันออกอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม มีปะการังที่มีชีวิตประมาณ 25% ส่วนใหญ่คือ ปะการังสมองร่องสั้น (*Platygyra* sp.) ส่วนทางฝั่งตะวันตกมีแนวปะการังที่ลาดชันมากและก่อตัวหนาแน่นมากเฉพาะในเว้าอ่าว อยู่ใน

สภาพเสื่อมโทรมมาก มีปะการังที่มีชีวิตประมาณ 30% ส่วนใหญ่ได้แก่ ปะการังโขด (*Porites lutea*) และปะการังเขากวาง (*Acropora formosa*) พื้นที่รวมของแนวปะการังทั้งเกาะประมาณ 0.02 ตารางกิโลเมตร

5) เกาะเหลาบาตัง

แนวปะการังก่อตัวได้หนาแน่นทางชายฝั่งทิศตะวันออก แต่อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมมาก เป็นแนวกว้าง 10-20 เมตร ลึกสุดที่ระดับ 0.5-1.5 เมตร มีปะการังที่มีชีวิตประมาณ 25% ส่วนใหญ่ได้แก่ ปะการังสมองร่องสั้น (*Platygyra* sp.) ปะการังช่องเหลี่ยม (*Favites* spp.) ปะการังจาน (*Turbinaria* sp.) ปะการังกาแล็กซี (*Galaxea fascicularis*) ปะการังดาวใหญ่ (*Diploastrea heliopora*) และปะการังดอกจอก (*Pectinia* sp.) ยกเว้นบริเวณใกล้ปลายเกาะทางตอนใต้ซึ่งเป็นพื้นทรายเป็นส่วนใหญ่

ฝั่งตะวันตกมีแนวปะการังก่อตัวได้น้อย ปะการังกระจายเป็นกลุ่มบนพื้นทราย อยู่ในสภาพสมบูรณ์ปานกลางหรือค่อนข้างเสื่อมโทรม มีปะการังที่มีชีวิต 15-20% ส่วนใหญ่คือ ปะการังดอกไม้ทะเล (*Goniopora* sp.) แต่ถัดลงมาทางตอนใต้ของฝั่งตะวันตกจะเป็นพื้นโคลนล้วนๆ พื้นที่แนวปะการังรวมทั้งหมดประมาณ 0.05 ตารางกิโลเมตร

6) เกาะยวน้อย

แนวปะการังก่อตัวได้ดีทางชายฝั่งด้านตะวันออกและตอนบนของด้านตะวันตกเฉียงเหนือ พื้นที่แนวปะการังรวมทั้งหมดประมาณ 1.98 ตารางกิโลเมตร ส่วนชายฝั่งทะเลที่เหลือนั้นเป็นพื้นโคลนและมีป่าชายเลนกระจายอยู่ทั่วไป

ทางชายฝั่งตะวันออก แนวปะการังที่อยู่หน้าหาดทรายหรือน้ำอ่าวจะกว้างกว่าแนวปะการังที่อยู่ตามชายฝั่งที่เป็นแนวโขดหิน โดยทั่วไปส่วนของโซนลาดชันลาดลึกถึงระดับพื้นที่ระดับ 1 เมตร (หรือถึง 3 เมตรในส่วนที่อยู่ใกล้หัวเกาะทิศเหนือ) ชนิดปะการังที่พบมากได้แก่ ปะการังดอกไม้ทะเล (*Goniopora* sp.) ปะการังดาวใหญ่ (*Diploastrea heliopora*) ปะการังจาน (*Turbinaria* sp.) ปะการังโขด (*Porites lutea*) ปะการังลายดอกไม้ (*Pavona decussata*) ปะการังวงแหวน (*Favia* spp.) ปะการังช่องเหลี่ยม (*Favites* spp.) ปะการังสมองร่องสั้น (*Platygyra* sp.) และปะการังกาแล็กซี (*Galaxea fascicularis*) ทางตอนล่างของฝั่งตะวันออกมีแนวปะการังซึ่งยังอยู่ในสภาพอุดมสมบูรณ์ปานกลาง มีปะการังที่มีชีวิต 30-40% แต่ถัดขึ้นไปทางตอนเหนือปะการังมีสภาพเสื่อมโทรม มีปะการังที่มีชีวิต 5-35%

สำหรับชายฝั่งทิศตะวันตกเฉียงเหนือ แนวปะการังอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม มีปะการังที่มีชีวิต 25-40% เป็นแนวปะการังที่มีลักษณะแบบโซนพื้นราบที่กว้างและค่อยๆ ลาดลงสู่ที่ระดับลึกสุดประมาณ 0.5 เมตร ไม่มีส่วนของโซนลาดชัน ยกเว้นในส่วนของอ่าวตอนเหนือสุดซึ่งมีโซนลาดชันลาดลึกถึงพื้นที่ระดับ 3 เมตร ชนิดของปะการังที่พบเป็นกลุ่มเดียวกับที่พบทางฝั่งตะวันออก

7) เกาะยาวใหญ่

แนวปะการังก่อตัวได้ดีทางฝั่งตะวันตกของเกาะ อาจแยกออกเป็นสองตอน คือ ตอนบน (ตั้งแต่แหลมเหียงลงมาถึงควนย่าหมี) และตอนล่าง (ตั้งแต่ควนแหลมหลุมปึงถึงแหลมปากคลอง)

ฝั่งตะวันตกทางตอนบนของเกาะมีแนวปะการังกระจายอยู่เป็นแห่ง ๆ สลับด้วยพื้นทราย บริเวณหน้าชายหาดมักเป็นพื้นทรายที่ไม่มีแนวปะการัง บริเวณที่เป็นแนวปะการังมีปะการังที่มีชีวิต 20-30% ซึ่งมีสภาพตั้งแต่เสื่อมโทรมจนถึงสมบูรณ์ปานกลาง ชนิดปะการังที่พบได้มากได้แก่ ปะการังจาน (*Turbinaria* sp.) ปะการังดอกไม้ทะเล (*Goniopora* sp.) ปะการังหนามขนุน (*Hydnophora exesa*) ปะการังโขด (*Porites lutea*) และปะการังช่องเหลี่ยม (*Favites* spp.) โดยกระจายอยู่บนโซนลาดชันจนถึงความลึกประมาณ 5 เมตร ยกเว้นบริเวณเหนือปากคลองเหียงซึ่งมีแนวปะการังเป็นโซนพื้นราบที่โผล่พ้นน้ำ

ฝั่งตะวันตกทางตอนล่างของเกาะมีแนวปะการังก่อตัวได้หนาแน่นขึ้นแต่บางช่วงเป็นแนวทรายหรือแนวโขดหินที่มีปะการังขึ้นประปราย ในส่วนที่เป็นแนวปะการังที่มีชีวิต 5-40% (เฉลี่ย $18.3 \pm 8.7\%$) ส่วนใหญ่อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมมาก โดยมากชนิดปะการังที่พบได้แก่ ปะการังสมองร่องใหญ่ (*Symphyllia* sp.) ปะการังดาวใหญ่ (*Diploastrea heliopora*) ปะการังจาน (*Turbinaria* sp.) ปะการังเคลือบหนาม (*Echinophyllia* sp.) ปะการังโขด (*Porites lutea*) ปะการังโขด (*Porites lutea*) ปะการังลายดอกไม้แบบแผ่นตั้ง (*Pavona decussata*) ปะการังเขากวางทรงพุ่ม (*Acropora humilis*) ปะการังโต๊ะ (*A. hyacinthus* และ *A. clathrata*) และกลุ่มปะการังวงแหวน-ช่องเหลี่ยม (favid group) โดยกระจายบนโซนลาดชัน ลึสุดที่ระดับความลึก 2-5 เมตร

สำหรับตอนกลางฝั่งตะวันตกของเกาะเป็นอ่าวใหญ่ (อ่าวลาบู) มีแหล่งหญ้าทะเลปกคลุมทางตอนใต้ของอ่าว แนวปะการังก่อตัวเป็นโซนพื้นราบขนาดเล็กตอนกลางอ่าว แต่อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมเนื่องจากเป็นแนวปะการังที่โผล่พ้นน้ำและมีตะกอนมาก

ทางตอนใต้ของเกาะมีแนวปะการังเฉพาะปากอ่าวตอนนอกเท่านั้น โดยอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม มีปะการังที่มีชีวิต 10-35% อย่างไรก็ตามแนวปะการังที่ต่อเนื่องไปถึงเกาะช่องลัดน้อยยังอยู่ในสภาพสมบูรณ์ปานกลาง มีปะการังที่มีชีวิต 30-50% ชนิดปะการังที่พบมากได้แก่ ปะการังเขากวาง (*Acropora formosa*) ปะการังโต๊ะ (*Acropora hyacinthus*) ปะการังโขด (*Porites lutea*) ปะการังดอกจอก (*Pectinia alcornis*) ปะการังดาวใหญ่ (*Diploastrea heliopora*) และปะการังสีน้ำเงิน (*Heliopora coerulea*) โดยกระจายบนโซนลาดชันถึงความลึกประมาณ 3 เมตร ส่วนในของอ่าวซึ่งเป็นเพียงโซนพื้นราบที่โผล่พ้นน้ำ

ทางชายฝั่งตะวันออกมีแนวปะการังก่อตัวเฉพาะตอนใต้ โดยเป็นแนวต่อเนื่องจากแหลมหัวล้านขึ้นไปเพียงเล็กน้อย แนวปะการังอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม มีปะการังที่มีชีวิต 20-30% ชนิดปะการังที่พบมากได้แก่ ปะการังโขด (*Porites lutea*) ปะการังช่องเล็กแบบแผ่นปนเคลือบ

(*Montipora crassituberculata*) ปะการังเขากวาง (*Acropora nobilis*) และปะการังดอกเห็ด (*Fungia* sp.) โดยพบกระจายบนโขนลาดชันถึงระดับลึก 2-3 เมตร

ชายฝั่งทิศตะวันออกเฉียงเหนือมีปะการังก่อตัวบนพื้นทรายหรือแนวโชดหินเฉพาะปลายเกาะแนวปะการังอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม มีปะการังที่มีชีวิต 10-15% ส่วนใหญ่ได้แก่ ปะการังสมองร่องใหญ่ (*Symphyllia* sp.) ปะการังสีน้ำเงิน (*Heliopora coerulea*) ปะการังโชด (*Porites lutea*) ปะการังสมองร่องสั้น (*Platygyra* sp.) ปะการังดอกไม้ทะเล (*Goniopora* sp.) และปะการังเขากวาง (*Acropora formosa*) โดยกระจายบนโขนลาดชันถึงระดับลึกเพียง 1 เมตร หรือบางช่วงไม่มีโขนลาดชัน มีเพียงโขนพื้นราบที่ไหลลงน้ำ พื้นที่แนวปะการังรวมทั้งเกาะประมาณ 1.38 ตารางกิโลเมตร

8) เกาะไข่นอก

เกาะไข่นอกประกอบด้วยเกาะจำนวน 3 เกาะ แนวปะการังก่อตัวเป็นบริเวณกว้างล้อมรอบเกาะลูกกลางซึ่งใหญ่ที่สุดไปจนถึงเกาะลูกเล็กที่อยู่ทางทิศตะวันออก โดยที่ทางทิศเหนือของเกาะลูกกลางมีปะการังขึ้นอยู่เป็นกลุ่มบนพื้นทราย และมีบางช่วงที่เป็นพื้นทรายล้วนๆ พื้นที่แนวปะการังรวมทั้งหมดประมาณ 0.29 ตารางกิโลเมตร โดยภาพรวมแล้วแนวปะการังที่เกาะนี้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ดีเป็นส่วนใหญ่ มีปะการังที่มีชีวิต 20-65% (เฉลี่ย $48 \pm 16\%$) ชนิดที่พบมากได้แก่ ปะการังโชด (*Porites lutea*) มีขนาดหัวใหญ่ และปะการังเขากวาง (*Acropora* sp.)

ส่วนเกาะลูกเล็กที่อยู่ทางตอนเหนือ รอบเกาะมีปะการังขึ้นเคลือบบนแนวโชดหินเป็นหย่อมๆ อยู่ในสภาพสมบูรณ์ดีมีปะการังที่มีชีวิต 20-25%

9) เกาะไข่นอก

เกาะมีขนาดเล็ก แต่มีแนวปะการังล้อมรอบเป็นบริเวณกว้าง โดยมีบางส่วนเป็นปะการังที่ขึ้นเป็นกลุ่มบนพื้นทราย พื้นที่แนวปะการัง รวมทั้งหมดประมาณ 0.3 ตารางกิโลเมตร สภาพแนวปะการังมีตั้งแต่สมบูรณ์ปานกลางจนถึงสมบูรณ์ดีมาก มีปะการังที่มีชีวิต 30-60% (เฉลี่ย $40 \pm 14\%$) ส่วนใหญ่คือ ปะการังเขากวาง (*Acropora formosa*) และพบปะการังสีน้ำเงิน (*Heliopora coerulea*) มากทางตอนเหนือ ปะการังอ่อน (*Nephthea* sp.) พบมากบนพื้นทรายทางตอนใต้

10) เกาะลิบ

พื้นที่แนวปะการังรวมทั้งเกาะประมาณ 0.01 ตารางกิโลเมตร ชายฝั่งรอบเกาะเป็นแนวโชดหินตลอด โดยทางฝั่งตะวันออกมีปะการังขึ้นบนโชดหินเป็นหย่อมๆ มีปะการังที่มีชีวิต 25-45% (เฉลี่ย $32 \pm 8\%$) ส่วนใหญ่ได้แก่ ปะการังโชด (*Porites lutea*) ปะการังเขากวาง (*Acropora* sp.) ปะการังช่องหนาม (*Echinopora lamellosa*) ปะการังช่องเล็กแบบเคลือบ (*Montipora* sp.) และปะการังลายดอกไม้ (*Pavona* sp.) พบปะการังอ่อนหนัง (*Sinularia* sp.) ได้ทั่วไป

ชายฝั่งด้านตะวันตกเป็นแนวโซดหินที่มีปะการังขึ้นอยู่ประปรายมีปะการังที่มีชีวิต 10-25% แต่ก็มีปะการังขึ้นหนาแน่นที่เว้าทางตอนล่าง โดยอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม มีปะการังที่มีชีวิตประมาณ 35% ส่วนใหญ่ได้แก่ ปะการังลายลูกฟูก (*pachyseris* sp.) และ ปะการังดอกไม้ทะเล (*Goniopora* sp.)

11) เกาะดอกไม้

เกาะดอกไม้เป็นเกาะหินปูนที่มีขนาดเล็กและอยู่ในพื้นที่ที่เปิดรับคลื่นลมมรสุม ชายฝั่งโดยรอบเป็นผาหินชันลงไปถึงท้องทะเลที่ระหว่างความลึกประมาณ 20 เมตร บนผนังผาหินมีปะการังขึ้นปกคลุมอยู่ที่อยู่ในสภาพสมบูรณ์ดีเป็นส่วนใหญ่ มีปะการังที่มีชีวิตเฉลี่ย $18 \pm 7\%$ ใหญ่ได้แก่ ปะการังกาแล็กซี (*Galaxea fascicularis*) ปะการังถ้วยสี (*Tubastraea coccinea*) ปะการังโซดขนาดเล็ก (*Porites lutea*) ปะการังช่องเหลี่ยม (*Favites* spp.) ปะการังสมองร่องสั้น (*Platygyra* sp.) ปะการังช่องเล็กแบบแผ่นและแบบเคลือบ (*Montipora* spp.) ปะการังลายดอกไม้ (*Pavona explanulata*) และพบปะการังอ่อนหนวดยาว (*Xenia* sp.) ปะการังอ่อนต้นวุ้น (*Dendronephthya* sp.) กัลปังหาอีกหลายชนิดขึ้นอยู่ทั่วไป

12) เกาะเขี้ยว

เป็นเกาะขนาดเล็กในพื้นที่ เปิดรับคลื่นลม ชายฝั่งด้านตะวันออกมีปะการังก่อตัวเป็นกลุ่มบนพื้นทรายแนวกว้างไม่เกิน 10 เมตร ค่อย ๆ ลาดลงจนถึงระดับความลึก 4-5 เมตร พื้นที่แนวปะการัง 0.01 ตารางกิโลเมตร อยู่ในสภาพสมบูรณ์มีปะการังที่มีชีวิตเฉลี่ย $19 \pm 4\%$ ส่วนใหญ่ได้แก่ ปะการังโซด (*Porites lutea*) ปะการังไฟ (*Millepora* sp.) ปะการังสีน้ำเงิน (*Heliopora coerulea*) และมีดอกไม้ทะเลประเภท Corallimorph ปกคลุมหินและซากปะการังที่ตายแล้ว

ด้านทิศเหนือและใต้ของเกาะ รวมทั้งฝั่งตะวันตก มีลักษณะเป็นแนวโซดหินมีปะการังขึ้นเล็กน้อย

นอกจากนี้ยังมีแนวปะการังเทียมที่หน่วยงานกรมประมงได้จัดสร้างไว้บริเวณด้านทิศตะวันออกของเกาะยาว ระหว่างหมู่ 4 บ้านท่าเขา และหมู่ 5 บ้านริมทะเล ตำบลเกาะยาวน้อย

3.4.3 ทรัพยากรรังนก

เกาะรังนกที่มีการสัมปทานและอยู่ในความรับผิดชอบของ อบต.เกาะยาวน้อย มีดังนี้

1. เกาะโหรัย	11. เกาะสากา	21. เกาะปากอูเลีย
2. เกาะปาไหล้	12. เกาะเหลาส้าหย้า	22. เกาะนอก
3. เกาะดีหระ	13. เกาะดีหุม	23. เกาะซ่าอา
4. เกาะจาบัง	14. เกาะเหลาบ้ำตัง	24. ซ่ายา
5. เกาะยากากอูตัง	15. เกาะกูตูน้อย	25. เกาะล่าตัง
6. เกาะฮันตู	16. เกาะกูตูใหญ่	26. เกาะเหรียม

7. เกาะบูโหล่น้อย	17. เกาะผักเบี้ย	27. เกาะกำ
8. เกาะบูโหล่นใหญ่	18. เกาะเหลาก	28. เกาะเหลาหยี
9. เกาะเหลาหล้าดิง	19. เกาะปีเหละ	
10. เกาะเหลาเหรียม	20. เกาะเหลาหัง	

เกาะรังนกที่มีการสัมปทานและอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล เกาะยวน้อย ปัจจุบันยังมีปัญหาในการดูแลและจัดสรรการได้รับผลประโยชน์จากเกาะรังนก เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมารายได้จากการทำสัมปทานรังนกจากหมู่เกาะด้านฝั่งตะวันออกของเกาะยว จังหวัดพังงาจะได้รับมาและจัดสรรให้ชุมชนของอำเภอเกาะยวมาโดยตลอด แต่ในปีงบประมาณ 2542 การจัดสรรงบประมาณส่วนนี้กลับถูกจัดส่งไปยังจังหวัดกระบี่ เนื่องจากมีการกำหนดเขตพื้นที่ในความดูแลของจังหวัดเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จึงเป็นประเด็นที่ชุมชนได้สอบถามไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อให้พิจารณาทบทวน

ตำบลเกาะยวใหญ่มีเกาะรังนกที่อยู่ในความรับผิดชอบของ องค์การบริหารส่วนตำบล เกาะยวใหญ่ คือ เกาะโล๊ะกาหลาด หรือเกาะรังนก เป็นแหล่งของรังนกขาวที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งของพังงา

ตำบลพรุไรมีเกาะรังนกที่อยู่ในความรับผิดชอบของ องค์การบริหารส่วนตำบลพรุไรม คือ เกาะลิเปะ ซึ่งถือได้เป็นอีกแห่งหนึ่งของรังนกขาวที่มีชื่อเสียงของพังงา

บทที่ 4

องค์กรและการจัดการ

4.1 โครงสร้างและกลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้อง

โครงสร้างชุมชนประมงในอำเภอเกาะยาวต้องพิจารณาแยกเป็นพื้นที่ เนื่องจากก่อตั้งถิ่นฐานในสมัยเริ่มแรกมีการย้ายถิ่นฐานมาจากหลายแห่ง ในกรณีของตำบลเกาะยวายนามสกุลที่ถือได้ว่าเป็นแกนสร้างเมือง คือ ศรีสมุทร กับ เริงสมุทร (สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน , 2542) ดังนั้นจึงพบนามสกุลทั้งสองกระจายทั่วไปในแต่ละหมู่บ้าน ขณะเดียวกันเมื่อมีคนต่างถิ่นเข้ามาตั้งถิ่นฐาน แม้จะมีการเปลี่ยนนามสกุลไปบ้าง แต่ความเป็นจริงก็ยังคงมีความเป็นญาติพี่น้องกัน และยังคงสืบเชื้อสายมาจนถึงปัจจุบัน ชุมชนประมงในเกาะยาวมีลักษณะเป็นแบบเครือญาติ การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันจึงมีอยู่สูง ด้วยเหตุนี้ ทำให้การคัดเลือกผู้นำชุมชนในบางครั้งเป็นไปโดยอาศัยความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ประกอบกับหลักการทางศาสนาอิสลามที่สอนให้มีความเอื้อเฟื้อเมตตาต่อกัน จนกลายเป็นความเกรงใจ และไม่ยากทะเลาะเบาะแว้งกันในระหว่างเครือญาติ การหาผู้นำบางครั้งจึงไม่ได้ผู้นำที่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชน

องค์กรความหมายทั่วไปหมายถึง การรวมกลุ่มกันขึ้น โดยมีการแบ่งงาน แบ่งคน หรือแบ่งกิจกรรม เพื่อให้มีการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ องค์ประกอบขององค์กร คือ การประสานงาน (Co-ordinate) การใช้พลังความร่วมมือ (Co-operative effort) และการมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Common Objective) ซึ่งหมายถึงการแบ่งผลประโยชน์ร่วมกัน ในการศึกษาครั้งนี้จะพิจารณากลุ่มองค์กรในชุมชนอำเภอเกาะยาว ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

1) ภายในท้องถิ่น ประกอบด้วย

- องค์กรที่เป็นทางการ (Formal Organization) หมายถึง การทำงานที่มีระบบ (Degree of Systematization) เพิ่มขึ้นโดยการเพิ่มกฎระเบียบสำหรับการปฏิบัติงานร่วมกัน เกิดการกำหนดหน้าที่ในงาน (Job Description) มีการปฏิบัติที่ติดต่อกันร่วมกัน เมื่อปฏิบัติต่อกันไปนานๆ เกิดการสะสมจนกลายเป็นปทัสถาน (Norm) มีวิธีการคิด และวิธีการดำเนินชีวิตร่วมกัน รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรร่วมกัน เพื่อให้กลุ่มยึดถือปฏิบัติ กรณีกลุ่มองค์กรที่เป็นทางการในท้องถิ่นของอำเภอเกาะยาว ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อบต.
- องค์กรที่ไม่เป็นทางการ (Informal Organization) หมายถึงกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่หน่วยงานภาครัฐจัดตั้งขึ้น หรือกลุ่มที่ชุมชนในท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นมาเอง ซึ่งมีระบบการทำงานที่ไม่ซับซ้อนมากนัก เป็นการทำงานตามความต้องการของกลุ่มที่มาารวมกัน โดยยึดหลักพื้นฐานเดียวกัน คือการรวมพลัง การประสานความร่วมมือเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ ซึ่งจะมีทั้งจุดร่วมอุดมการณ์ และจุดร่วมผลประโยชน์ นอกจากนี้

ยังมีจุดร่วมในการยึดถือตัวบุคคล กลุ่มองค์กรที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ ชมรมชาวประมงพื้นบ้าน กลุ่มออมทรัพย์สัจจะ กลุ่มชาวประมงพื้นบ้าน กลุ่มเกษตรกรแต่ละสาขาอาชีพ ฯลฯ

2) ภายนอกท้องถิ่น ประกอบด้วย

- ภาครัฐ ประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เกาะยาว ที่มีส่วนรับผิดชอบในการดูแลจัดการทรัพยากร และพัฒนาอาชีพ ได้แก่ สำนักงานประมงอำเภอ สำนักงานป่าไม้อำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาการอำเภอ ฯลฯ หน่วยงานที่มีส่วนในการดูแลพัฒนาด้านความเป็นอยู่ สุขภาพอนามัย ของคนในชุมชน เช่น ตำรวจภูธร ปลัดอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ ฯลฯ
- องค์กรพัฒนาเอกชน ที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมของชุมชน ได้แก่ โครงการความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอันดามัน
- กลุ่มอื่นๆ ได้แก่ นักวิชาการ ภาคเอกชน และสื่อมวลชน

4.2 รูปแบบของกลุ่มองค์กรท้องถิ่น

4.2.1 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

องค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหาร อบต.สภา อบต. และพนักงานส่วนตำบล โดยมีบทบาทหน้าที่ พัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การคุ้มครองดูแล รักษา และพัฒนาทรัพยากรในท้องถิ่น การออกกฎข้อบังคับเพื่อใช้บังคับในตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย หรืออำนาจหน้าที่ของ อบต. การกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บ กำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนเท่าที่กฎหมายกำหนด การขอรับทราบข้อมูลข่าวสารทางราชการ รวมทั้งการทำกิจกรรมนอกเขต อบต. ร่วมกับหน่วยราชการส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยวน้อย

เริ่มจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยวน้อย ครั้งแรก ตั้งแต่วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2539 มีจำนวนสมาชิก อบต. จำนวน 22 คน โดยมาจากการเลือกตั้ง 14 คน และมาจากการแต่งตั้งตามตำแหน่ง 8 คน สำหรับพนักงานส่วนตำบลมีจำนวน 5 คน โครงสร้างการบริหาร อบต.เกาะยวน้อย มีดังนี้ (หมดวาระ 27 เมษายน 2543)

● คณะกรรมการบริหาร อบต.เกาะยวน้อย

1) นายเดชา เรืองสมุทร (กำนัน ม.2)	ประธานกรรมการบริหาร
2) นายชัยยุทธ หวังจิต (ผอ.บ.ม.7)	รองประธานกรรมการบริหาร
3) นายวีระชัย ชำนินา (อบต.ม.4)	กรรมการบริหาร
4) นายพีระยุทธ มาตรการรักษา (อบต.ม.2)	กรรมการบริหาร
5) นายยุทธาก การเรียบ (อบต.ม.3)	กรรมการบริหาร
6) นายณนดล เปทะมล (อบต.ม.6)	เลขาธิการกรรมการบริหาร

● สมาชิกสภา อบต.

1) นายประพันธ์ เป็นอำมาต (ผญบ.ม.4)	ประธานสภา
2) นายสมพล เรืองสมุทร (ผญบ.ม.3)	รองประธานสภา
3) นายมานิตย์ มาตรรักษา (ผญบ.ม.1)	กรรมการ
4) นายประยงค์ โรมินทร์ (อบต.ม.1)	กรรมการ
5) นายประดิษฐ์ ดาวเรือง (อบต.ม.2)	กรรมการ
6) นายหมาน มุกดา (อบต.ม.4)	กรรมการ
7) นายเหม ถิ่นทะเล (อบต.ม.1)	กรรมการ
8) นายชวลิต ทองย้อย (อบต.ม.5)	กรรมการ
9) นายอาคม กาสุมทร (อบต.ม.5)	กรรมการ
10) นายสมพงษ์ เหมพิทักษ์ (อบต.ม.7)	กรรมการ
11) นายสุไศลหมาน กองข้าวเรียบ (อบต.ม.7)	กรรมการ
12) นายสมาน เก็บทรัพย์ (อบต.ม.6)	กรรมการ
13) นายเด่น แสงผล (ผญบ.ม.5)	กรรมการ
14) นายบ่าว เก็บทรัพย์ (ผญบ.ม.6)	กรรมการ
15) นางสาวคนธ์ เรืองสมุทร (ม.1)	แพทย์ประจำตำบล
16) นายชำนาญ ต้นเลี้ยง (อบต.ม.3)	เลขานุการสภาอบต.

● พนักงานส่วนตำบล ประกอบด้วย

1) นางสาวลัดดา สุวรรณโณ	ปลัดอบต.
2) นางประภัสสร สุวรรณกายี	หัวหน้าส่วนการคลัง
3) นายนภดล ภิบุญ	หัวหน้าส่วนโยธา
4) นางสาวสุภรณ์ เปกะมล	เจ้าหน้าที่ธุรการ
5) นางสาวเสาวลักษณ์ ดาวเรือง	เจ้าหน้าที่จัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยาวใหญ่

อบต.เกาะยาวใหญ่ มีจำนวนสมาชิก อบต. จำนวน 13 คน โดยมาจากการเลือกตั้ง 8 คน และมาจากการแต่งตั้งตามตำแหน่ง 5 คน สำหรับพนักงานส่วนตำบลมีจำนวน 4 คน โครงสร้างการบริหารงาน มีดังนี้

● คณะกรรมการบริหาร อบต.เกาะยาวใหญ่

1. นายอดิเรก หาผลกล้า (กำนัน ม.2)	ประธานกรรมการบริหาร
2. นายสามารถ งานแข็ง (ผญบ.ม.3)	รองประธานกรรมการบริหาร
3. นายห้าเฒ่า วงษ์นา (อบต.ม.2)	กรรมการบริหาร
4. นายประยัด ศรีสมุทร (อบต.ม.4)	กรรมการบริหาร
5. นายอำมดิน สืบพงษ์ (อบต.ม.1)	กรรมการบริหาร

7) นายจำรูญ ปลุกพีช (ม.5)	สมาชิก อบต.
8) นายสมาน นาวิว่อง (ม.6)	สมาชิก อบต.
9) นายสุชาติ นาวิว่อง (ม.6)	สมาชิก อบต.
10) นายเตบ เบ็ญอำหามาด (ผญบ.ม.7)	สมาชิก อบต.
11) นายสมนึก นกดา (ม.7)	สมาชิก อบต.
12) นายชาติรี คล่องสมุทร (ม.2)	สมาชิก อบต.
13) นายสุไพลหมาน ยุคุณธราภิรักษ์ (ม.1)	สมาชิก อบต.
14) นายปอด บุญสบ (ม.3)	แพทย์ประจำตำบล
15) นายบัญชา หาญเคียว (ม.3)	เลขานุการสภา
- พนักงานส่วนตำบล ประกอบด้วย
1) นายชูศักดิ์ จิรัชการพินิจ	ปลัด อบต.
2) นางวิไลวรรณ ดาวเรือง	หัวหน้าส่วนการคลัง
3) นายเทอดศักดิ์ เมธาวีสกุล	หัวหน้าส่วนโยธา
4) นางทิพรรัตน์ วิเศษ	เจ้าหน้าที่ธุรการ 2
5) นางมณี โพธาวงศ์	เจ้าหน้าที่ธุรการ 2
6) นายอุดม กุลดี	นักการฯ

ปัจจุบันการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กำหนดให้มีเฉพาะสมาชิกที่มาจาก การเลือกตั้ง หมู่บ้านละ 2 คน เพื่อทำหน้าที่ในสภา อบต. แล้วทำการคัดเลือกประธานสภา 1 ตำแหน่ง รองประธานสภา 1 ตำแหน่ง และเลขานุการสภา 1 ตำแหน่ง สำหรับคณะกรรมการบริหาร อบต. คัดเลือกจากสมาชิกสภา จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ประธานกรรมการบริหาร 1 คน และกรรมการบริหาร 2 คน โดยมีปลัด อบต. เป็นเลขานุการ สำหรับรูปแบบการจัดองค์กรนี้จะเริ่มในปี พ.ศ. 2543 ของ อบต.เกาะยาวน้อย และอบต.พุน้ำร้อน สำหรับอบต.เกาะยาวใหญ่ เริ่มใช้ในปี พ.ศ. 2544 ระยะเวลาในการดำเนินงาน 4 ปี

4.2.2 องค์กร/กลุ่มต่าง ๆ ที่จัดตั้งในท้องถิ่น

การรวมกลุ่มของประชาชนในอำเภอเกาะยาวสามารถจำแนกได้ตามลักษณะการดำเนินกิจกรรม พบว่า กลุ่มต่างๆที่เกิดขึ้นในอำเภอเกาะยาว มีทั้งลักษณะที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันเองของประชาชนในท้องถิ่นโดยได้ไปศึกษาดูงานจากสถานที่อื่นมา เช่น ชมรมชาวประมงพื้นบ้านอำเภอเกาะยาว และที่เกิดจากการแนะนำของบุคลากรของหน่วยงานทางราชการ อาทิ พัฒนาการอำเภอ เกษตรอำเภอ ประมงอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้าน เป็นต้น โดยกิจกรรมต่างๆของกลุ่มจะแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการตั้งกลุ่ม รูปแบบการจัดตั้งกลุ่มประกอบด้วย สมาชิกกลุ่ม คณะกรรมการบริหารกลุ่ม บางกลุ่มอาจจะมีการตั้งที่ปรึกษากลุ่ม สำหรับคณะกรรมการบริหารจะดำเนินการคัดเลือกจากสมาชิก จำนวน 10-20 คน กำหนดวาระ 1-2 ปี (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 กลุ่มต่างๆที่เกิดขึ้นของประชาชนในอำเภอเกาะยาว

กลุ่ม	เกาะยวน้อย							เกาะยาวใหญ่				พรุโน						
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	1	2	3	4	5	6	7
1. กลุ่มเกษตรกร																		
1.1 กลุ่มทำนา	/								/									
1.2 กลุ่มทำสวน															/			
1.3 กลุ่มสวนยาง		/					/											
1.4 กลุ่มเลี้ยงสัตว์																		
1.4.1 กลุ่มผู้เลี้ยงแพะ	/	/	/				/											
1.4.2 กลุ่มผู้เลี้ยงเป็ด-ไก่		/	/															
1.4.3 กลุ่มผู้เลี้ยงควาย	/	/	/		/	/	/											
1.5 กลุ่มประมง				/			/					/						/
2. กลุ่มแม่บ้าน																		
2.1 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	/		/	/			/	/					/	/				
2.2 กลุ่มแม่บ้าน					/			/	/							/		
3. กลุ่มสตรี												/			/			
4. กลุ่มเยาวชนเกษตร					/		/	/	/						/			
5. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข			/	/								/				/	/	
6. กลุ่มสมุนไพรร	/					/												
7. กลุ่มสหกรณ์																		
7.1 กลุ่มสหกรณ์								/										
7.2 สหกรณ์ กนช.												/	/	/	/	/	/	/
8. กลุ่มออมทรัพย์																		
8.1 ออมทรัพย์สัจจะ			/	/				/	/	/		/		/		/		
8.2 ออมทรัพย์เพื่อการผลิต										/					/			
9. กลุ่มส่งเสริมอาชีพ				/								/						
10. ชมรมชาวประมงพื้นบ้าน	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
10.1 กองทุนหมุนเวียน	/				/	/												
10.2 กองทุนน้ำมัน	/				/	/		/	/	/	/							
10.3 กองทุนกึ่งวันละตัว	/				/													
10.4 กลุ่มธุรกิจอวน	/																	
10.5 กองทุนน้ำมันราคาถูก	/																	
10.6 กลุ่มออมทรัพย์	/				/	/												
10.7 กองทุนการท่องเที่ยวนริศ	/																	
11. กลุ่ม ทสปช.	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
12. กลุ่มหมู่บ้านยากจน							/											
13. กลุ่มคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน							/											
14. กลุ่มสงเคราะห์คนชราและคนยากจน												/						